HORA ZTRATENEJ NADEJE

Obraz našich časov.

(Predihra k „Prvej Slze v Nebi)

Napísal:

Josef Podhradsky.

V NOVOM SADE,
tiskom biskupskej tlačiarne
1863.

Prvá slza v nebi.

Tragico — Satyra veku našeho

vo dvoch dieloch:

I. Hora ztratenej nadeje.
II. Prvá slza v nebi.

spisal:

Josef Podhradsky.

Štrnastročny' učenik v škole Hurbanovej

DIEL I.

Hora ztratenej nadeje.

Predihra k „Prvej slze v nebi".

V 5. dejoch.

Motto: Žartujem, pestvujem
Lička sa mi smejú;
Ale od dušičky
Slzy sa mi lejú.

DEJ I.

HORA.

(Pankleiov, vyhryzeny' z fary patentálny evang. kňaz. na lävej ruke má Lutersrok a tablički. Má už dlhú bradu a fúzy.)

Pankleiov. Tu som....... kňaz bez fary. Ženich, bez nevesty. (zpieva si velmi nadšene:)

„Kameň na kameni.
Na kameni kameň.
(vytiahne do oktávy)
A na tom kameni,
Kameň na kameni!"

Čo som to ale teraz spieval?... to je tušim ništ! To pieseň moja. Aj ja som teraz ništ. — Hah! tu si oddychnem na tejto slobode. (čelo si utiera) Filistersky vek! Kňaži vraždia kňazov! — Prekliate časy! v ktorých sa človek v láske k svojeti, samého seba

osláviť, a v láske k nešťastnému národu svojmu Spasitela svojho lúbiť, bez ťažkej viny nesmie! Bohaprázdny svet! Loyalnosť našu k národu nášmu so zradou vlasti ztotožňuje — truc protivnému presvedčeniu svojmu! — Toto je ešte nič. A už tolké muky! Čo bude potom, keď prijde historii hodina její, keď sa zblížia poslednie momenty k pôrodu slovanskej idey! Malilinký, kučeravý znachor, to sa hneď lahúčko narodí a s krikom pozdraví svet. Ale — kdo si Slovan, trp, a neplač! Veliké deti sveta ťažko sa rodia.

Ach či tu dobre! že tu neni tých „Nabožných Křesťanů!"
Nedal bych za ten svet, že nevidím človeka.
Tieto pekné, božie stromy mňa nebudú mučiť.
Poznovu sa radujem životu. —
Budú sice v týchto horách tiež divé šelmy;
Ale tie sú krotšie od Sekáčových kreatúr,
Od peštianských autonomístov.
Tak sa cítim v tejto hore,
Jako keď z predpeklia do neba kdo vkročí.
Tu Kubiny Ferko neinspektoruje, neizgatuje.
Tu Almášovsko-Benickovská velezrada
Nebude búriť cirkvi k cielom politickým:
Autonomní vierolomci nepožičajú cirkev
Zhovädilým rebellantom k smilstvu,
Nezníža ju na kubenu velezradných chútek,
Nie na politický premenia ju Šlosberg.
Ja im cirkvi k týmto cielom aspoň nepožičiam.
Jak jím jej požičal Seniorát v Pešti.
Ach jak pekný je ten svet boží!
A aj ten kúštik života mohol by v ňom milý byť,
Keby nie tých, z kanclov tak tytulovaných
„Nábožných krestianov!" nevolných žoldnérov vysokej luzy —
Čo tu ale počať?
Dic, cur hic?
Z cirkvi mňa von vypatentovali — čo teraz?....
Bradu som si pustil — bradu už mám;
Mám aj dva fúzky, jako dve husacie brká pod nosom.
Čo ale ďalej počať...? to trocha nesnadná otázka.
Najlepšie tušim bude, založím tu v horách
Novú cirkev, nový zbor. — a budem zas farárom.
Na môj veru, to bude to najrozumnejšie.

To urobím!
Táto hora tuná, to mi bude cirkev.
Ach a vskutku! potrebná by tu bola cirkvička.
Na všetkých sa stranách kresťanství do života pýta.
A ludia sa nie velmi za nim trhajú:
Snád v týchto horách.....
Kostol bych mal hotový, — tento pekný boži svet.
(obzre sa svetom)
Bude sice pre mňa trocha priveliký....
Tu len keď ten Všemohúci hovori hromom,
Len ten hlas sa rozlähne.
No ale hlas — aj ja dobrý mám,
A pred kázňou vypijem vždy
Vrabčacie vajíčko.
Tu v hore dosť ích mám.
Tieto duby, lipy, budú posluchači;
Duby budú chlapi, lipy nech sú ženy.
Budem ích tytulovať „Nábožní Kresťané!“
Tabličky mám, Lutersrok mám, —
Nech som dobrý, hned bude nový zbor. —
Pravda, aj kancel by sa zišiel,
A ten neviem hriešny jako by som sklepal;
Stolár som neni.
Nič to! — Vylezem na strom jako Zacheus,
A bude. —
Čo ešte chybuje?.....
Treba ešte kostolník, organ, mechy, mendici...
Aj to už mám.
Vetrík tu dobre prefukuje, to mám hned mechy.
Orkán a víchor to môže byť o r g a n.
Orkán zahraje vždycky posledni verš.
Keď sa na kancel má ísť.
Ja sa vtedy na strom počnem škrabať.
Víchor bude organúvať obyčajno. a
Vetrík piano.
Slávik a síkorka budú dva mendici.
Medveď mosí mechy ťahať. —
Kostolníka nechcem: zas by trafil slopať.
Ale tu je teraz na motúze suk!
Keď bude cirkev — Inspektor nesmie chybieť.

Alebo lepšie — česť Inspektorom — ale
„Igazzgató“ treba, a to taký keď mu
To „gaz“ vypystveme, aby z neho ešte zostalo Izgató.
Ej toho hriešny neviem zkadial vykrešem.
To galiba!
V smrtelnej tejto úzkosti pristal bych už aj na Autonomistu.
Tu treba na rozum sadnúť a myslieť....

(prechodí sa)

Na moju statočnosť! tu mi teraz rozum pausuje.

(Jeden svinský pastier ide cestou)

Pankleiov. Daleko? dobrý človek, a zkadialže?

Pastier. Jah! pán môj, po nedobrej chodím.
Nosil som pokutu.

Pankleiov. A čo ste, kdo ste?

Pastier. Ja som ver, prepytujem pekne poctivú hlávočku, pastier. Pasiem vlastne ovce, ale mám mezi nimi aj 200 svíň. Stádo je miešané.

Pankleiov. To nič nevídaného. Aj ja som mal medzi ovečkámi svine.

Pastier. (velmi dôverne) Ale prosim pekne, ak sa smiem zpýtať, aj vy ste bol pastier?

Pankleiov. Aj. Ale už som neni. Tie svine ma von vykúsali.

Pastier. Lah! veť bouprísám aj mne skoro tak šlo. Mám vo stáde jednoho kanca, z dobrej dolňozemskej fajty, nuž ten mi veliké pletky a mrzutosti robí. Lúky, role, zahrady hned všetko rozryje a škody narobí. Aj teraz som bol jednomu gazdoví pokutu platiť.

Pankleiov. Každý človek to má svôj kríž. Aj ja mám teraz velikú starosť, potrebujem pro majori Dei gloria, autonomného Inspektora čili Igazgatóva, a tu v týchto horách neviem hriešny, kde ho vypradem.

Pastier. Prosim pekne, pán Brat, ja som ver v škole nikdy nesedel, neviem čvo je to ten Respektor? a načo je to ten akýsi Izgató?

Pankleiov. Tu v tejto hore zakladám novy zbor, a treba mi doňho aj Igazgatóva, čoby zbor tento zúrodňoval, obživoval.

Pastier. No pán môj, to vám ja pomôžem z blata, ak sa dáte nahovoriť. Ja vám toho kanca darujem. Ten vám túto horu bouprisam tak obživí, tak zúrodní a rozryje — ani dve sto pluhov! Lepšieho Izgatóva v celom svete nenajdete.

P a n k l e i o v. Nuž nedbám teda, na vašu recomendáciu, prijímám ho. Jak má len dobre veliků tů autonomiu.

P a s t i e r. (uradovaný) Hoj prosím pekne, ver ten má tů hatonomiu, ako vy to menujete, takú, a čoby mu priam dva mesiačiky z posladnej štvrti pod ten frndák bol prikul. Na dobrý strevíc mu tie zubiska trčia von z pod pyska.

P a n k l e i o v. Dobre tedy, dožeňte ho. Veď ak nebude dobre igazgatovať a inspektorovať, lahko ho odženiem.

P a s t i e r. Ej pán môj, abych vás neoklamal, ale z toho odohnatia nič nebude. Neraz som ja to proboval. Ale že mau som sa potom. To vám neradím. Ak ho raz prijmete, nikdy toho viac nedostanete z krku! To je vám ako len ta voš v kožuchu

P a n k l e i o v. Nech si mu už je, ako je. Už ho len dožente.

P a s t i e r. Za pôl hodiny som tu.

P a n k l e i o v. Dobre. Hned ho aj inštallujeme, zamaštalíme, do chlieva zatvoríme. Druhej dvorany tu nemám, tam môže aj autonomické konventy držávat. Ja sa od nich absentujem. Sláva šlechetným Inspektorom v Uhorsku — bielym havranom. Autonomná luza šlechetných ani nevydrží.

(Pastier odíde)

Tak, teraz je už tušim všetko?....
Ba hej! teringette! — ešte jedno — f u n d a c i e!
Najhlavnejšiu vec bol by som zabudol.
V Pešti sme mali mnoho fundacii. —
Hej ale Bystů bohu! dobre mi nepadlo —
Fundacii nechcem v tejto novej cirkvi.
Herr autonomista Pikulík by to aj na 50 míl zavonali,
Hned by mi sem na novú radosť prikvitli,
A vypožičiavali by pár tisíc,
A neplatili by perse ani Inter ani kapitál.
A požičať by sa jím moselo,
Lebo by nosili vo vrecku pištol
Jako onehdy na Vrchovského. —
A nie len to, — ale zajtra ráno
Sem by sa mi dovalila, jak červené myši,
Celá prepytujem autonomia peštianská.
Aj plešívec, malý Sedlák s jeho ici — ici,
Čo pri kofách po placi pretančil, prezpieval
Domčok,
Prištveral by sa na požičku,

A potom by „zásluhámi o cirkev“ chcel zaplatiť.
Teda žiadných fundácii!
Nebude mať Autonomia čo krasť,
A Bauhoffer nemosi tam na druhom svete
Brošúrky písať:
„O autonomnom zbíjaniu cirkevných kassí.“ —
Tak, už je zbor hotový.
Teraz sa pripravím na probatyku.
Ažda si mňa zbor tento len zvolí,
Keď som mu temer všetko obstaral....
Len tekst mí ešte treba....

(myslí)

„Kopati nemohu, žebratí se stydím, — nevím co učiním.“ To si veznem za základ rozjímania. V predmluve vyňdem z toho punktu: „Netrop zlého, lebo možno, že to nekdo opíše a pronárodu zanahá“. To bude exordíum z Tacita, ktorý povedel: že vraj „praecipuum munus annalium reor ne virtutes sileantur, utque pravis dictis factisque ex posteritate et infamia metus sit.“ — Táto predmluva sice len tak svedčí volajako k tekstu, jako volská hlava k barančaťu. Nuž ale to najmenšie, 14 ročný kňaz aj z dlane vytrhne chlp, a ked mosí byť, aj z javora vykrúti fujaru. V tomto jednom punkte si dovolím i ja máčok autonomie. — Vypracujem si celú kázen, ale len v hlave...

(prechodí sa a myslí)

Najprv dajaké pekné suspirium, žeby sa hneď počiatok týmto horám páčil..... (myslí)...... Začiatok je dobrý! Počiatok výborný! Oprobujem, jak sa mi to bude perorovať.

(peroruje)

„Bože! odpusť svetu zlosti,
A priveď ho zpátky k cnosti,
By nezhynul v nepravosti. Amen!“

Tu spravím po suspirium malú pausu, kým sa šuchot v zástupe utíši a nábožné posluchačstvo nenapraví sa do lahodnej positure k driemaniu. — Potom začnem s obyčajným tytulom, takto:

„Nábožní Krestané! čo pre Majestát Cisársky s kyjaky a s drúgy farárov svojích honíte, čo svojích pravovernýeh kňazov prenasledujete, von z fary vyháňate, tríznite, mučíte, katujete, šopy jím podpalujete, vo vašich slavných konventoch pre každý husý trt celé roky jak cigáni v krčmách znamenite, virtuózne, výborne a ženiálne vadiť sa znáte, čo učitelom vašim už aj to ovosné zrnko závidíte, a čo

chvíla ani dvech očí v hlave nedoprajete, verných kňazov a učitelov križujete, antikristom Hosanna vykrikujete. Vy horliví chrámospáči ráčte ma preslyšati!“

Dvaja vlci prikvítnú z hôr a začnú načúvať.

Pankleiov. (vyvalí oči na týchto nečakaných poslucháčov) Ach jasná hrmená do vaších kožuchov. čo vy tu chcete? Pakujte sa, z kadial ste prišli! Takých poslucháčov nepotrebujem. Dosť som ích mal v Peští. Vy ste tiež nesriadení, tiež ste neprijali Patentu. Ste tiež Autonomisté, kde koho môžte, zadrhnete, kdejaké stádo ovečiek rozplašíte, rozmasárite. Vy šelmy autonomické tak hospodárite v týchto horách, jako Kubiny Ferko so Sekáčom v peštianskej slovenskej cirkvi, a jako ti Nábožní Krestané, čo hen v Mokrej Lúke farárovi šopu podpálili a z kostola ho vyhnalí, čo v Rybníku kyjákmi kňaza statočného naháňalí, vy pecora campi ste Tomášika, Penzla, Wengerického zo Seniorstva složili, hen Černovi plat pristavili, Hajnociho von vykúsali, Semianovi jeho „Jáchhomácholcov“ pobúrilí, Schnittovi, 20 rokov hladom honorovanému prvému rečníkovi v krajine ste k organu mäsiarského psa príviazali. Choďte mi preč v peklo — do vlasti vašej. Ja vás tu nechcem ani za Inspektorov, ani za kostolníkov. U mňa autonomista, a čo hned na najvyšší temeno Kriváňa vylezie, nemá žiadných výhladov. Ja som patentista. Choďte k autonomístom, tam vás povýša ak budete dobrí chlapí, aj na Trojictíhodných. (Vlci sa preč poberajú) Tak, — takarodjatok! — Servus! (kričí za odchodjacimí) Keď prijdete do Peští, pozdravte tam centralnu autonomiu a všetkých pánov s čiernymi zuby čo žmuračky kážu ludu. (kričí ešte lepšie). Keď sa s nimi sídete, študirujte spolu autonomné postposicie z madžarskej grammatiky a dajte si vzájomne a na patríčne adverbium loci autonomné oškulum, čo až po Dobrecín luskne.

(prechodí sa a hvizda si Nótam Rakocianam.)

Už mi celá chuť odpadla aj od tejto cirkvi tuná. Ja reku tu mi len čert autonomistov nenaklade. A ono! jak prikvitlí. Ti majú sakrholský appetit na mňa, že mňa aj tuto ešte vyňuchali. Keby mi len chceli ti holomci za túto „Prvú slzu“ kriminál zavesiť na krk; potom bych teprv vyšiel z diery na svetlo s registríkom takých punktíkov, o ktorých ani tisic okatá Policia nevie, a pýtal bych za túto „Slzu“ Orden. — Koniec! Kňazstvo u' tak nahám. Počnem dačo inšie, budem Jánošikom. „Pozabučky“, to nie tak zlé remeslo. — Práve hen pripletá sem cestou jeden potomok Izákov, toho hned pristavím a oberem. Uvidím, jako sa mi zdarí prvá táto próba. (zastane si poza buk)

Jeden otrhaný židáčik — ide cestou.

P a n k l e i o v. (pristaví ho) Stoj žíde! Bohu dušu! Sem peniaze!

Ž i d á k. Vájgešrije! Vájgešrie! ja nemám žiadnu peniaze, ja som chudobná človek, nahajte mí život, mám doma štrnásť malú deťu.

P a n k l e i o v. Nedbám ja čo ích máš hned deväť kompanií. Na také pletky neberem ohladu, ja som diplomat bez svedomia a bez srdca. Cielom obetujem všetko. Moje jedinké Credo je Egoismus. Pre cudzé interesse mňa ešte nikdy nebolely zuby. Čo nemáš, to ti neberem. To sí podrž. Lenže tak na prázdno mi už nevykluzneš. Mýto mosíš zaplatiť aj moju unováciu, čo som ťa pristavil. — Dáš teda čo máš. Na krku máš zavesené „d e s a t e r o." Sem s ním.

Ž i d. (zadivený) Nač by vám to bolo pán môj?

P a n k l e i o v. Nefrfli mi tu! Amen! Dušu lebo Desatero! Honom, lebo ťa hned poslem k Abrahámovi.

Ž i d. (prosebne) Nač by vám bolo Desatero moje, pán môj?

P a n k l e i o v. Načo mi bude. Fajka mi dobre nevylieva, s tým desaterom si močku budem utierať. Nuž na to! Chytro žide! Lebo sa hotuj k strašnej smrti. Hrtán ti podrežem.

Ž i d. Auveh! Auveh! Desatero mi je svaté, na močku ho nesmiem dať.

P a n k l e i o v. Osle, proč bys nesmel?

Ž i d. Zákon môj, a zákon Mojžišov mi to zabraňuje.

P a n k l e i o v. Čo ťa tam po Mojžišovi! Sto hrmených okovaných posledni raz, sem Desatero! lebo dušu! (vytiahne nožík, sodvihne kameň a brúsí ho) Lahni si dobrotky — nebudem ťa dlho mučiť — len tri razi ti šmiknem pod krky.

Ž i d. (lahne si na zem) Auveh! Auveh! Deti moje drobné!

P a n k l e i o v. Ešte posledni raz! Daj Desatero!

Ž i d. (odhodlane) Na močku nesmiem! Tu máš krk — rež. Auveh.

P a n k l e i o v. (laskavo) Vstaň židáčku môj, vstaň! Statočnes vydržal prôbu. Tu máš pro vytrpený strach tieto hodinky, posledni môj poklad zemský. (dá mu zlaté hodinky) Odpusti mi, a poď do môjho náručia. (obejme a bozká ho) Ty si kúštik špinavého plátenka, tvoje Desatero, nechcel dať na močku utierania, radšej si volil smrť podstúpiť. Ach! a naší tré biskupové, naše tri distrikty pre močku maďarizácie, pre oblahčenie a priskorenie zúmyselnej národovraždy von vyfackovali z cirkvi Najsvatejšiu Trojicu Svatú. Ach! ach! ach! ach! (obejme žida srdečne okolo krku a plače) — Choď s Pánom Bohom v pokoji! Poslúchaj aj ďalej Prorokov. Slavnej budúcnosti na

svete nemáš, keds neuveril v Ukrižovaného. Ale pokým ti tvoje Desatero bude svatým, — živoriť budeš na svete ešte dlho.

(Žid odide).

P a n k l e i o v s a m o t n ý.

P a n k l e i o v. No ale teraz si môžem aždaj aj trocha oddychnúť. (sadnesi) Najlepšie by bolo, kebych mohol pôl hodinky, čo priam len na psú muchu usnúť. Zabudol bych na svet. — Ale sen mi práve neide; budem sa na bruchu prevalovať. Času mám dosť. Pôl dňa vždycky prelenoším, a druhú polovicu prehvízdam. Do pôl noci budem spávať, po pol noci za hodinku budem so sovama darebáctva autonomistov študirúvať; potom sa zmením na kuvika a pôjdem protitrojíčnikom pod oblôčky kuvikať a jim predzvestovať, že cirkev jejích aj s nimí bez Trojice Svatej a bez Symbolov zomre. Na kuvika a poveru velmi veria; aj mnohé autonomické pani farárky keď idú spať, dvech vecí nikdy nezabudnú: blšky si vyhladať a položiť si pod hlavu pod vánkušik S n á r... A keď raz zomrem budem autonomistov po smrtí mátať. Lebo v mátohy tiež veria. Ja tie kaliky znám „durch und durch“.

Jeden mudrec nadutý v zdáních predpojatých,
Neveril v Pána Boha, smál se že všech svatých.
Prišla nemoc, ten mudrec co oblohu meril,
Už nejen v Pána Boha, i v mátohy veril.

Času môjho som teraz absolutným tyranom. Podelím si ho jako chcem. Neprijdu ma volať v noci k nemocnému, neprijdu oznámiť žiadneho pohräbu, babica mi neprileti s náhlym krstom. Inspektor mi nepošle cedulu, abych oznámil konvent Na pohrabných kázňach nebudem sa mučiť. Ohlášok zapisúvať nebudem, sobáše vyčkávať nebudem. Som jedným slovom, — p á n o m. Môžem si udrichmať kedy chcem. Čas sa mi minie jako voda. Len jednu budem mať galibu. Keď toto všetko zunujem — bojím sa dlhej chvíle. A toto je vraj nedobrý kamarat. Aj teraz mňa napáda, ponajprv v živote. Čo len robiť? Či mám varí zpytovať budúcich vekov neznáme hodiny? To vedieť nechcem. Predvidenie budúcnosti ani pol hodinky by človek nevydržal. Dobre že neznáme, čo deň zajtrajší so sebou prinesie. Aj som rad že človeka nevidím, aj mi je teskno bez hluku sveta. Tak bych sa rad s volakým podišputoval. Poslední turák bych ta dal za dajakého besného autonomistu, keby mi teraz pod zuby prišiel.

(Stane hor, obzerá sa svetom)

Živej duše nevideť ďaleko, široko. (škriabe sa mrzuto za uchom) Pusto všady, ani čert sa tu neukiaže. (lahne zas) Večitá škoda že som sa nenaučil štrikovať. Prisilím sa aspoň trocha zadriemať. (drieme)

(Čert v zelenom kabátiku jako jáger prijde. Najednu nohu kulhá.)

Čert. Dobrý večer.

Pankleiov. (obzre ho) Čo si? Kto si! — Z ktorého duba si spadol? (merá ho podozrive)

Čert. Bol som trocha polovat a ztratil som pravú cestu; blúdim.

Pankleiov. Ty si mi tiež smiešny jager, na pravej ceste stojíš, a blúdiš. — Ale či nekupčíš s cesnakom? Taký divný zápach. Bo si snad fabríkant zápalek, velmi dušíš sirkou.

Čert. Na ránku mi dala žena hlávočku cesnaku — nuž ono to zaráža. Ale ustal som, — oddychnem si málo. (zvalí sa do trávy bok Pankleiova). Čože to držíš na ruke za čiernu suknu?

Pankleiov. To je vidíš Lutersrok, a toto su tablíčky. To mi pamiatka z môjho kňazstva.

Čert. (ztrasie sa — pomkne sa od Pankleiova o pôl siahy ďalej) Tedas bol kňazom?

Pankleiov. Bol sôm. Odhnali ma. (zíva sa mu. Bluskne čertovi jedným okom na zle ukryté kopyto — a sám pre seba hovorí) Toto je skutočne sám skutočný čert. Ešte aj toho som dostal na krk. Ten prišiel na mňa na polovačku. Počkajs chlape! Takých ftákov ja dobre znám. So mnou zle pochodiš. S inakšími čerty som sa ja už pasoval v Pešti. To si ty fušer. (odkašle si)

Čert. A ak sa smiem zpýtať, čo si teraz počneš?

Pankleiov. (zíva sa mu — sám pre seba) Už počína okolkovať.

Čert. Nevďačný je tento svet. Nezná oceniť zásluhy.

Pankleiov. (velmi hlasno sa mu zívne. Sám pre seba) To je Exordium ex misericordia. Dobre začína; majster je. Ale si škarede prsty opáli, nech sa len dlho zadrapkuje. Hned mu aj tu druhú nohu ešte vylomím. Ak by mi trafilo ísť úzko, zahvízdnem na Pravdoliuba Bellu, ten mu tak zasolí, jako v konvente Nemcom a fiškálišom, keď im to tie gaty spadly na päty pri podaniu toho Protestu. (kašle)

Čert. Vidím že sa v žalosti mučíš. Buď dobrej mysli. Daruj mi svoju dôveru; neolutuješ. Som hotový k tvojej pomocí. Vo mne sa nemýl. Ja som a môžem viacej, nežli sa zdám. Ked si slúžil evangelícku cirkev, zlého pána si slúžil, zle sa tí odplatil. Obzri si mňa! Pojednaj sa so mňou, ja nevďakou nevyplácam. Za chatrnú službu. dám ti nekonečne velikú odplatu.

Pankleiov. (sám pre seba) Už viem kolko bije.

Čert. Takto teraz budeš potlkom sveta, kdekdo bude na teba prstom ukazovať. Terajšiemu svetu je každý holomok, nech sa mu dobre vodí vo svete, staločným človekom; kdo ale do neštastia upadol, čo aj mimo svojej viny, ten je svetu nikdo, toho opovrhuje. Nešťastného teraz aj jeho vlastný pes opustí, a proti štastnému cudzincovi vykrucuje chvostíkom. Nikdo teraz nebude obviňovať tvojích katov, každý jejích vinu na teba uvalí. Nikdo nepomyslí na tvoju minulosť, môžeš hladom zhynúť. Padol si v boji, pasoval si sa s pôl svetom, nezaprel si presvedčenia, trpels aj v záujme druhých, — a teraz, keď sí padol do neštastia, aj tvojí spolubojovnici ťa odsudzujú ráznost tvoju menujú prepiatosťou, vytrvalosť tvoja je ím defectus prudentiae pastoralis. A nie len to, všetky klebety, ktorými nepriatelé tvojí a nepriatelé spolubojovníkov tvojích proti tebe bojovali, aj bývalí priatelé tvojí za hotový prijímajú peniaz, a spoločne ťa odsuzujú s nimí. — Maj už raz rozum. Vystup z nevďačnej služby idey; pôl života je preč; zakúsils, jak sa ti svet odmenuje. Pamatuj na budúcnosť dietok tvojích. Dnes zajtra zatvoríš oči: keď siroty tvoje budú potom žobrať, u dverí jich Patentisté mesto almužnej nadelia s metlou, a Autonomisté, mesto kúštik chlebička, nahuckajú psov na nich. Tak stojí praktická čiastka krestianskej Dogmatiky u oboch. Pristaň ko mne do služby, a žiadaj čo len chceš, zlata, striebra, slávy..... všetko ti dám.

Pankleiov. (slza sa mu vykradne. Sám pre seba) Na môj veru tento čertisko hovorí trocha pravdu. (na hlas) Nuž a čože takto žiadaš, jakú službu odo mňa? A jaku bys mi takto dal plácu?

Čert. Do smrti ťa zaopatrím, aj tvoje deti. Môžte žiť v královžkej nádhere a sláve — do smrtí. Vyžiadaj si zlaté hory, strieborné vrchy, diamantové skaly a čo ti len duša zaráči — všetko tí dám. A za to všetko nežiadam ani máčok inšieho, len túto jednu m a l u č k o s ť: podpiš krvou toto písemko — po smrti dušu.

Pankleiov. Nu, pravda, to je bagatel. Za to si nebudeme dve hodiny do dlaní pléskat. Reku kdo zná, čo ty odo mňa budeš žiadať. Lenže bych mosel mať slobodnú volbu, žiadat čo kolvek. A tu neviem, či to z teba vystane.

Čert. (radostne) Čo len chceš! Mne nič nemožného.

Pankleiov. Neviem. A kedbych tak na príklad žiadal, abys mi špendlíkovými hlávočkámi dláždil hradskú tak chytro, jako ja na vrannom koni cvalom poletím. Čibys vystačil?

Čert. Stane sa na vlas. Len najsamprv bys mosel podpísať.

P a n k l e i o v. Ej (krúti hlavou) to si ty veliký majster! Ale ešte sme nie cele v čistom, ohladom Kontraktu. Ak pristanes na tri žiadosti, t. j. tri veci budem od teba žiadať, ak mí tie všetky tri vyplníš, tak bude Kontrakt náš platný, tak ho podpíšem. Ak ale čo len jednu žiadosť nebudeš vyplniť môcť, potom tí aj tu druhú nohu ešte vylomím.

Č e r t. Prístávam. Len podpíš.

P a n k l e i o v. (pustí si na ruke nožíkom krv, Čert mu podá pero, papier — a podpíše) Tak. (odovzdá Kontrakt čertovi) Už som sa ti podpísal. Teraz na tebe je rad. Tri žiadosti mi vyplníš. Neläkaj sa, nie su velmi ťažké.

Č e r t. Trúfam, dostojím si slovu. Čo som slúbil, zvykol som držať. Zlatom, striebrom ťa obsypem, summy sa nelakám.

P a n k l e i o v. Ja o zlate a striebre nehovorím. V kontrakte mám slobodnú volbu j a. Teda čuj:

Ponajprv žiadam od teba, abys bol v peštianskej evangelickej slovenskej cirkvi pôl roka, t. j. šest mesiacov pánom farárom, lebo učitelom.

Č e r t. (zima ho preskočí)

P a n k l e i o v. Vokátor budeš mať dobrý: na frištik za krajciar cibulky a kúštik chleba, (ak ho budeš mať); na obed tri peštianské miery svedomite nameraného grobianstva, (nie zbožia); na havránku tri porcie furmanskej surovostí; a na večer zapražené klebety. — Okrem toho v každom slavnom konvente všetky pekelné rozkoše a radosti quantum satis. — To je moja prvá žiadosť.

Č e r t. (vracia mu Kontrakt a chce utekať)

P a n k l e i o v. Štoj! Nesmieš sa ani z mesta pohnúť. Teraz si v mojej moci. Mal bych ti teraz nohu vylomiť. Ale ti dám pardón. Vieš čo—, hoc aj dla Kontraktu všetky tri žiadostí si mí mal vyplníť, ja ti predca nie len t ú t o jednu, ale e š t e jednu odpúšťam.

Č e r t. (je rád) Ej tak, tak! Lebo túto prvú p r o s b u nie je možné.

P a n k l e i o v. (vylepí čertovi pevnú facku po zauši) Jak sa ty opovážiš hovoriť že „p r o s b u". Ty smradlavá autonomická, sirková, cesnaková opico! Ja mám právo od teba ž i a d a ť ale nie p r o s i ť.

Č e r t. Pomýlil som sa.

P a n k l e i o v. Druhá moja žiadosť je táto: Pomodlíš sa mi hned stando pede, tolko rázov „O t č e n á š", kolko je v Trenčanskej stolici odrodilcov, a v Novohradé Maďarónov.

Čert. (začne s ním zimnica drglovať) Hú! to nie je možné! Ešte tu tretiu žiadost. Dám zlata, striebra, čo len chceš.

Pankleiov. Tretia a poslednia moja žiadosť je: Mosíš byť dva mesiace pod madiarskou konstitúciou uprimným slovákom v Uhorsku.

Čert. (začne o zlom krky preč utekať)

Pankleiov. (kričí za Čertom) Alebo na vôli ti stojí, buď mesto toho dva dni kaplánom!

Čert. (zastane, ožije v ňom nadeja) Kde?

Pankleiov. V Petrováci.

Čert. (zahodí Kontrakt, a uteká o zlom krky zpátky do pekla, do náručia radšej svojej starej matere)

Pankleiov. (Ide, Kontrakt zodvihne a roztrhá) Bože môj! Ani Čert tým nechce byť, netrúfa si to pretrpieť, čo som ja už pretrpel, a čo tolkí ešte porad trpia. — Aj toh'to čerta mám už preč z krku. Je mí tu len života žiť, až milá vec. Pod chví sa niekdo naďapí na kúštik diškursu. Akkurát ako v Pešti. Čas mi pejde jako voda.

(Jeden Maďarón, fúzatý, bradatý, ide cestou.)

Maďarón. Čože ty tu robiš s Lutersrokom? Čo si? Kto si? Vari si farár?

Pankleiov. Bol som.

Maďarón. Nebol si asnad tiež dajaký prekliaty Patentoš?

Pankleiov. Bol som.

Maďarón. Tos bol teda bez pochyby aj Panslavista?

Pankleiov. Bol som.

Maďarón. Ej keď je tak, to je mi zaiste velmi milé, že sme sa spolu stretli. Budeme sa trocha dišputovať o národnosti a o cirkvi. Ak pristaneš.

Pankleiov. Nedbám.

Maďarón.Ja sa velmi rád dišputujem.

Pankleiov. Ja tiež.

Maďarón. Hádajme sa najprv o národňosti.

Pankleiov. Nedbám. Ale najprv abych vedel s kým mám robotu, (merá ho podozrive od hlavy do päty) povedz mí čo a kto si ty? Lebo som tu len teraz mal čudného hosťa.

Maďarón. Ja som Autonomista, a čo sa národnosti týče, Maďar som. Som v šiestích slováckych cirkvách Inspektorom.

Pankleiov. Z kadial rodom?

Maďarón. Z Liptova.

Pankleiov. Ukiaž máš obe nohy zdravé.

Maďarón. (vytrčuje svoje dve vydličky) Zdravé jako repa.

Pankleiov. (probuje mu na nohách prsty) Či máš reku na obech nohách ozajstné palce. Táto pravá noha je mi podozrívá — vyzuj sa.

Maďarón. (vyzuje ukiaže nohu)

Pankleiov. Teraz je už dobre. To máš tak krátke paprčky. Ja reku že to bude kopýtko. Môžeš sa už obut.

Maďarón. Započnime ťeda hádku. Ale urobme si ustný Kontrakt: keď ťa ja pedišputujem, tak sa mosíš pomaďarčiť; a ty mňa na žiadon pád predišputovať nesmieš.

Pankleiov. Akože to zvyklo bývať? Ak mňa ty prekonáš, tu sa ja mosím pomaďariť, a ty vravíš, že ja teba na žiadon pád prekonať nesmiem. Ach ale si múdry, ako ten čo bosy chodí a má aj dve veliké uší. Ale ak ja takto teba trafím prekonať, či sa ty potom zpansláviš?

Maďarón. Nie ja, v žiadnom páde.

Pankleiov. Teda z nášho dišputu je nič. Preto sa ale o suchu nerozíďme. Hádajme sa inakšie. Kdo má viacej darebákov v národe, Slováci či Maďari? Ty ích cituj z tvôjho tábora, a ja zase z môjho. A za každú kukavicu, dáme si vždy facku.

Maďarón. Pristávam. Ja mám predok — ja započnem. — Tu je náš Velkomožný Čsodafi! (vylepí Pankleiovi pevný pohlavek)

Pankleiov. (chyti sa za líco) Ej Beťah ťa metal, ale vieš cápať. Tu je aj náš Ferko Kubinsky. (flasne Maďaróna po papuli)

Maďarón. Tu náš Mamlas Pál. (dá Pankleiovi za ucho)

Pankleiov. Tu je aj náš autonomný seniorát Nitriansky. (facne ho)

Maďarón. Tu je náš Gyávay Miksa. (capí ho poza uší)

Pankleiov. Tu su aj naši brezňanski kacenmuzikanti. (flinkne ho)

Maďarón. Ej tu je aj náš Trieska Bácsi. (žvachne ho pästou po škrani)

Pankleiov. Tu sú naše hontianské seniorálne Deputácie. (capí ho)

Maďarón. Tu aj náš Szalma Jancsi. (pleskne ho)

Pankleiov. Tu aj naši podpalači, čo Chotvášovu šopu podpálili. (vytne mu pohlavek)

Maďarón. Tu náš Armin Ďuro. (dá mu dva pohlavky)

Pankleiov. Tu su aj naši „Nábožní Kresťane“ čo po všetkých

zboroch svojích farárov a učitelov teraz šintrujú. (vytne mu štyri facky)

Maďarón. Ej tu sú naši Fühonfici de Gyávafalva. (dá Pankleiovi päť faciek)

Pankleiov. Čakaj, nech zuby vyplujem. (vyplúva von zuby)

Maďarón. Aj ja sa mosím umyť — mám plnú gambu krvi. (íde — umýva sa)

(malá prestávka.)

Pankleiov. Pokračujme! Na kom je rad. Ja mám ešte pôl regementu

Maďarón. Môžme prestať. Ja som vyšiel z Materie. Dišputujme sa inakšie.

Pankleiov. Aj ja nedbam. Stavme sa o naše brady, kdo urobil komu viacej krivdy, Maďari Slovákom, či Slováci Maďarom? Za každú krivdu, vytrhneme si jeden druhému po jednom chlpe z brady.

Maďarón. Ja som forhont! Ja započnem. Vy nám s vašou národnosťou kazíte jednotu v krajine. (vytrhne Pankleiovi ch'p z brady.)

Pankleiov. Vy nám našu národnosť a jazyk materinsky potlačujete. (vytrhne mu chlp)

Maďarón. Vy ste nám ke škode vydali Svatomartínské Memorandum. (vyšklbne mu chlp¿

Pankleiov. Vy ste národ náš s vašou Maďarizaciou znemravnili, teremtettovať, a kone krasť naučili, a všetky vysoké školy odnárodnili. (vytrhne mu chlp)

Maďarón. (rozesmeje sa, poskočí si od radosti, opre sa na pravú nohu a vyšklbne Pankleiovi tri chlpy z brady naraz) Vy ste nám roku 1848 s vašou Opposiciou a povstáním karty pomútilí. Moc nás padlo na darmo v boji!

Pankleiov. (zabolí ho to chudáka, stiskne zuby, opre sa o lävú nohu, chmatí Maďarónovi do dvech hrstí celú bradu a vyšklbne mu všecku) A vy ste z nás Slovákov už dvakrátsto devätdesiať devät tisícov duší pomaďarčili. (obzerá vyšklbnutú bradu) Teraz budem čítať, mášli tolko štetin. (číta chlpy)

Maďarón. (chytí sa za plešivú holú bradu, mrmle a ide preč)

Pankleiov. Sto dvanásť! Sto kocúrov vám do slaniny! Ani tolko chlpov nemajú na sebe, čo nás už zmaďarčili. (zahodí bradu do povetria) Zadúchaj vetričku hen tam od Krivaňa, dones statočným Maďarom Božie požehnanie, a takýchto Maďarizantov, národovrahov čo krajinu otcov naších ohňom krivd a z tadial vyvolaných roztržitostí

už na žobrácku priniesli palicu, zanes tam dobre ďaleko za Ural — nech zem otcov našich viacej nesužujú!

(Pankleiov cele zemdlený klesne na zem a zaspí.)

Traja duchovia, Svatopluk, Mojmír a Svatoboj, v dlhých bielých plášto h, s korunámi na hlavách, ziavia sa. Každý má sedem hadov do prsov hlavámi vpitých. Okolo prsov vidieť krvavé flaky na bielých plášťoch.

Dummozúfalé hlasy Svatopluka, Mojmíra a Svatoboja:

Ach ach! Ach ach!
My sme previnilí.
Tito teraz trpia.
Oni sa tu pohlafkujú,
A nám horia líca.
My sme hriech spáchalí,
A týchto včil trescú.
Ubohé Slovensko!
Hynieš našou vinou.
Ach ach! Ach ach!
Kdo nás vyslobodí
Zo zakletia nášho!

(Duchovia zmiznú)

Chor 12 andelov ziaví sa a zastane do kola a zpieva:

„Bratislava, Bratislava!
Tam zapadla Slávov sláva;
Tam pohanské hordy sa vztekaly,
Slavskú chasu dorúbaly.

Hej Kosovo, krásne pole!
Tys' zavdalo Srbom bôle;
Nad tebou vial barjak cár Lazara,
Žije o ňom povesť stará.

Biela hora, biela hora!
Kedy svitne tvoja zora?
Žijú ešte tvoje deti, žijú,
Tvoju vinu krvou zmyjú.“

(Chor andelov zmizne).

Chór dvanást slovenských mládencov. Zastane do kola a zpieva:

„Neplač, že sa zloba rúti,
Na slovenské plemä,
Že ťa všetko len kormúti
A svet pravdy nemá:
  Nedostaneš sa do neba
  Slávy, touto cestou,
  Dupni nohou, zastaň seba
  Umom lebo päsťou.

Zjavne národu sa rúha
Zberba renegátov,
Kráti právo, jarmo strúha,
Zbrojí na nás katov:
  Nedostanes sa do neba
  Slávy, touto cestou,
  Dupni nohou, zastaň seba
  Umom lebo päsťou.

Neplač Tatry syn poriadny
Na župánske zbory,
Že renegát na nich zradný
Národnosť ti borí:
  Nedostanes sa do neba
  Slávy, touto cestou,
  Dupni nohou, zastaň seba
  Umom lebo päsťou.

Na Slovensku je náš domov,
Národ náš v ňom pánom,
On je výborom i župou
I velkým župánom:
  To znáj národ a do neba
  Touto pôjdeš cestou,
  Dupneš nohou, spasíš seba
  Umom lebo päsťou.

Prijde ešte 12 slovenskych Mládencov, spojá sa s predošlými a spravia veliké kolo.

Jeden mládence. Kdeže zostal náš gajdoš? Mne už žilky k tanci hrajú.

Druhý mládenec. Nezvykol on dlho vystať. Prinde co nevideť.

Jedna Slovenka, z neznámeho sveta, pekná jako angel, mladušká jak ruža v Máji — prijde a vstúpi v kolo mladencov.

Slovenka. Na mesto gajdoša prišla som ja. Kde národ pod tolkými krivdámi vzdychá, kde tolké obete zaň padajú — tu junákom pri gajdách veseliť sa — hanba je.

(Začne utešene zpievať)

Nápev: Hora, hora vysoká si.

„Von do pola, junač mladá!
V tebe národ nádej skladá,
Jarní čas je, čas nádeje,
S nim i rodu deň sa skveje:,:

Von do pola junač mladá!
V tebe národ spásu hladá,
Nechže tvoje mladé sily.
Vykúpä z biedy rod milý:,:

Von do pola junač mladá!
Zahor pomstou kde je zrada,
A vypál to peklo zlosti,
Kde sa vrah tvoj v hriechoch hostí:,:

Von do pola junač mladá!
V mladom duchu velká vláda,
Z velkej vlády velké činy
Všetko ku sláve otčiny:,:

Von do pola junač mladá!
Národ tvoju pomoc žiadá,
Zbraň tvoja krvou zmočená,
Donesie rodu spasenia:,:,

Von do pola, junač mladá!
Ži, mrí v boji za rod rada;
Veď i hroby tvoje budú
Slávou slovenskému ľudu!

DEJ II.

Motto: Aj zde leži zem tá pred okem my'm slzy ronicim.
Nekdy kolebka nyní „církve a víry rakev."

TÁ ISTÁ HORA.

(Pankleiov. Prebudeny' zo sna sedi v tráve. Stane hor.)

Pankleiov. A teraz s tebou Boze môj!
Učty moje.
Cirkev tá, v ktorej zrodil som sa,
Cirkev tá, v ktorej krestil som sa,
Cirkev tá, v ktorej konfirmoval som sa,
Cirkev tá, ktorej som bol kňazom,
Cirkev tá, v ktorej som tolko pretrpel,
Cirkev tá, ktorá sa zmenila v katoveň verných učitelov a kňazov;
Cirkev tá, ktorá vo ferbli rozumu prehrála svoje svaté Symboly;
Cirkev tá, ktorá sa pod Urbárom Velkomožných zmenila v jatku krestianstva;
Cirkev tá — zomrela, mrtvá je.
Zmenila sa v cinter večných, svatých dogmov.
Z celého viery plného Lutera nezostalo v nej,
Len táto sukňa jeho,
Tento Lutersrok, a
Jalová pýcha, a
Chvastánie sa s domnelou osvetou, a
Vzdychy a tajné slzy
Šlechetných. —
Poslední její obrovský zápas a napnutý boj,
Nedávne její bolästi a muky,
Veril som ešte, že su bolästi nádejné,
Že pracuje k pôrodu života nového.
A ono! Bol to boj nie k žitiu. ale k novej smrti.
V bolästnom tom bojí, nebožiatko cirkev,
Porodila sice, leš detiaťko — mrtvé;

„Autonomiu.“ —
Cirkev táto bola milenka moja;
Smrť mňa s ňou rozsobášila,
Keď zomrela Kristu ona, —
Zavraždená,
Svetskými i nesvetskými.
Z mrtvého tela duše odletujú.
Teraz som ovdovel, slobodný som, —
Mosím voliť choť druhú. —
Ach! —
Vdovcovo veselie, vždy je neveselé. —
Ztrata lásky prvej aj do novej nesie
Ozveny hlasy z preseknutej minulosti.
A svatba nová vencom z hrobu tamtej,
Nie dosť veselo krášli sňatok druhý;
Vrozkošiach náručia mladuškej krásy,
Objatý krásnym, ružovým ramenom,
Vidí vždy vdovec, okom rozpomienky,
Obraz v minulostí zomretej Milenky,
A hrobu skelet pokoj výhry kalí.
(zamyslí sa dlho)
O süszer Friede!
Komm, ach komm in meine Brust!
(Andel-pokoja zjaví sa:)
Andel. Suchst du den Frieden??....
Deine kranke Kirche hat ihn nicht. —
Sie hat Blumen die vergehen
Sie hat Düfte die verwehen,
Nächte hat sie ohne Licht, —
Gottes Frieden hat sie nicht.
(Andel zmizne.)
Pankleiov. Ťažko lúčim sa s vami
Vy svedkovia verní pretrpených muk,
Ty pamiatko drahá slavného Lutera,
Ornáte môj kňazský!
Aj vy dve Tabličky,
Sňahobelunké.
Tu sa už dnes rozlúčime, jako dva prátelé,
Čo spolu trpeli; — rozlúčime,
Jako u hrobu tá dušička s telom.

Lúčenie naše nám bolästnejším činí,
Rozpomíenka na minulosť,
Na tú neveselú. —
S touto mesto modlitbíčkou
Som si vás vždy oblíekával:
„Vez Synu můj, knězský šát jest šát lásky milovné,
A strpení; hnev a zášť pro kneze slušna není.
Krívduli podstúpiť neumíš toho místa se zhosti,
Síc lhárem jsí a šát ten ti na hanbu bude.
Zdáž more nesmírné vhozeným kaboní se kaménkem?
Oblátek vržený lúži a bahno kalí.“
Čo sa vo mne, vo krehkej nádobe
Aj lámala často trpelivosť svatá;
Predca morem malým bol som.
Od bezbožných Nemcov a Maďarov
S cirkvičkou úbohou tisíce krivd podstúpil som.
Mladosť moja mladosť, tak som ťa utratil
Jakoby ten kameň do mora zahodil.
V cirkvi mojej nevzkriesil som viery
Zahynutej:
Lebo bez oddychu hajná vlkov, hyen,
Sťa hen v divokých pustinách Afriky,
Bolo odháňať,
A brániť len život stádečka mizerný,
O psote, o hlade.

(Pan leiov klesne zemdleny' na zem. Začne sa bliskat' a hrimat' na všet-ky'ch stranách sveta. Hromy križom krážom bijú)

Hora sa premení na miesto v Nebí,

kde Dvanást Apost'olov, Proroci, Cirkevni Otcové, Luter a Melanchton zasadnú k nebeskej porade. — Slávozpevy Chórov angelsky'ch rozliehajú sa z d'aleka po nebi.

Jeden Angel. (vstúpi) Oslávenec Jan Kollár žiada výslech.
Luter. Milý je nám muž ten boží, drahý.
Všeccí. Nechať vstúpí radosť naša medzi nás!

(Kollár vstúpi pred nebeskú poradu.)

Kollár. Krivdy nesu tam z časného sveta,
V kterém kdekdo národ můj bije:
Žaluji zde, kde pravda žije,

Tam na zemi na prežité letá.
Má vlasť jestit krivdámi poseta;
Lecijaký prázdných mozgů hlúb,
Národovrah, bezsvedomý trup,
O můj národ losy si už metá.
Moravan, Čech, Slovák dožili sme,
Že susedi se již jednají
Na veltrhu o nás v dualizme.
Stádo mrtvol a heyná holomků,
Na vzájem si nás prodávají,
Jakby národ byl kůň, neb pár volků.
Pred tisíckou, skrz Nemců osídlá,
Ztratil Slovák svoju otčinu;
Podelil si bratsky krajinu,
Dva národy v jednej se rozkrídlá.
Avšak obům dost bylo tam bydla,
Svorne žili dobré, zlé časy,
Dokud každý žal jen své klasy,
Dokud svornosť tá se nerozkydla.
Až Nemúdrí, príšli na tú podlú
Myšlénku, jenž i Boha raní, —
Vystavili Maďarizmu modlu.
Teď jen ten je zákonně vlastenec,
Kdo té šelme klade v čelo venec;
Zradcem vlasti — kdo se neklaní.

Co tá modla v milé vlasti stojí,
A pobožný národ můj žere,
Víru, Boha a řeč mu bere, —
Neštestí se nad krajinou rojí.
Málo kdo se v ní už Boha bojí:
V cirkvi mé se Kristus zapíra,
Uvedená v posmech je víra,
A veta je po božím pokoji.
Požehnáni utéklo z krajiny,
Všecko kryje kletba vraždoviny,
Všecko se již k pohrebu kloní.
I té cirkvi, v které všecko květlo,
V které Luter jasné zažal svetlo,
Umíráčkem šelma tá zvoní.

Žaluji zde zvlášte na tech katů,
Co mú drahú v Pešti lodičku,
Pracne shromaždenú cirkvičku,
Roztrískali skrz chasu najatú.
Seniorát svevolu proklatú
Krísil, všecky smeti po ceste,
Povymetal v bezbožném meste,
Shuckal sberbu tu na cirkev svatú.
V obrane práv neohroženého
Seniorát, — nepřítel starý,
Štrnást roků hladem mořeného
Kněze, vyhnal zbojnícky z fary.
Aby i tam zubem neznabozství,
Vykořenil nebeské království.“

Luter. (vstane z mesta a vletí Kollárovi v náručí) Poďme k Beránkovi! (odídu všecci)

(Blískánie, hrmenie.)

Zase predešla „Hora“.

(Pankleiov prebudeny' zo sna, vstane hor.)

Pankleiov. Tu z hory ztratenéj nad cirkvou nádeje,
Vám spoločníci Kalicha horkého,
Čo ešte horíte na hraníci v mukách,
Vo Bzincách, v Hodruší, hen na Turej Lúke,
V Trenčíne, a v Meste čo nad Váhom leží,
Tam na Lúke Mokrej, preslávenej krivdou,
V šlechetnej Mičinej ve zboru veriacích,
A verných ovečiek, na ktoré tiež čihá
Plemä autonomných nenasitých vlkov;
A „všady“ kde vaší vás mučia, sužujú,
„Nábozní Krestané“ — stádo svých pastierov:
I vám s Bohom! dávam,
Keď sa rozžehnávam
Aj s Vami.
Vy ešte horíte, ja som už dohorel.
Vás ešte pála, a mňa už spálilí,
Ti naší
„Nabožní Krestané!“

Nevolní žoldnéri u r o d z e n e j luzy.
Mučia vás jak Promethea
K skale prikutého,
Že ím z neba svatý donášate oheň. —

S Bohom aj tebe! hrstečko v národe,
Kvasom sveta ešte nezbabraná,
Čos pod zástavou jednou s nami bola,
A tenže kalích pila s nami horký. —
Zlášt v Pešti: od hlavy do paty statoční
Bratri Matej, Pavel Fábry Seničané,
Jan Krekáč s Andrejem Bobčekom, Jan Šlichta,
D'orď Kováč uprimny, Jan Bohurád smelý,
Aj vy pravoverné dve perly tej cirkvi,
Z Luterovho oka vypadlí dva bratia:
Samuel Melferber a Melferber M a r t i n,
Ten drusa Luterov, ktorému pre Patent
Tá vypitá dúha známy K o r h e l s t a r ý
Prebil nebezpečno kameňom bol hlavu.
Pak Juraj Budinsky, s milým Jan Kováčom
Andrejom Kuttlikom. Samuel Ceperik,
Šlechetný Hajduch, Jan Pravdolub Bella,
Slovan D'orď Krieger, a Andrej Kahely,
Pavel Bečko, Šuhy, mladý Juraj Chlpko,
Matej Dlholúcky, Lovich a Pokorny.
Nech vám neni lúto, drahé duše dobré,
Že sme moc trpeli a — nezvíťazili.
Odmena naša leží v svedomí. —
Nebol boj náš, boj za marný Patent.
Balzám na rany pretrpené naše,
Buď tá povedomosť a v nej hrdí buďme:
Že boly tie naše patentálne boje,
Slavnostný Protest protí neznabozstvu,
A opposicia oprotí nevere,
Encyklika živá, povstánie za slávu
„U k r i ž o v a n é h o!"
Za česť J e h o trpieť bola radosť naša.
S Bohom! s Pánom Bohom! Národe neštastný!
Hodný losu lepšieho.

Porúčam ťa Bohu!
Kto zná čo sa s tebou stane!
Bez državnej samostati národností miznú,
A bez nej národy vymierajú z dejín.
Národem velikým nie veliký počeť,
Len „solidárnosť“ národ velkým činí.
Nie snad preto, že zosústredňuje
Tú zvieracú silu. Táto je slabunká.
— Ale že ideu rodí všemohúcu.
Bo myšlienka vládne hmotou. —
Vzápadnom už svete vymrel svet idejí,
Lebo s vierou aj sám už seba pochoval;
A Slovanstvo teprv k pôrodu pracuje.
Poskytuje teraz Slávia veliká
Pohlad nie radostný, suchý a jalový.
Čech myslí nemecky, s nemeckými mozgy,
A len písmenámi piše už českými.
Ohromné je Rusko len fysická sila;
Srbsko i Horvatsko je úhor idey.
Tak žeby tušim Slovensko, Morava
Bol samo jedinky zivot ten pannenský,
V ktorom mohucnosť myšlienky sa kryje.
Keďby však kmen s kmenom, keďby sa duch s duchom
Objal po šlovansky, v vzájemností sladkej,
A nechby tie kmeny slovanské sa láskou
Objali náručím ohnívým k jednote,
Len tak by zplodili slovanskú ideu, —
V ohnivej láske k Bohu, kviere, k samým. —
Ešte však Slávia čaká svojho muža.
Čech, Slovák, Moravan so Slezákom chrabrým,
V nevzájemnosti suchotách hynieme.
Hrnec sme o skalu žulovú udrený,
Len črepy z nás sem tam rozletené ležía.
Našími drotáry celý svet drátime,
A len nás samých sdrotovať nevieme! —
Aj more drobnými, menšími rybkámi,
Krmí sve velryby; — tak aj svet. —
Kto zná, či den nezaspíme.
Porúčám ťa ľud môj Bohu.

Tak napokon, podávam ručičku,
Dám Vále aj Autonomistom. —
Mým milunkým Antagonistom,
Na rozlučnú tiež jednu hubíčku.
Bár som nebol nikdy jích „emberem"
Nenajdú však včil na mne vinny,
Nedávam jim k hnevu príčiny,
Lebo jím nič sebou preč neberem.
Neberem jim „ích" Protestantismus,
Ani Kuby, ani Strikáča,
Ani Válkov „Svatý" Katechizmus.
Ke kopániu nám hrobov motyky,
Neberem ím „Slávov Korbáča"
Nie židovské jejích Dogmatiky.
Odi profanum vulgus et arceo!
Ovšem ale, právom to dedíctva,
Sebou berem diel z dedovízne,
Kým v jich rukách aj ten nezmízne, —
Jeden drahý poklad všeholudstva.
Drahé zpevy z pera angelského,
Dávnych otcov viery výlevy,
Angelé k nim dali Nápevy —:
Funebrál a Zpevník Tranovského.
Zpevník nový — nezdarené dieťa,
Čo jak pekne verše rymuje,
Podržte si toto dielko sveta.
Luter, Augšpurg, dostali v ňom facky,
Bohosynu Bozství rabuje,
A Trojicu nadelil žobrácky.

A konečne.

Lúčím sa aj s vami mé rodinné kraje,
Vy vršky, doliny, lúky, háje. hory,
Ty zem moja svatá, čo mi mojích kryješ,
Tam v lone pokoja .... (zahladí sa svetom)
Hah! čo vidím?... hen tam v dalekosti......
Jaké to divadlo?
Jakési rumy...... sboreniny.....
Zámku starootcovského.

Na statisíc ludu hemží sa tam....
Rúcajú ho!.....
A jeden jedinký muž — to je murár,
Zámok ten bráni, rúcať ho nedá. —
Jednou rukou muruje, druhou šablou rúbe.
Ach jak naňho plujú,
Jako sa mu vyšklebujú,
Jako doňho skaly perú,
Zo všetkých stran. —
Teraz sadol na rumy, a plače,
Jak za dávna Jeremiáš
Na sboreninách Jeruzalemských.
Jak jich prosí, jak jim hrozí,
Jak sa mu posmievajú — a len ďalej rúcajú.
A on zas len muruje — zas chudáčik napravuje.
Kdeže mi môj Dalekohläd — abych lepšie videl.
(Hladí ces dalekohläd)
Ach níe je to tam murár,
Ani je nie zámok,
Ani nie sa ludia.
Doktor je to Hurban, a pôl milliona
„Nábožných Krestanů“ Sion svatý rúca sí.
On — bráni ho.... hrad starootcovský,
On sám! jak prst samulinký
Na ztratenej varte.
Už vojáci jeho všecci popadali!

S Bohom! Ty majstre môj! S Pánom Bohom!
Lúčim sa aj muž drahý s tebou,
Pamiatku tvú preč nesiem sebou,
S Bohom Ty majstre môj! S Pánom Bohom!
S Bohom Ty vodca náš, s Pánom Bohom!
Čo aj svetu nepochlebuješ,
Uctu tajnú mu vynucuješ,
S Bohom Ty majstre môj, s Pánom Bohom!
Štrnásť rokov mal si vždy verného
Na mne Tvojích snah učeníka,
Ktorý neznal strachu mizerného.
Nevykročiť z loyalností kola,

Ctiť trón, oltár a Panovníka,
Svíatosť i mne vždy národnia bola.

Dlh vďačnosti veliký Ti platím,
Za to: žes mňa Ty vydal katom.
Nemožno ho splatit dukátom,
Ani rydzým Louisdorom zlatým.
Poučen som Apoštolom svatým,
Loyalnosti zákon zachováť;
To však „T e b e“ mám čo ďakovať,
P r e č o v Pešti biednu faru tratím.
Príkladu to ja ďakujem Tvojmu;
Od Teba som sa to naučil:
„L o y a l n ý m b y ť a j k n á r o d u s v o j m u.“
Žitia naše v smutné padlo doby,
Mnohých nás už ten svet umučil;
Loyalnosti d v e nám kopú hroby.

S Pánom Bohom! už sa rozchodíme:
V í ť a z s t v a s o m z t r a t i l n á d e j u.
Moc razí mňa slzy zalejú,
Že sa spolu viac už nevidíme.
Hrdý som bol na zástavu tvoju,
Keďs nás viedol milého rána,
V oheň proti pankhartom Renána. —

. . . .

Prerúbať sme chceli sa k pokoju.
Čo som poznal svaté tvoje túžby,
So starým boj viesť Jeruzalémom,
Hned som prístal rad do tvojej služby.
Volil som žiť v svete — n i e l a h o d n e,
Nikdy nebol som Nikodémom,
Priznával som sa k snahám tvým „v o d n e.“

Tam u prostred trňa, ty Slávy lilium!
Svet Slávie ctí pri tebe viac,
To, čo zpieval o tebe Horác,
Ctí si ešte viacej nežli tvôj bystrý um:

„Justum ac tenacem propositi virum,
Non civium ardor, PRAVA JUBENTIUM,
Nec vultus instantis tyranni
Mente quatit solida; neque Auster,
Dux inquieti turbidus Adriae,
Nec fulminantis magna Jovis manus.
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae."
Keď sa proti tebe, more búrí celé,
A zlčové vlny až k oblakom plúska,
Zdá sa že ťa už už pohltí a zdrúzga: —
Tvé srdce mu figu ukazuje smelé.
Svetu sa len táto zmužilosť pozdáva. —
Ale mnes' nie za to Dvoji ctí hodným:
Nie za túto smelosť — leš „čo Ti ju dáva."

Vyznávam to aj tu týmto horám:
Ctím sí tvoje práce a reči,
Knihy, snahy, ctíme sí všecci,
Ctíme boje oprotí potvorám.
Za to samé ešte však nič nedám.
Dosť je chase pera schopného,
Ktorá píše mnoho pekného,
Dobrú službu prokazuje vedám.
Ja len jednu maličkosť pri tebe,
Len jedinkú maličkú perlu,
Zvelebujem v srdci mém do nebe.
To! mi dražší — nad zlatú berlu:
Že čo píšeš, a čo druhým velíš,
Že to všetko aj sám na vlas — „veríš."

K idealu muža dústojného
Chybuje ti avšak k celosti,
Jeden kvintlík tiež tej smelosti:
Všetko vyznať čo je nepravého.
V Symbolických knihách zjavne stojí:
„Tri sú v cirkvi sviatostí práve."
To je Otcov učenie vdravé!

Proč to vyznať srdce tvé sa bojí?
Jasne, jako to slniečko jarní,
Stojí v ních aj „Zpoved súkromná,“
Nakladá sa aj „služba Oltárni.“
Tretia sviatosť — mlčky vysotená,
Liturgia von je vykopená —
Včil — prísaha je vierolomná.

Škoda boje viesť so šepletámi!
Vznes sa hore hen k Luterovi,
Reformátor povstaň nám nový,
Vystup jak on s kresťanstva zorámí.
Prázdna pýcha, kde je hrob už blízky,
S vierou Otcov darmo sa chvastať,
Svet z nevery viniť a trestať:
Z viery Otcov máme len ohryzky.
Kým aj tieto neshltí nevera,
Zdvihni kríža svatú zástavu,
Obnov otcov vieru zas pravú:
„DAJ NÁM ZPÁTKY CELÉHO LUTERA!!!“
Jak v Augšpurgu v slavnom veku onom,
Nech sa vpíše kdo chce v Kristov zbor,
K tomu národ sezvoň velkým zvonom.
Ak to moje vzdychy nevytúža,
Potom zkriknem k svetu z týchto hôr:
Mizerné stoletie nevie zplodiť muža!! —

Ach! jak hladám, kričím, domáham sa, radím. Na krídlach viery k Bohu bych rad letet aj s národom. Ale vždy len zas mosím vytriezveť do prózy skutočností holej. Nieť pomoci! Duša dobrá, viery plná, veť sa pasuje z toho Hlbokého so svetom jako lev údatný. Čo má viacej delať? Národ nevydržal ani len toho sovníuterného sriadenia, jakby vydržal teprv sriadenia viery. Všetko darmo!

S Pánom Bohom! viac sa nevïdíme,
Viťazstva som ztratil nádeju.
Moc razí mňa slzy zalejú,
Že sa spolu takto rozchodíme. — — —

O süszer Friede!
Komm' ach komm' in meine Brust!
(Angel-pokoja ziavi sa.)

Andel. Suchst du den Frieden??
Deine kranke Kirche hat ihn nicht.
Sie hat Blumen die vergehen,
Sie hat Düfte die verwehen,
Nächte hat sie ohne Licht —
Doch den Frieden hat sie nicht.

(Andel zmizne.)

DEJ III.

Motto: Kdo mi dá, prve nežli umrem, videti cirkev božiu tak, jako bola za časov dávnych! Sväty' Bernhard.

(TA JISTÁ HORA.)

(Štyri a dvadcat' evang. kňazov prijde. Zastanú kdekade nezpozorovani. Načúvajú Pankleiova.)

Pankleiov. Tak ... bolästnú povinnosť
Lúčenia s drahými
Aj s nedrahými
Dokonal som. —
Srdco moje, čo tak plačeš? .. čo ti je?
Slzíš z boja svedomia?? ...
„Ach,“
„Roním slzy cinterové
Nad pohräbom cirkvi drahej
Zo ktorú som vrúcne bilo.
Nikdy ešte tolké ruky nekopaly hrobu jednoho!
Pôl milliona ludu sa znojí a pomáha,
Pôl milliona ludu sa s cirkvou hrdluje,
Kde kdo ju mučí, lúpí, pohlafkuje,
Každý ju holomok przní a katuje,
Jak by bola zlodej vajvätší na svete;
Jako by nám bola otca mat zabila.
Pôl milliona ludu jej k pohrabu vyzvánia,
A málo kdo nad ňou plače, — ..
Pri jejim pohrabe ešte lud víska si! —
Lebo, tie slavné muzyky, slavné banderia,
Tie skvostné hody, strelby, vyzváňanie,
Tým vierolomným biskupom konané —
Su len skvostné pohräby velkého Lutera,
A viery jeho. —“
Než, — nač kriesim bolästi ....
Obzrem sa morom sveta — kam teraz? ...

Hen na svetov Oceáne t r y plovú lodíčky
Ke brehom večnosti plujú,
Try zástavy pozorujem na nich:
Na p r v e j stojí heslo „S l á v o p r a v n á“
T. j. pravú slávu dávajúca Bohu.
Na d r u h e j stojí heslo: „P r a v o s l a v n á“
T. j. práve oslavajúca Boha.
A na t r e t e j: „S a m o p r a v n á“ „A u t o n o m n á“
T. j. kde si človek sám je svým zákonom s pominutím Boha.

Zákonom Kristovým a Božím si môžu páni Turci kúpele zohrievať, jako s biblíothekou Alexandrinskou, dla t hoto syllogismu tureckého: lebo učí písmo svaté to, čo učí rozum, — vtedy je nepotrebné; alebo obsahuje také veci, ke ktorým sa rozum povzniesť nemôže, — vtedy ho tiež nepotrebujeme. Ergo do pece s nim. Táto t r e t i a lodička už plameňom dohára, sami cestujúci na nej k večnosti, podpálili hu pod sebou, a s ňou teraz padajú, jako ten M o r e, čo zelenú pod sebou bol uťal ratolesť. — Ja sa z nej oratujem; pre cifrovanú parádu dúsledného vraj Quasicharakteru nechcem tam spoluzhoreť. Jedna lebo druhá, slávopravná, lebo pravoslavná lodička Kristova prijme a zachová mňa. Abych si ale prsty nepopálil, budem teraz aj na studené fúkať. Na lodičke mojej, abych len čerstvé času doby podotkol, z iskry povstala vatra, a pohlcuje už loď. Najprv sa začal len jeden Kapitán lode, potom sto officierov, potom tisíc sprostých modle Maďarizmu klaňať, a Pán Boh poslal na nich, jako na Sodomcov, oheň, v ktorom aj učenia církve zhorelo a z cirkvi slavnej zostalo len pohorelište, len mrtvola živá. Teraz pôjdem cestovat, a preskúmam tie dve lodičky, jako na ktorej v t o m t o o h l a d e akcie stojá. Toto rozhodne. Lebo ináčej sláva obem. Ni jedna z nich neprelumpovala si eštc z cirkevnej nauky svojej ani len tolko, čoby do slezáckého voza zapriahnutý, vylačnený komár hor Kriváňom utiahol. Lenže, Večnému prisahám!, ak na ktorejkolvek zpozorujem, že daktorý jej kapitán alebo kaprál na chodník Novoprotestantov čo len pôl nohou kročil a za s v o j u národnost (— teda sám za svoje vlastní e g o —) sa hanbí a s druhou kokettiruje — tu sa prekrižujem a pobehnem o zlom krky čím dalej. Lebo vzývanie akejkolvek modly má finál v Gomorre.

Ale čas je, abych túto horu ztratenej nadeje opustil. S týmto rokom započali sme rok nový, rok 1863, a s týmto rokom nové tisícletie Cyrillo-Methodejské. Dnes je pekný, utešený Máj. Chýr sa mi udrel o uší, že v Nitre teraz v čas pamiatky tisícročnej Svätých

apoštolov slovanských, velkolepé slavnosti odbývať sa budú. Že vraj na Sobore nový kostôl už vystavilí k svatej pamiatke tejto, a na velkolepú novovystavenú vážu dali uliať náročky dva veliké 300 centové zvony, k pocte týchže Apoštolov Cyrill a Method pomenované. Boga mi! to je už pekne. Vďaka k dobrodincom je nado všetko. Kdo má slávíť najslavnejšie pamiatku túto, keď nie Nitra. Vmeste, ktoré prestalo byť vdačným, ani zomrieť je nie dobre, lebo ťa s posledňou hrudou hrobárom na teba hodenou, celý svet hned zabudne, a z pohräbu tvôjho po krčmách rozlezie a požere sa — od žalostí. — Na deň Všetkých Svatých bol som v Pešti posledni raz v starom cintoríne. K jednomu dávnemu, zapadlému hrobečku prišla tam dieučička v otrhaných hábkoch, zažala na hrob tenkú sviečočku a modlila sa za hodinu. Idem po jej odchode k tomuže hrobu a vidím tam na kameni vyrytý rok smrti 1782. To bola nežístná, čistej vdačnosti obeť! Od toho pred 80 rokmi zomretého nemohla tá neborka očakávať žiadneho daru, a predca pomodlila sa u jeho hrobu a zažala mu chudobná za krajciarik tenkú sviečočku na ňom.

Beda svetu! ktorý už ani sviečočky nemá, ktorúby na mohyle pokojných dobrodincov svojích zažal! —

Teraz teda len čerstvo do milej Nitry, na tú milú slavnosť.

(Jeden drotár ide cestou.)

Pankleiov. Z kadialže krajan môj?

Drotár. Ver pán môj, len tu z Nitry.

Pankleiov. Z Nitry? Ej to práve vhod. Čože tam nového? Videls tu novú vážu a tie velké zvony, k pamiatke Cyrilla Methoda určené?

Drotár. Ver pán môj nevidel som, lebo o novej väži a o nových zvonoch tam ani chýru ani sluchu. Tam ešte len voždy na starých zvonia.

Pankleiov. Čo nevravíš! Ale o slavnosti tisícoročnej pamiatky Cyrilla Methoda si hádam len dačo počul.

Drotár. A ver počul som, počul, že tam z toho nič nebude, lebo že je to akýsi panslavizmus. To som si zapamätoval, ale neviem čo je vo veci.

Pankleiov. Ty nevieš; ale ja už až primoc viem. Bože môj! jako sa časy menia. V Nitre žiadna velkolepá slavnosť! A pred tisíckou tam otcom naším Method kázal toho Ukrižovaneho a jeho božie slovo. Hm, hm! — Tak tento svet beží! Ty sa teraz tlčieš svetom úbohý; a možná, že pred tisíckou tvojí pradedovia boli u dvoru mocného Svatopluka Ministri, a bohatí velmožové. Ty daleký prav-

nuku snád z rodiny kniežacej, tlčeš sa teraz svetom a hrnce drotuješ. Šťastnýs'! že ma nerozumieš. Pod drotárko môj, zastaň si ko mne, zaspievajme si spolu nad nevďačnou k slavným dedom Nitrou.

(spievajú:)

Nitra milá Nitra, ty vysoká Nitra,
Kdeže sú tie časy v ktorých si ty kvitla.
Ty si bola svaté mesto Methodovo,
Keď tu našim Otcom kázal božie slovo.
Teraz tvoja sláva v tôni skrytá leží,
Tak sa časy menia, tak tento svet beží.

Pankleiov. S Bohom krajanko!

Drotár. S Pánom Bohom! (odíde)

Pankleiov. Teraz svetom . . .! (chce ísť)

24. farárov v Lutersrokkoch. (čo nezpozorovaní do teraz načúvali, vyrútia sa na Pankleiova razom)

Hiah! ty naničhodníku!!
Ty nijaký človečisko!!
Tys to, čos také kriky robil!?
Tys to, čo sas tak za Symbolícké knihy rozdrapoval?
Tys to, čos tak za Augšpurské Vyznanie bojoval??
A teraz chceš vystúpit z církvi?
Ty bez Charakteru!
Vrtkavý človeče!
Len hanbu nám robíš!!

Pankleiov. Čo ste pochabé huby pojedli, že ste sa tak osapilí na mňa? A už ja som ozajstné Glückskind na tomto božom svete; nenadarmo som sa narodil v košielke. Ale mi ju vraj babíca ukradla a skalickým mládencom a panenkám porozdávala po kulinku za peniaze, aby sa vraj dobre povydávalí a poženili. Štrnást večných rokov mňa cirkev moja v Pešti vo psote smažila. Nemci a Maďari mí vždy tvrdo ustielali. Napokon za to, že na mne peštianskí Slovácí všetky žulové skaly pooraly, že som ich drakom z hrtána vytrhol k samostatnosti, stádo autonomistov, 150 silných, plecitých, v židovských pálenkášoch vypitých, autonomných polohovad a chrapúnov sa pri mukách na mne tak vypotilo a vyzhnojilo, jakby bolí hory stínali a skaly lámalí. A teraz ked túžim pri koncí života v takej cirkvi, kde to možným je, vypočinút si a potešiť sa v zásluhách a svatých ranách Krista Spasitela —, keď chcem okusít jak blažené mosí byť to povedomie, byť údom takého cirkevného tela, ktoré si nauku kresťanskú od praotcov zdedenú v nezkalenej, panenskej čistote a nepoodštíkanej

*

uplnosti verne zachovalo, — ani toho mi nedoprievate. Aútonomisté mňa z rúk vypustili, a mnohí Patentisté rukávy vysúkali k novej hostine. To je už predci quod multum stultum. Lebo podlý interes len huncvut alebo filister mi môže podkladať. Radšej sa už na sisla premením, vykopem si do zeme dieru a utiahnem sa do nej. Ale aj z tadial by ma kdejaký po šlosbergu študia svá dokončivší „jaký strom také ovocé“ von vylízal kofárským jazykom.

Všecci. (velmi ohnivo) Tys to, čos Luteránskeho Buditela vydával!?

Pankleiov. Ja.

Všecci. Tys to, čos 14 rokov Lutersrok nosil?!

Pankleiov. Ja.

Všecci. (s rastúcim hnevom) Tys to, čos tak za Symbolicke knihy tolké kriky rebil?!

Pankleiov. (hrdo) Aj ja.

Všecci. Tys teda ten verný pastier, ktorý život klade za ovce svoje?!!

Pankleiov. Za ovce hej, ale za autonomných vlkov, čo už aj Svatú Trojicú v cirkvi roztrhali, nie. V tomto punkte som nekresťan, bez nadeje nápravy. Ostatne za moje ovce, položil som tak dobre jako život keď som za 14 rokov pre psotu a obranné boje ani jedinkej z tých radostí sveta nezažil, na ktoré aj najposlednejši žobrák, ba aj sviňa, pes, vôl, vrabec a osel má Bohom dané právo. A čo je pokojná hodinka v živote, to ja za tých 14 rokov, pre útoky autonomných Nemcov a Máďarov, sotvaj dlä mena znám. Privelmi ste mňa kamením výčitkov obsypalí. No ale trúfam, čo vás je aj 24. na mňa jednoho, za pôl hodiny budeme v čistom, a nerozídeme sa nepriatelsky. Keď teda byť mosí, poďme za pasy. Jak mňa vy predišputujete, zostanem s Vami. Zostanem aj vtedy, ak mi len jedinkú nedúslednosť na cirkevnom poli dokážete.

Všecci. Dobre! Pristávame!! Dokážeme!! Dokážeme zproneverenie sa viere otcov naších.

Pankleiov. Nič milšieho mi počuť nad vierou naších otcov! To je stará môjho srdca struna. Lenže mosíme poriadne a statočne viesť boj tento, a nie v autonomickom škreku a vade. Chcem sa hádať na dôvody, a nie vadiť. Tu si teda mosíme vytknúť istý stály základ, aby ste mňa z povetria neodsúdili tak, jako ten Bohu známy, čo, keď v Pešti v „Komlós kerte“ pet šest holbí piva vylúchal a statočných pár porcií Roszprádlí vpratal do seba, — hned po tejto trocha nedostatočnej inquisicii, vyteperil sa na súdnu stolicu a

palícu lámal nadomnou. Najmúdrejšie urobí každý, keď sa v záležitostí peštianskej slovenskej cirkve a môjho pádu v nej za sudca natískať nebude. Tomu nerozumí ani Havel ani Pavel, ani Janíčko Hidegfi ani pán Hekli. Čo bolo vlastne vo veci, to vie len Bôh, ja, Kubiní Ferko, a Sekáč. Celá tá vec súvisela s revolucionárnou snahou Almášovsko-Benickovskej ligy. Mne snahy tieto sdelil všeobecne pod budínskými hradbámi v léte roku 1861 rozhorčený v srdci na stránku Sekáčovskú, nebožtík Bauhoffer. Roztroskotánie a pád cirkvi slovenskej v Pešti Kollárom za 30 rokov tak pracne shromaždenej, nikomu neleží na duši, jedíne Sekáčovi, čo si on s Pilátom more suo consueto jak ruky umýva. Neznám či to bola len náhoda, a či prst boží, dňa 17 Novembra o pravom poludni na hradskej oproti zahrade Grašalkovičovskej nevdojak prišiel som k tomu, jak naúčal Sekáč Kubiního, čo a jak sa má s cirkvičkou slovenskou pokračovať. — Ale teraz k veci. Navrhujem, aby sme sí všecko dokazovalí len z písma svatého a zo symbolických knich.

Kňaži. Velmi dobre! Tak chceme! A hned ti aj jedným slovíčkom z písma svateho prebijéme všetky tvoje dôvody. Ty chceš tvoju dosavádnu cirkev opustiť, a v písme svatom stojí: „Boj dobrý sem bojoval, víru sem zachoval, do mého skonání."

Pankleiov. Toto Apoštolské slovo svedči na stránku moju. To tedy citujete vodu len na môj mlýn. Kdo chce vieru zachovať, ten nech od nevery uteká. Církev evangelícka „jako „teraz" stojí," nesmie robiť ani najmenších nárokov ani v Nemecku ani u nás, žeby koho pútať smela k sebe. Tak hlboko už klesla na všetkých stranách. Abych vám to dokázal, povedzte mi, jaké je vaše Credo?

Kňaži. Veríme všetkému čo je v pisme svatom, čo je v Symbolických knihách, za to bojujeme, za to trpíme v tom žijeme, trváme i mreme. Amen!

Pankleiov. Nie je možné. Zo Symbolických knich, ktoré k pismu svatému v takom poťahu stoja, jako keďby zo zlatého suda do kalicha natočil výborného vína, nedržia sa v cirkvi už ani pravé dve tretíny, a to z vecí „najpodstatnejších." Nie „ex adiaphoris," v ktorých pravda, ak sú len „vere adiaphora", svoboda je ponechaná cirkvi.

Všeccí. My držíme, lebo sme aj prísahali na Symbola.

Pankleiov. Tak tedy prísahy nedržite.

Všeccí. Teda sme my krivo prisažníci!? My veríme a držíme, čo cirkev verí.

Pankleiov. Ktorá? jaká cirkev?...

Všeccí. Cirkev naša evang. Augs. Vyznania.

Pankleiov. Ak len to veríte, čo verí a drží nota bene! „terajšia" církev evang. A. V. vtedy málo veríte, lebo cirkvi evang. A. V. už dávno neni na svete, ani v Uhorsku ani v Nemecku. Jak hlboko padlo Nemecko do hnoja Renánovej nevery, okrem tisíc inších dôvodov, len tento jeden, — že nemecké Akademie už aj takým posielajú Diplomy Doktorátu Theologie, čo najpodstatnejším základom cirkvi krestianskej pohli, čo Trojicu Svatú z biskupskej prisahy von vymrštili. Vatšej Satyry na krestianství veku nášho nad toto ani Aristophanes by napísať nevedel. O nedlho všeťci Rabíni Sveta a všetci velzradcovia obdržia z Jeny Doktoráty Svatej Theologie protestantskej.

Kňaži. V tomto posledňom súhlasíme z čiasky s tebou. Ale že už nikde nejestvuje cirkve evang. dla Augšp. Vyznania, to je lež z pomsty. Každý Apostata púštia šípy jedovaté do tej cirkví, ktorej chrbát obrátil. Sdel nám dôvody a pohnútky zo jmena, prečo chceš dáť Vále cirkvi tej, v ktorej ti tak dlho trpel?

Pankleiov. Z terajšiej cirkvi hodlám vystúpit predne preto samé, prečo Luter vystúpil z cirkvi pokazenej Stredovekej. Aj Luter bol odpadlec od cirkvi tehdajšej, ale nie odpadlec od Krista. A za druhé preto že „nie je dobre človeku bytí samotnému," — jak hovorí písmo.

Jeden kňaz. To zle citueš. Tu nemame teraz žiadneho sobášu.

Pankleiov. Celá cirkev, už teraz nepravdivo tak zvaná evang. Augšp. Vyznania, dávno odstúpila od viery otcov, dávno sa vyzula z Augšpurskeho Vyznania a ostatních Symbolov. Celá evang. cirkev A. V. in corpore, je teda Apostata, t. j. odpadlec od viery otcov, odpadlec od učenia cirkvi tej evang. na základoch Pisma a Symbolických knih vystavenej. Keď teda všetko vystúpilo z nej, ja samotný čo v nej budem robiť? „Nie je dobre človeku byti samotnému" — dobre citujem.

Všeccí. To je rúhanie! Ak nám to nedokiažeš, tu ťa zmlátime na kašu.

Pankleiov. Neopálite si na nej zuby! Dokiažem! Predovšetkým vám to opponujem, čo Zlaťoustý Jan píše: „Nie ten vystupuje z cirkvi, kdo sa z nej a od nej telesne vzdáli; ale radšej ten, kdo duhovne večné základy cirkevného učenia opustil." A toto urobili evangelici všetci. Z cirkevného učenia, zo Symbolov jejich nezostaly v nej už len ohryzky.

Kňaží. (velmi ohnivo) Teda sme aj my pohli základom cirkve!?

Pankleiov. Vy nie. Vy ste nevinni. Vy držíte, čo ste málo zdedili. Že predkovia naší premárnili, za to šípy viny neletia do vás. My teraz len trest z viny Otcov nesieme.

Jeden kňaz. (velmi rozhorčene) Prečo sa ale len do nás dávaš, s ktorými si len nedávno pod jednou bojoval a trpel zástavou?

Pankleiov. Z lásky. — Čo sa vám jak divnou zdá. A potom, nie ja začal som.

Všetci. D'akujeme za takú lásku.

Pankleiov. Na bok posmešky! Kdo zná, za to, že sa do vás dávam či nezaslúžim ozajstnej vďaky. Do vás som sa pustil, abych vás poklátil z tej samolubej domnenky, keď hrdo myslíte, že cirkevné učenie u vás je v najlepšom poriadku. Hrdosť a pýcha na terajšiu evangelickú polovieru je hriech. A za druhé, Prísaha nie je hračka! Keď sa na Symbola prísaha skladá, Keď sa kdekdo honosí týtulem „evangelíka Augšp. Vyznania," keď všetky církevné pečate „A. C." nosia v nápísoch, — vtedy by sa toto Augšp. Vyznanie s ostatnými Symbolámi malo tušim aj zachovávať a držať. Ináčej kletba krivoprísahy sežíra celé telo cirkevnie. Víchor nesvory búrno duje v cirkvi, ale nevieš z kadial prichodí a kam nás zanesie. Prísaha na Symbola a podpisy a pečate naše nemajú byť puhé ceremonye, a címery bez významu a platnosti, jako k. p. címery zemianské po roku 1848. — Do autonomístov ale sa pustiť nemôžem, lebo ti vo vecách viery sú už tak holí holučičkí jako ten Adam a Evičká v ráji, — s tým rozdielom, že sa ti hanbilí za svoju nahotu, predkládajúc si ratolestí; tito ale sa s ňou ešte chvastajú, na panýri svoje vystavujúc rozum, ač z nich nikdo nepomyslí, že je rozum teprv len první, velmi nizučký stupeň v Jákobovom rebriku do neba, a nízky stupeň vyvinutostí ducha. — Keď som avšak už Vaše Credo počul, čujte aj vy moje.

Všeccí. Čujme!!!

Pankleiov. Najprv si odfúknime málo.

(Prestávka. — Odfukujú si.)

(Jedna sedliacka svatba ide cestou.)

Počut zúfanlivé kriky Jaj! jaj! jaj! jaj! Pomáhajte ludia boží!

Druhé hlasy. Juj! juj, juj! juj! Pomáhajte! hned je po mne!

Jeden hlas. Jaj už dušu púšťam!!

Druhý hlas. Už mi všetkie obličky zhorely! Jaaaj!!! Ratujte!

Pankleiov. Čo sa vám prihodilo?

Jeden sedliak. (krčí sa od bolästi) Jaj jaj! neštastná svatba!

Jeden hlas. Moje čreva su už spalené! Jaj! jaj! jaj! Pomáhajte.

Jeden sedliak. (k Pankleiovi) Ak ste aždaj felčiar, pomáhajte pre Boha. Všecci sme tu otroveni. Devať z nás už zomrelo. Juh! Juh! Juh!

Pankleiov. Jakú ste pojedlí otrovu?

Sedliak. Držali sme svatbu. Juj! juj! juj! juj! (krči sa) Mali sme prepitujem vašu hlávočku, juj! juj! tam la v komore nachystanú... úúúh!!!... otrovu.... pre potkanov... hmmmm!!.... Nuž nám ju deti do pálenky vliali.... júúúj!!... a my sme to popilí.:...

Bolästné hlasy sedliakov. Juuuj!! už je po mne!....

Pankleiov. Nebojte sa, hned vam bude spomôžené. Len za máčok poshovte — prepíšem vám krátke Recepty.

(Vytiahne drobné kúsky papïera, píše na každý s drevkom.)

Pankleiov. (rozdáva pomezi otrovených sedliakov tie Receptíky) Shltnite každý tento Receptík a odstraňte sa na chvílku.

Sedliaci. (zhltne každý papierčok a odíde na stranu)

(po malej chvíli)

Všecci otrovení pridu zpät. Ach pán môj ako sa vám len teraz odslúžime. Ej veť nám to len dalo, či hor či dol. A už to bol za Recip.

Jeden sedliak. Prosíme unížene pána Velkomožného felčara, čo žiadate ked nám poviete tu medecínu, žeby sme aj my včas potreby môhlí poradiť druhým?

Pankleiov. Mojí milí nič nežádam za to, poviem vám to z darma, lebo tá medicína u nás v Uhorsku nič nestojí. Ja som na každý ten papierik, čo ste pohltli, napísal len po jednom mene hocktorého Autonomísty v Uhorsku, ktorý mi práve na um prišiel. Ak sa vám teda pritrafí dakedy takýto pad, napíšte len na papierik to slovičko „Autonomia“ a dajte to pacientovi už či človekovi, či prepytujem hovádku — to hned pomôže: A či sa cítite už cele zdravými?

Sedliaci. Hah! prosim pekne, jako sme tu havtonomiu akúsi, čo ste nám dali, von vydali, tak sa cítime dobre, ako dosial nikdy. Ale by sme vás ver ešťe dačo prosili, veť nežiadame darmo: V našom vidieku panuje dúl prepytujem na svine; ej velmo nám

dochnú: — ak by ste nám reku tiež neporadili. Či aždaj aj tým len tej hatonomie máme dať?

Pankleiov. To najľahšia pomoc. Autonomia je liek všeobecný proti všetkým necudám sveta, a najvýdatnejšie vomitoríum pro ľudi i hovada. Dajte tým chorým sviniam pár zrniečok kukurice, a len na jedno zrnko v píšte drobným písmom to slovo autonomia — účinok dobrý hned bude nasledovať. Ja hojim nemoci klín s klínom. Aj tým deviatim, čo už zomreli od tejto otrovy vopchajte len takú ceďulku či do ust či do ucha, hned vam ožiju.

Mladý zať. (pleskne sa po holénke,a vyskočí) Ani môj trinásty pradeda nebol zdravší. Poďme teraz zpátky a svatbime sa ďalej. Hudci hrajte!

(Hudba začne vyhrávať)

Sedliaci. (odchádzajúc) A teraz vám pekne ďakujeme!

Pankleiov. Zostaňte zdraví! — (Svatba preč)

(Mala prestávka.)

Kňaži. Už sme si odfúklí: Teraz chceme tvoje Credo počuť. Povedz nám, načo sa človek na svet narodí?

Pankleiov. Človek sa narodí na svet na to, aby v Boha Trojjedíného veril, v tejto víre živ byl, a tak pro zásluhy, muky a smrt Božieho Syna spasenia došiel. Viera takáto je jedinká pečať našej bozskosti a jedinký prosredok, ktorým si to, čo je práve bozského a nebeského osvojiť môžme. K takejto viere prijíť môže človek len pomocou Svatého Ducha v Kristu. Že ale takto veriť je najtažšia vec na svete, tažšia nežli skaly lámať, preto založil Syn Boží cirkev svoju na zemi, aby táto kriesila a pestovala vieru v luďoch, aby jim pomáhala prostredky svatými, od Krista jej danými v ťažkom pôrode ku viere tejto; aby svet viedla k pravému oslavovaniu Boha. Ostatne cirkev viditelná je dcéra viery, ktorá potom mať svoju pestuje. Ona je zlatá obruč cirkvi, čo ju spolu drží.

Kňaži. To dobre! Teraz nám povedz, ale určitejšie, jaký máš pochop o cirkvi? Čo je cirkev krestianská vôbec? A čo cirkev evang. A. V. obzlášte?

Pankleiov. Cirkev krestianska je charakter človečenstva vôbec. A cirkev Luteránska je tiež charakter človečenstva a rozdielných v človečenstve národov vôbec. A konečne, cirkev terajšia tak rečená evang. že vraj Augšp. Vyzn. tak jako sa ujala a jaký smer vzala, je charakter národu Nemeckého in specie.

Všeccí. A slovenského nie!?...

P a n k l e i o v. Nie; preto sa aj tá nemecká reformácia, ktorá sa od Lutera — čo sa to zdá aký paradoxon — podstatne liší, neujala a zle ujala v ňom, jak to 300 ročné živorenie její v minulosti dokazuje. Charakteru v národe našom nevyvinula, k charakteru ho nedochovala. Obecný lud evangelicky pevnosti charakteru nemá, pri všetkých jeho bohatých vlohách k nemu; meštianstvo ešte menej; páni najmenej. Kdo protivné tvrdí, skutočnosť a historiu pohlafkuje. Charakter je sila z neba, vyrostlá ale z jádra národu samého, sila taka, ktorú len viera kroz národniu cirkev v národe zplodzuje. — Národ náš evangelicky ešte nemá s v o j e j cirkvi božiej ani svojej sily. Preto aj na politíckých je len bobožko va'žkach. Nemá charakteru, ktorým imponuje od horňotrenčíanskej chudobnej Slovače, ešte chudobnejší Crnogorec, chudák. Bo nemecky do toh'to nepresiakol rozum, Duchom s v o j í m žije, a ten d u c h boží je, rázom v l a s t n ý m kyve sa, Autonomiou nie je otrovený, nemeckými kázňami nie je od trech sta rokov krmený.

K ň a ž í. A čo to za nové označenie cirkvi? že vraj Charakter? Čo je charakter?

P a n k l e i o v. Život národov je odblesk jejích viery. Jakú ktorý národ má vieru v Boha, jak viera táto v ňom učinkuje — to je jeho podstatný Charakter, to ho označuje a delí od ostatních národov zeme. Lebo krestianství je niečo v e č n é h o, a večnosť do časnosti prenešená, v časnom živote jednotlivých národov, do tisíc rozličných podob sa rozratolesťuje. Dôstojnosť národu necení sa po tom, máli jakú vedu a umenie, málí mnoho systémov filozofických; lebo toto všetko bez viery v Krista nič nestojí. A jeli veda národu ktorého znamenitá, tedy je ona z viery jeho samorostle vyvinutý kvet duchovného života jeho. Dôstojnost národu závi í od toho, v jakej rozsiahlosti ujal sa Kristus v ňom. Viera je tedy Charakter národov. — Podobne aj charakter jednotlivého človeka určujem len mierou tejto viery. Aj národu, aj jednotlivcovi dáva jeho Charakter len Kristus. Málí cirkev dochovať národ k charakteru, mosí byť n á r o d n i a, — v nádobe jeho národnej individualností mu poskytujúca chlieb života večného. Aj sám Bôh, aby spasil ludí, neprišiel jako anđel, jako duch, ale vzal charakter l u d s k ý na seba v Kristu. Bôh v Kristu chce sa stať v království Ducha Svatého s v e d o m í m jednotlivých národov — a tak svedomím človečenstva. Viera je charakter, viera je zemianství z Neba. Každý človek aj národ je z rodu vysokého, je Vysokourodzený člen vysokej roďiny nebeskej; Beda národu a človeku, ktorý si charakter tento ztratí!

Kňaží. Hlboko zabíhaš do abštraktností; povedz nám konkrétne, Čo je cirkev?

Pankleiov. Nedbám, teda konkrétne, v hrubých rukavíciach: Cirkev krestianská je večná opposícia sveta, tela a diabla, alebo večná protestácia proti svetu, telu a diablu. Vyvolte si teraz čo chcete, biele či biele.

Kňaží. Nuž veť práve tu sme doma. Tak je predca len náš protestantizmus pravokrestianská cirkev, lebo práve len naša cirkev menuje sa per excellentiam aj protestantskou.

Pankleiov. Nepripúšťam; — lebo protestantizmus jeji je velmi mizerný. Z počiatku protestovala prirodzene len proti katolícizmu; hned za horúca na to začala protestovať proti svojim Symbolíckým knihám, až kým jích von z cirkvi nevyprotestovala; potom protestovala proti sebe samej, tak že sa z každého úda jejího evangelicky pápež utvoril. Teraz má cirkev katolicka pápeža len jednoho, a my ich máme len v Uhorsku pôl druha Millíona. Církev katolicka má hlavu viditedlnú len jednu, a cirkev cirkevne a dogmatične autonomná zmenila sa na mnohohlavu potvoru, tak že v každom samopravnom svevolníkovi devät je ukrytých Antikristov; potom výprotestovala von z cirkví tretiu svoju sviatost so zpevedou súkromnou a oltarní službou; teraz vyprotestovala z vätšej čiastky von z cirkvi Trojicu Svätú a okrem Apoštolského, dve hlavné Symbola prvokresťanské; v Uhorsku teraz protestuje oproti vláde, oproti národu slovenskému a oproti všetkému, čo sa modle Maďarizmu neklania; v Nemecku protestuje proti všetkému, čo positivnu vieru v Krista hlása; a všady, keď neni proti čomu protestovať, nuž vozme sa do roboty kňaz lebo učitel a protestuje sa proti nim. A toto zlášte teraz módne, len pod záminkou Patentu od autonomistov konané búrenie ludu proti kňazstvu a učitelstvu, nič je nie inšie, ako exercírka a príprava ludu k náhodnej dobrej príležitosti k revolucii. — Aby sa len nevyšlo z taktu. Ináčej sa nedajú vysvetlit tie slova tých velkomožných, ktoré Trokan uvádza: „Táto pačmaga (Máday) sa nadzá, že mi tieto pompy jemu robíme.

Kňaží. Ty nám hlavu mútiš! Teda aj pravý Protestantizmus nám upieraš? To je historická lož. Kdo je teda Protestantom, ak nie my?....

Pankleiov. Mne je pravým krestianským Protestantom len ten, kdo proti hriechu a diablu protestuje. A takýto pravý Protestant je na svete teraz len jeden.

Kňaží. Kdo je ten?!

Pankleiov. Pius IX. v Ríme.

Kňaží. (s ohňom) Jako??! (zapchajú si uši)

Pankleiov. Takto. Nevera sa na všetkých stranách rozmáha; pankhartí Renána množia sa všady, jako huby po dáždí; racionalizmus rozširuje sa jako povodeň, v materializme, ktorý terajšie školy mohútne podporujú, hynie všetko, z cirkvi evangelickej velkomožné distriktúalne Conventy Trojicu Svätú von vysankovali; v evang. autonomických školách vstúpenie a oslávenie Krista Pána verejne sa zapiera, — že vraj „nevstúpil, ale len za vršok zašiel.“....: A či protestujú ty autonomné, seniorálné, distriktualné, a generálne protestantské Conventy proti tejto nevere, proti tomuto zpohančovaniu národov? Či opponujú týmto bludom zdravú, pravú krestianskú nauku?... Pekný protestantismus! Pekná cirkev! Ktorá, kde království božie očividmo na všetkých stranách hynie, ona inšieho hrdinstva vykonať nezná, jako keď na její rováš kdejaký Püfftöck v Liškovom Evangelikovi, orgáne to modly Autonomie, jako svinka do chlieva sa v žobrackej žlči svojej vykydá, — a o inšie nestará sa, inšie nerobí, jako že ešte tu i tu niektoreho Patentistu chudáka suspenduje a von vysúka. Autonomia stala sa šerhom každého verného služobníka evangelium, ktorý s ňou do jednoho mecha revolucionárných chútek nedúcha, hegemoniu maďarónstva nenapomáha, a proti všetkemu, či dobré či nedobré, proti Vláde nebúrí. To je krátky nástin autonomného protestantizmu v Uhrách. — Pius IX. ale protestuje slavnostne vo svojej Encyklíke proti tomuto pohanstvu. Jediný Rím nemlčí. Preto odňať chcieť Rimskej stolici aj len kúštik slobodnej zemi, je krádež a orabovánie samého krestianstva. Lebo kde? kdo? sa najde potom na svete, čo by darebakom zo svobodnej, neodvislej, nepodmanenej kúštik zemi slobodné osmelil sa ešte prerieknuť slovo? Od časov Cyrilla a Methoda, Hildebranda Velkého, Martina Lutera, Srbského kneza Sávy, Jana Husa, a Hurbanovho protestu oproti pohanstvu sveta v jeho knihe „Unia“ Ktorá v Uhrách pravovernú Sektu stvorila — slavnejšej opposície proti svetu, telu a diablu historia nezná nad Encyklíku Pia IX. — Celý Protestantísmus Autonomistov je — Feigheit vo viere. Pravoslavnému n. p. ludu srbskému, keby kdokolvek len jedinku literu z veroučenia jeho cirkve odkynul, prežehnal by sa celý národ a vierozlodeja ukamenoval by. Len terajším evangelikom keď vbehne do Svatyne hocjaká ušípaná, a pomúti im tam Velebné Svátosti, a von vyrýpe z cirkvi Velebnú Trojicu Svatú — nič jich to neženiruje — ešte takú ušípanu na vysoku hodnost povýša a s dobrým žrádlom potraktujú, na chudobných ludí obecné mozole.

K ň a ž í. To je hrôza! Ešte aj pápež kú Encykliku odobravať! ktorá ešte len aj s l o b o d u s v e d o m i a zatracuje.

P a n k l e i o v. A to vidite je práve najkrestianskejší punkt v celej Encyklike. Zatracuje ona subjectivné svedomie kdejakého darebáka. S v e d o m i e a k r e s t i a n s t v í, je objectivnost sama. Sekáč, Máday, Geduly & Comp. k p. majú p o k o j n é svedomie že von vyfackovali z Cirkvi Trojícu Svatú. Ale preto svedomie jejich nie je d o b r é, s Bohom zťoťožnené, objectívné. Svedomie také je ešte nedozráte. Takúto slobodu svedomia zatracuje Pápež. Nikterak ale nezatracuje svedomie ku Kristu dozráte. K takémuto svedomi budí Encyklika svet zo sna bohaprázdného.

K ň a ž í. Ty nám hlavy zmútiš. Nahajme to tak. Odbav nás na krátko, a povedz nám zrovna do prosta, ktorá teda cirkev na svete je tvôjho ducha ideal?

P a n k l e i o v, Môj ideal cirkvi bol, je a zostane Cirkev evangelicka, tak jako bola v duchu a srdci velikého hrdíny viery Doctora Písem Svatých Lutera zo svatého Písma, podánia cirkevného, a Duchom Svatým znovuzrodená, a jako je v knihách Symbolíckých obsažená ale úplne a cele, nie len v terajších chudých paberkoch, — s cirkevním riadom a s tou národnou liturgiou, ktorá je v Augšpurskom Vyznániu v Artikule III „Falso accusantur“ takto obsažená: „Servantur et usitatae ceremoniae fere omnes atd.“ .... Evo vama! —

K ň a ž í. Ty si novotár.

P a n k l e i o v. Ja som stará novina.

K ň a ž í. Jako len môžeš takto bezočive hovoriť, a Symbolícké knihy evangelíkov za svôj ideál vystavovať, keď z cirkvi vystupiť mieníš?

P a n k l e i o v. Ja vystúpiť z cirkvi nemienim, ale mienim do cirkvi v s t ú p i t takej, kde sa večné dogmy Krestianstva úplne pestujú, a v ktorej teda všetky večné dogmy v Symboloch evangelickych obsažené, v cirkvi ale evang. terajšej už v y m r e t é, naleznem v úcte.

K ň a ž i. Porad nás len mravne pohlafkuješ; už teda cirkev našu ani len za c i r k e v nepovažuješ?

P a n k l e i o v. Za evang. Augšp. Vyzn. — ver nie. Chcete vedieť prečo?

K ň a ž í. Chceme počuť.

P a n k l e i o v. Vidite — vezmime len tu najznámejšiu svatú Symbolickú knihu cirkvi evangelickej — M a l ý k a t e c h í s m u s L u t e r o v. Čo poviete na to, keď vám dokiažem, že sa ani len z to-

hoto malíčkého katechisma nedrži už v cirkvi ani to, čo k najpodstatnejsím veciam spasenia prísne patrí.

Kňaží. Toho nám nedokiažeš.

Pankleiov. Uvidíme. (vytiahne Malý katechismus Luterov z vačku) Len tak voslep otvorím.... čo tu píše Luter? (číta) „O Modlitbách, kterak Otcové čelední, čeládku svau modlitbám ranním i večerním vyučovati mají. — Ráno vstávaje z lože, požehnej se Krížem Svatým, a rekni: ve jmeno Otce, i Syna, i Ducha Svatého, Amen.“ — Tuto nás tedá učí Svatý Luterov Malý katechismus, aby sme nevstávali z lože jako ušípané, ale pomodlili sa; učí nás tu ďalej, aby sme sa nepostavili v modlitbách naších pred obličej Boží jako židé, lebo Muhamedáni, ale jako vykupenci Ježiše Krista toho za nás Ukrižovaného, v jehož mene sa modlíme k Otcu, — aby sme sa teda prežehnali a požehnali znamením Svatého Križa, s týmto palladium nášho vykúpenia.

Kňaží. No, to nie tak podstatná vec.

Pankleiov. To za podstatné ani ja nevyhlašujem; — ale keď na to kňaz každý prisahá, že tak chce učiť, tak vysvetlovať písmo svaté, jak to Symbolické knihy učia, — týmto, touto prísahou stáva sa i toto podstatným. Čo kolvek s dobrým vedomím zaprisahám, všetko mi má byť vzhlädom povinnosti a zachovánia toho podstatným. Držanie prísahy patrí tušim k podstatným veciam spasenia. Okrem toho, križ je znamením krestianstva a má byť znamením svatým aj každého Krestiana. Keď sa Kristus, Vykupitel náš nahanbil na križi umreť za nás, tušim by sme sa ani my evangelici za tento križ jeho bolestnej smrti hanbiť nemali. — Volám zase: čo si zaprisahal, to bys mal držať, a za nepodstatnú maličkosť nepovažovať. —

Kňaží. Keď to velmi katolicizmom páchne.

Pankleiov. Dobre. Katolíci veria aj v Boha, v Krista v Ducha Svatého, veria v budúci život atď. — teda preto, že to Katolíci veria — odhoďme aj to, a buďme nie krok po kroku, ale razom, hupky — pohania. Divná to vec u nás Evangelíkov: Na mnohých mestách, keď sa pecen chleba nakrajuje, spraví na ňom Evangelik krížik; keď gazdinka cesto zamiesila, spraví na ňom krížik, z tej zásady, že bez božieho poženahnia nič sa nám nezdarí. Keď mamička dietky spať uloží, prežehná ích svatým krížom, a povie: Spi s kristom Pánom! — A len nás samých pre falošný stud pred svetom hanbíme sa týmto najsvatejším znamením kríža požehnať, čo nám Luter tak vrúcne, nakladá preto, že nás Kristus Pán z križa svojeho keď zomieral za nás

požehnal a vykúpil, keď zvolal „Dokonánoť!“ — Kde sme sa my Evangelíci znamením svatého kríža žehnať prestali, tam a vtedy nás začala Autonomia križovať. A tento križ ťažší je. — Pokojný staroluteransky knez Vrbovčansky Pavel Bórik, nemohol si peknejšieho pomníka za sebou naháť, jako je kríž na evang. väži Vrbovčanskej. Trpký podstúpil za tento kríž boj; — Vrbovčané chceli na väžu Kohúta. Daktorí Autonomisté na Sarvaši chceli nedávno na väžu hviezdu. — (Ja bysom radil radšej sliepku lebo Kuvika) Ale tedy nahajme otázku túto, a otvorim zas len tak v oslep niektorú stranu v Luterovom Katechizme. (otvorí knižku a číta) „Z ktorých pak hrichův zpovidati se sluši?“ (odpoved) „Před Bohem zajísté máme se vinni dávati, ze všech hríchů svých, i z tech, kteřiž před nami skryti jsau; jakož také v modlitbe páně činíme. Před Zprávcem (t. j. knezem) pak máme se toliko z těch hrichů zpovídati, kteríž nám známi jsau, a kteréž v srdcí svém nosíme.“

„Predlož mi krátky způsob zpovedi?“

(odpoveď) „Takto ríci máš k zpovedlníku: Dvojí cti hodny pane Otče Duchovní, prosim vás, abyste zpoved mau slyšeli, a mne odpuštení hřichů, na míste Božím zvestovali. A kdyžby on řekl: Oznam svau žádost; tedy čiň dále vyznáni své.“ (t. j. vypočituj hriechy svoje nakolko ti známe sú)

Pankleiov. (mlči chvílu) Aj toto stojí v svatej symbolickej knihe, v katechizme Luterovom, na ktorý kňaži ode 300. rokov pri posviacke prisahajú.

Kňaží. (mlčia)

Pankleiov. Kdo mlčí, ten svedčí. — V tomto článočku Luterovho katechizmu je reč o „súkromnej“ evangelickej zpovedi, o ktorej už v cirkvi nikdo nič nezná. Evangelicka táto privátna, čili sukromná zpoved pozostáva z toho, že sa má krestan súkromne kňazovi z hriechov svojích nakolko mu známe sú, vyzpovedať, načež mu kňaz rozrešenie udeluje vo mene Božom. Delí sa zpoved táto evangelicka od ušnej zpovedi katolíkov len tým, že dla naších Symbolických knih, nikdo nemá sa nútiť a siliť k takejto zpovedi, ale kedykolvek potrebu toho v svedomí svojom cíti, má to činiti sám slobodne a nenúcene. Nie je tiež k spaseniu nevyhnutne potrebné, všetky hriechy vypočítať, lebo to nie je ani možným; treba ale vypočítať, a účty jakoby složiť z tých hriehov, na ktoré sa rozpomíname.

Kňaží. To je nie učenie apoštolské. U nás sa len všeobecná a verejná zpoved zachovavá.

Pankleiov. Súkromná zpoved je naridzenie apoštolské, lebo história svedčí, že u koncu tretieho stoletia aj v cirkvi východnej v užitku bola. A zlaté stoletie čistej cirkví Apoštolskej trvalo len do časov Constantína Velkého. Okrem toho, keby to učenie apoštolské nebolo, Reformácia by to nebola prijala. 1. Jana 1. 9: „Jestliže budeme vyznávati (ὁμολογῶμεν) hríchy své, vernýť jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hríchy, a očistil nás od všech nepravostí.“ Viem já že sa aj teraz verejná a všeobecná zpoved zachováva; ale tuto verejnú zpoved má vždy predchádzať zpoved tá sukromná. Takáspoň učí Reformator Luter vo svojom Katechizme, a tak učia aj všetky ostatné symbolické knihy naše. Ku prikladu len jedno: Augšp. Vyznánie Článok viery XI. takto hlása:

„O zpovedi učia, že rozrešenie privátne, súkromné v cirkvách zachovať sa má, ačkolvek pri zpovedaniu sa nie je potrebne všetkých hriechov vypočítanie, poneváč je nemožné, dla Žalmu XIX. 13. Poblúžením kdo vyrozumí? Protož i od tajných očisť mne! — A v Apologii, čili obrane Augšp. Vyznania v článku VI. čítame: „Impium esset, ex ecclesia privatam absolutionem tollere.“ t. j. Bezbožné by bolo súkromné rozrešovánie z cirkvi vyobcovať.“ Toto všetko stojí v knihách Symbolických, na ktoré sa prisahá, za ktoré sa bojuje, a ktoré sú hrad prepevný cirkve evangelickéj protí zabludeniu do neznabozstva a do Autonomie.

Kňaží. Keď sa to v cirkvi neujalo, neudržalo.

Pankleiov. V cirkvi sa to neudržalo, to stojí. Ale čo je najsmutnejšie, udržalo sa to traditionalne u nášho slovenského ludu. — Ctime si svaté tradicie ludu! — Lud náš zriedka povie „idem k večeri Páne“ takmer napospol čujeme „idem ke zpovedi“ (ktorá večeru pane predchádzať má). Zpoved je mu až po dnes sviatosťou. Celé tri stoletia nemôhli vytret z ducha jeho sviatosť túto, čo je dôkazom večitej potreby její. Že v tomto výrazu, význam zaniklej súkromnej zpovedi utajený leží, je nad všetku pochybnosť. Autonomia, tento pravý Antikrist, oraboval aj náš pobožný lud zo Svatej zpovedi tejto. V ludu nášom, nakolko ešte neni racionalizmom otrovený, viera v budúci život a viera v den posledniebo súdu, má pevné a hlboké korene. Ludu nášmu je život tento zemský večitá príprava ke dni tomu poslednieniu, ke dni súdnemu, v ktorom účty zo života svojho zkládať má. Súkromná zpoved hlboko zasahuje do života Kresťana. Falošná je to hanba, styděť sa hriechy svoje vyznať pred služobníkom Kristovým, keď vieme že v peslední onen

den, nič utajeného i tak nezostane. Zlý to šafár boží, ktorý nikdy na účty nemyslí, ktorý účty svoje prísne nevedie. Aj my sme šafárové bozí. Že je z cirkvi naši táto súkromná zpoved už cele vylúčená, preto ani nevedeme účty zo života nášho tak prisne ale hrešíme pokojne, bezstarostne, bezpečne a smele vospust do sveta. A preto sa spolu samí medzi sebou tak nesnášáme, preto sa v konventoch a cirkevnom živote našom tak vadíme a hryzeme jak rajtarské kone keď sa v stáji z ohlávky odtrhlí, že sa už málo bojíme Pána Boha, že nás na jeho poslední súd svatá súkromnej zpovedi povinnost už viac neupomína. A kde autonomïa panuje, kde má cele pustené krídla, — tam žijeme už jako neprepitujem — svine.

K ň a ž í. (ohnivo) To slovo je hrubé! S tým urážáš! Odvolaj ho hned na meste! Evangelíci preto, že sa súkromne pred kňazom nezpovedajú, nejsú svine. To si vyprosíme. (s hurtom) Odvolaj hned stando pede!

P a n k l e i o v. Ja nič neodvolám; nech odvolá ten, kdo to prvý vyriekol, a od ktorého som sa to ja len naučil. Ja len vlastníe slova citujem jednej velkej Auktority.

K ň a ž í. A kto je ten opovážlivec!?

P a n k l e i o v. To je blahej pamätí Doktor písem Svatých Martín Luter sám. On menuje všetkých, ktorí sa súkromne, privátne pred kňazom svojím zpovedať nechcejú, sviňama. „Sed ejusmodi sues non d e b e b a n t (známy Indic. mesto Conjunctiva = non deberent) sub evangelio esse, neque quicquam inde habere commodi.“ Sú vlastné jeho slova.

K ň a ž í. A kdes ty toto všetko posbieral?

P a n k l e i o v. Roku 1844 professor Schimko, vďačná mu pamäť z a t o, upozorníl nás v Theologii na jakési Symbolické knihy, že su ony ešte vždycky meridlom a regulou cirkvi našej a zvlášte každého kňaza, a preto žeby nemali veru tak do zabudnutia prichodit jako prišly už atd. Ja som toho slova Symbolické knihy nikdy pred tým nepočul — tým som bol teda zvedavejším na milé knihy tyto. I prišiel mi náhodne hned na to pri jednej licitacii jeden r. 1730 v Tubingu tlačený výtísk pod ruku, ktorý som kúpil — ten istý výtísk, čo mal aj Sekáč odo mňa vypožičany*) — (lebo tento Pán Superin-

*) V c e l e j Pešti v ktorej ináčej tolko je Antonomistov, kolko v královskej ulici ploštic nikdo nemal knich ty'chto. Toto sa pripomina jedine len jako znak hroznej lahostajnosti a ničomného ničneváženia si cirkevného učenia tej cirkve, ktorá p. Sekáča chlebikom zaopatruje, ktorej je kňazom, a ktorá si ho práve aj za Superintendenta vyvolit mosela. Je to hrôza, 23 rokov úradovat' jako evangelicky' A.

tendent podobných vecí sám nemá, to su mu staré pletky). Dosť na tom, v pridavku k tým kniham je vytlačená aj pamatná „Admonitio ad Confessionem“ od Lutera. t. j. Napomenutie ke zpovedi, z ktorého výťah hned nižej sa tu podáva.

Praxis cirkve stredovekej o zpovedi reformoval Luter jedine len v tom, aby verící slobodne, vniutrňou potrebou púdzení, a nie násilne nutení sa zpovedali z hriechov, a tak v rozrešeniu uspokojenia svedomia hladali sami. Reformacia sa nikterak nedopustila tej svetskej bezbožností, žeby bola tú súkromnú, tajnú zpoved pred kňazom zrušila, ale len vypočítanie „všetkých“ hriechov vyslovila k spaseniu nie potrebné z príčiny nemožnosti, — lebo všetky svoje hriechy znať nie je možné. Reformácia vyslovila v tomto ohlade slobodu kresťana individuálnu, dla ktorej sa k zpovedi nutiť nemá žiadon, ale jeden každý prinutiť sa má sám. Medzi tým, viery za času Reformácie aj u pánov Nemcov málo bolo. Keď vyslovila Reformácia vôbec slobodu krestiana, stalo sa že Nemci s plevama stredoveku aj moc čistého, zdravého zrna a jádra do smetí odhodili, sťalo sa, čoho Luter nečakal, že sa aj z milej zpovedi pekne ráče vyzuli všecci — okrem tu i tu dajakej starej babičky nechcel sa viac zpovedať nikdo.

Tu zklamaný a zláknutý Luter tieto pamatné napísal slová, namrzený a rozhorčený na všetkých darebákov a autonomistov veku svojho (Admonitio ad Confessionem) „Túto slobodu, hovorí, Luter, poznali všecci, a až velmi dobre, žial Bohu, sa ju naučili, tak že robí teraz každý, čo chce, a slobodu túto užíva tak, jakoby sa nikdy nebolo treba zpovedať. Čokolvek sa nám páčí, toho sa hned lapáme, kde je Evangelium sladké a lehučké, z tej strany ho najlahšie prijímame. Ale takéto svine (čo sa nikdy súkromne nezpovedajú) „sed ejusmodi sues“ by nemali byť pod Evangelium, ani z neho jaké dobrodenie požívať, — píše Luter. — “

Reformácia na základe písem a cirkvi apoštolskej trojakú rozoznáva zpoved:

1. Zpoved všeobecnú, ked sa zpovedáme samému Bohu. Takto zpovedať máme sa každy deň. Modlitba „Otče náš“ je tiež takáto svatá, všeobecná zpoveď.

V. kňaz, a Symbolicky'ch knih nemať! Žobrák neide žobrať bez palice, kosec nie kosiť bez kosy, voják nie do boja bez zbroje — len p. Sekáč može byť kňazom a biskupom bez cir evnich knih našich. Takto už len može evangelictvo potom prokvetať. Smutné časy pre cirkev! Co chvila. ak budeme takto „haladovat“ možme sa dožit aj taky'ch Biskupov a Doktorov Theologie, čo nie len Symbolicky'ch knih, ale ani Biblie mať nebudú, i túto si v čas potreby do súsedov pojdu požičať.

2. Zpoved blížnimu. Aj pred blížnim máme vyznať a uznať provinenie naše a žádať ho za odpuštenie.

3. Zpoved súkromnú, kde sa zpovedáme pred kňazom nie verejne a všeobecne, ale súkromne a tajne. Táto sukromná zpoveď zakladá sa v Písme Svatom, kde stojí: „Pán Ježiš dechl na učedlníky své a řekl jim: Prijmete Ducha Svatého, kterýmžkoli odpustilí by ste hrichy, odpúštejíť se jim; a kterýmžkoli zadrželiby ste, zadržániť jsú.“

Ze všetkého tohoto nezostalo už v cirkvi, len tá známa všeobecná, verejná zpoved, — velmi sice príjemná, lehučká, ani mak nie obtížna ale bez tamtej sukromnej málo osožná viac už mechanická.

Kňaží. Ach ved to naše Symbolické knihy nerozumejú tak tú privátnu zpoved.

Pankleiov. Myslím že viac citátov nie je potrebné, ale môžem aj viac citovať: k p. v nezmenenom Augš. Vyzn. De Confessione: „Zpoved (privátna) nie je v cirkvách našich zrušená. Nepodáva sa zaiste telo páne, leč predne „vyzkúšeným a rozrešeným.“ A tamže „de Missa“. „Nikdo nebýva pripuštený (k večeri Páne) leč predbežne vyzkušený“. t. j. v súkromnej zpovedi vyzkušený. — Tu je všetko tak jasne vyložené, že ani slnko nesvieti jasnejšie. Prekrucovať sa tu zhola nič nedá.

Vidite, to je len ten malilinký Katechismus Luterov, a jak podstatná vec už nedrží sa z neho! Bez ostatnieho všetkeho, okrem sv. liturgie, čo sa zo Symbolických knih našich už cele vetrom pustilo, by cirkev evang. skorej obstávať mohla; ale dokial sa súkromná zpoved evangelická neuvedie zpät, dotial nás evangelikov diabel vždy bude držat v hrsti za jeden palec, vždy budeme trčať v bezpečnej smelosti hriecha. Kdokolvek vzkriesi evangelícků súkromnú zpoved v cirkvi evangelickej, ten ked raz zomre, Luter ho bude na druhom brehu hrobu jeho čakať, a keď vystupovať bude z hrobu svojho v tele oslávenom, Luter aj s Kristom Pánom padnú mu okolo krku, a tak ho zavedú v slávu Božiu.

„Wenn tausend und aber tausend Welten mein wären, so wollt ich Alles lieber verlieren, denn ich wollte dieser Beicht das geringste Stücklein eines aus der Kirche kommen lassen“. Tak sa vyjadril Luter o sukromnej zpovedi. t. j. „Keby tisíce a tisíce svetov mojích bolo, všetky bych chcel ztratít radšej, nežli z tejto zpovedi čo aj len tú najmenšiu čiastočku v cirkvi nahať zahynúť.“ „Das wir willig und gern beichten, hovorí dalej Luther, dazu soll uns reizen das heilige

Kreuz, d. i. die Schand und Scham, daß der Mensch sich willig entblößt vor einem andern Menschen, und sich selbst verklaget. Das ist ein köstlich Stück vom heiligen Kreuze.... Es ist kein Fasten, Beten, kein Leiden immer so gut, als diese willige Scham und Schande, darin der Mensch recht im Grunde zu Nichte, demüthig, d. i. der Gnade begreiflich (empfänglich) wird. —

(Zpieva)

„Opýtaj sa Bauaža
Kady vodu naráža,
Tady hore na Privrata
Odpadua mu z krpca uata".

(tre si čelo) Hah! mosim si zaspievať, abych od bolästí o rozum neprišiel. Tak pekne hovorí tu Luter. Nie Luter — Duch Boži sám. A cirkev to všetko na smetisko hodila už. Pravé diamanty odhodila, a rozum jej ukoval teraz diamantov drevených. A ešte pyšná je na ne!.. Oh!....

Kňaží. (vzdychnú si) Keď to už nemožné!

Pankleiov. Človeku nie je možné. Ale Pán cirkve a Duch Svatý boli by mu na pomoci. A tak — všetko je možné. Okrem toho dobrá vec nikdy nezvykla padnúť o samote. Ked v peknej zahrade a štepnicí jeden veliký strom vytneme, on potom pádom svojím zláme a sdrúzga viacej druhých stromkov. S vylúčením z cirkvi súkromnej zpovedi, padla aj tretia sviatosť cirkvi evangelickej, v knihách symbolických zjavne a zretelne obsažená.

Kňaži. Čo čo čo? Jaká že vraj tretia sviatosť! V cirkvi evangelickej známe len dve sviatosti. Cože ešte nevyhútaš!

Pankleiov. (Otvori symbolické knihy a číta) „Vere igitur sunt Sacramenta: Baptismus, Coena Domini, Absolutio, quae est sacramentum poenitentiae. Nam hi ritus habent mandatum Dei et promissionem gratiae. t. j. V pravde teda tri sú sviatosti: Krest, Večera Páne a Rozrešenie, ktoré je sviatosť pokánia. Lebo tyto obrady majú rozkaz Boží a zaslúbenie milosti." —

Kňaži. To bola a zostala len domnienka Melanchthonova. Tak tvrdí aj Dr. Hurban v knižе „Cirkev evang. — luther." str. 198: „Článok VII. jedná o počtu... svátostí, čine ten rozdíl, že i Rozřešení človeka od hříchu jako svátost považuje, a tak trí, svátosti stanoví, což však jen osobný náhled Malancht. zůstal, nebo cirkev rozřešení spojuje se svátostí večere Páne."

Pankleiov. „Cirkev teraz už rozrešeni spojuje se svátostí večere Páne." — Ale práve to je zle, že spojuje. Je to Armee-

Redukzion z nedostatku penez — a potažne, je to Redukcia sviatosti z nedostatku a mdloby viery. To je asi tolko, jako keď autonomia o 50. rokov Vianoce, Velký Piatok, Velká noc, Vstupenie a Turice v jeden a ten samý den bude sláviť z príčiny ušetrenia času, a Nedelu v roku len jednu, potom žiadnu. — V cirkvi Apoštolskej a dla učenia Symbolických knih sa Rozrešenie s Večerou Páne nespojovalo, ale Večeru Páne predchadzala sukromná zpoved s Rozrešením. Tak pristupovali veriaci ke stolu Páne vyzkúšení a rozrešeni. Nulli enim admittuntur, nisi antea explorati. Teraz sa už nijakého takéhoto vyzkušovania nedeje, preto nič neni neobyčajneho vidieť pri oltári vedla seba náhodne klačiacich pri večeri Páne, ktorí by jeden druhého v ližičke vode utopili vo večitom nepriatelstve žijúc. — A keď aj takíto kommunikanti potom prijdu domov, hovoria že boli pri svatej zpovedi! V celej zpomenutej knihe Dr. Hurbana Cirk. ev.—luth., sa len ve dvoch punktoch nesrovnávam s Doktorom Hurbanom. Po najprv na strane 278. „Symbola jsú normae normatae, t. j. pravidla upravidlená, a musejí prijatá a zaprisahaná byti, ponevádž a „nakolik“ (quia et quatenus) srovnávají se s Písmem Svatým“. Ja Hurbana najradšej mám, keď on sám zo zeba hovorí — tu sa duch viery jeho mocnej ešte nikdy nepotknul. Na tomto meste ale cituje Nemca Haseho, a už tento punkt kulhá, lebo tým „quatenus“ tým „nakolik“ vyslovuje sa zjavne nedôvera k symbolám. Jestli platí quoniam, nesmie a nemá sa ohraničovať s tým „quatenus“. Je to múdrost reflexie nemeckej „ktorá symbola aj uznáva aj neuznáva per extensum za pravoverné. Vlk má byt sytý a baranča celé. Ostávali v prísaze to „quatenus“ vtedy je predca len rozum a kdejaký autonomista sudcom nie len nad symbolama ale aj nad Písmom Svatým, a tak človek a kdejaký kvázi filozof sudcom Ducha Svatého, ktorý v písmach hovorí. Tu potom kdo chce, vykrúti jako chce. Tu Sekáč Máday povie: „Trojice Svatej neuznávame, eatenus Symbola nesrovnávajú sa s Písmom. A Bhallagi povie, Kristhus nevsthúpil, eathenus sa Shymbola neshrovnávajú s Phísmom. atd. — Prísaha mosí byt určitá, jasná, bez záklučiek. Jako Nemci (Hase a jiní) tuto formulu prísahy s tým quoniam a quatenus sklepali, to je nič inšieho, nežli taká podzemnia diera, jakú si lišky vyhrabávajú. Má diera taká viacej východov, aby sa v čas potreby tou abo tou stranou mohlo von uvrzgnúť. Vzorná, pravokrestianská kňazská prísaha pri Ordinácii je tá v cirkevních Listoch Hurbana Díl II. Svazek 1. na strane 22 uverejnená. Tu neni klučkovania, ani racionalistických figlov a výkrutok. — (Len, keby

sa aj tak držala a zachovávala) Ináčej vek náš nič svatekrásnejšieho nezplodil v tomto veku nad tento Pořádek vysvecováni na úrad kňežský pod Superintendentom Kuzmánym. — Toto mimochodom.

Čo sa týka uvedeného na strane 198 mesta, že učenie o tretej sviatosti zostal len osobný náhlad Melanchtonov, tu poznamenávam, že to bol aj osobný náhlad Doktora Písem Svatých M. Lutera. Sám Luter de Captivitate Babilonica Tom. II strana 261. hovorí: Neganda míhi sunt septem sacramenta et tantum tria pro tempore ponenda: babtismus, poenitentía, panis. t. j. Nemôžem uznať sedem sviatostí, ale teraz len tri položiť: Krest, pokánie (rozřešenie) a chlieb (večeru Pane). Keď vo velkom katechizme píše tenže Luter: „Ex his vides, baptismum aeque et virtute et significatione sua tertium quoque sacramentum comprehendere, quod poenitentiam appellare consueverunt“. Týmto rozřešeniu hodnosť sviatosti neodbiera tak jako ked poviem v Kristu bol aj pravý človek, — ešte neupieram že nebol aj pravý Bôh. Pravda je, čo tu Luter tvrdí, že sviatosť táto je aj v krste sv. obsážená, ale preto aj Rozrešenie samo pre seba zostáva sviatostou. Lebo jako, keď poviem že Kristus Syn, a Otec jedno sú, preto netvrdím, že Otec a Syn nejsu dve rozdielne osoby večného Bozství. — Sviatost táto tretia nebol teda len osobný náhlad Melanchthonov — má Rozřešenie všetky tri vyminky a požiadavky, pravej novo zákonnej sviatosti: má rozkaz Pána, má zaslúbenie milosti Božej, a má aj sovniutorné viditelné znamenie v kladeniu ruky. Sviatosť táto vysotená je z cirkvi mlčky čím Bôh Otec, tretia osoba večného Bozsví orabovaný je sviatostí svojej.

Kňaží. Jako?

Pankleiov. 1., Krest svatý je sviatost Boha Ducha Svatého, Duchom Svatým znovuzrodzeni bývame v krestu svatom. 2., Večera Páne, je sviatosť Boha Syna, a 3., Rozrešenie od hriechov, je sviatosť Boha Otca, lebo Bôh Otec je nayvyšši Sudca a Smilovník náš skrze Krista. — Vysotenie teda z cirkvi tejto tretej sviatosti je oblúpenie aj cirkvi aj Trojice Svatej o jednu sviatosť.

Kňaží. Bračok to nestojí, viac sviatostí jako dve nie je ani treba ani možných. Lebo. — Skrze krest svatý sa znovu zrodíme; skrze Večeru Páne ale v společenstve Krista udržaní a upevnení bývame, keď Kristus sám v tejto sviatosti v nás vchádza a skrze to nebeský život náš, mocny pokrm a posilu dostáva. Ke každemu ale životu len dve veci vyhladávajú sa, a sice: Narodzenie a pokrm, ale aj nič viacej; z čoho vídieť, že Krest Svatý, v ktorom sa

znovuzrodíme, len raz môžme prijať, Večeru Páne ale často opetovať musíme.

Pankleiov. Keď človek ale často aj pokrm hriecha požíva a vtedy zomiera Bohu; preto ho má Duch Svaty v milosti Boha Otca a Láske Syna, skrze tretíu sviatosť Pokánia cili Rozrešenia zase k životu kriesiť, a len živého je Večera Páne nebeský pokrm. Mrtvý pokrmu toho požívať nemôže.

Kňaží. Pri celej tvojej argumentacii ťa mosíme upozornit na jednu nie maličku chybu, totiž, zapomínať zdáš sa, že krestianstvo nie je kdejaké stojacé jezero, ktoréby žiadneho pokroku nedovolavalo. Aj cirkev teda nesmie nemôže stáť na jednom meste ale musi vždy napredovať k dokonalostí dalej. To je podstatný charakter cirkve evangelickej. Nie je ona aqua stagnans, nie je ona zakončený dajaký system. Pokrok je v nej večný, tak jako Bôh a Duch náš večni sú.

Pankleiov. Tato Vaša námitka má tiež len tu jednu chybu, že mňa netrafila, keď potrebu pokroku a napredovánia v cirkvi v pochybnosť nijako neberem. Lenže možno, pochopy naše o tom pokroku budú rozdielné. Ja myslím že pokrok v cirkvi je cúfanie zpátky. To je môj pochop.

Kňaží. To si ty frater obškurant.

Pankleiov. Tak bol aj Luter obškurant, a všetci reformatoria bolí obškuranti. Luter sotil cirkev kristianskú o celých 1517 rokov zpátky — vrátil sa zo Stredoveku až hen do časov apoštolských ba ešte ďalej, až hen k Mojžišovi, a ostatním prorokom, ba ešte ďalej — až hen k samému večnému Trojjedinému Bohu, do „Na počiatku bolo Slovo“. A Kristus tiež prišiel, aby človečenstvo zpátky priviedol k Bohu. Pokrok teda a napredovánie v cirkvi je vracánie sa zpátky k Bohu. Teraz ale pokrok v cirkvi evangelickej terajšej len ten bude pravý, keď sa vráti o 300 rokov zpátky k Symbolám svojím, od ktorých ďaleko pokročila k nevere. Vracanie sa k písmu, vracanie sa k Symbolom, večité vracanie a blíženie sa k Bohu — to je pokrok. V Symbolách obsažené sú dogmy, večné to pravdy bozské, a preto že sú „večné“ zmene pokroku nie su podrobené. Preto ale cirkev nie je aqua stagnans, lebo má večite plné ruky práce, aby tieto večné pravdy krestianstva vtelili sa do všetkých pomerov žitia. Kým len ten maličký Luterov Katechizmus prejde úplne v život, a vtelí sa v ludstvu celý, — k tomu treba ešte pol druha tisíc rokov. V tom sa má napredovať k predku, a nie v jalových špekulaciach vypínať sa hlavou až hen vyšej Krista, a pri tom po krky v hnojí pohanskej nevery trčať. Napredovanie a pokrok s tým duchom

času tých našich autonomných Novoprotestantov, je ešte horši od parízskej módy. Tam si dá šviháк ušiť nový kabát, nosí ho mesiac, kde už z módy vyšiel a zas sa na novo oblečie do dajakej novej krajčirskej idey a kroja. Moda je nič inšie, jako Schneidersgedanken, a človek marný je otrokom jejích. Ešte jeden cele nový, pevný a dobrý kabát nesodral, a už mosí paradirovať v novom a pokročiť s duchom času, čo aj na dlžobu. My sme ale naše Symbola svaté v živote ešte nesodrali, ba ešte sme sa do nich s obema rukama ani neobliekli, — a už sme ích preč odšmarili. Oblečme sa do večných dogmov kresťanstva v Symbolách obsažených, žime a choďme v nich — a čakajme kdo sa skorej sodere a vyžije, my? či ony? Len Týmto činom sa môžme potom ešte ďalej v pisme sv. rozhladet. Lebo:

V písme božím tolik pravd, co hvezd na blankyte svítí;
Tým jích vice uzriš, čím oči lépe vidí.

Za taký pokrok, vyfackovat von z cirkvi sviatosti, vysaňkovat z prísahy a z cirkvi Trojicu Svatú, napredovat s Renánovym duchom času a Krista Pána dolu zhodiť z trônu Bozství, — za taký pokrok sa poďakujem. Rúcať, ničiť všetko čo svatého, to pokrok od Boha k diablu.

Kňaží. S tebou nikam nezajdeme, s tebou neni žiadon dišput, lebo sa vše len na Symbola odvolávaš jakoby Písmo Svaté nič nebolo. Veď čest a úcta Symbolám, ale Biblia je predca len Biblia, a studnica len studnica.

Pankleiov. Zase námytka, ktorá na mňa nepadá. Svaté písmo je aj mne studnicou a pramenom čistého náboženstva. Ale — samé a jediné Písmo Svaté cirkvi nepostačuje, a to sice preto: Možem ja celú Bibliu vedieť z pamäti od slova do slova, — Biblia táto Svatá mi predca nepovie to, „čo ja o nej a z nej verím, a čo o nej, o jej obsahu držím?“ Toto vyznám ja teprv v Symbolách tej cirkvi, ktorej som údom. Preto cirkev bez Symbolov obstávať nemôže. Dôkazom toho je, že ani tej samoprvej svatej Apoštolškej cirkvi samé pismo svaté nepostačovalo, ale mosela mať verejné vyznánie tak rečené Snešení Apoštolské, číli Symbolum Apostolicum „Verím v Boha Otce všemohucého atd.“ Vsetky ostatnie Symbola, Nicaenské, Athanasiovo, Augšpurské Vyznanie s ostatnimi knihámi Symbolickými nič nie su inšieho, jako toliké nové a nové, väčšie a väčšie vydobité triumpfy viery nad svetom, jako vždy väčšie a bližšie zbližovanie sa k Bohu a pevnejšie spojovanie sa s Bohom; nič inšieho, jako krok za krokom hlb-

šie vstupovanie a prebijanie sa do večného chrámu písem svatých a vtelovanie sa Krestianstva v církvi a v svedomí ludstva. — Symbola sú objektivne svedomie viery v církvi.... Ale keď už takto pekne rúče tie Symbola pochovávame do Archivu starožitností, či je náš vo viere mizerný, málomocný vek s to, v tak slavnom osvedčeniu viery, jako sú dosavádne Symbola naše, vyvinúť sám zo seba nové Symbolum, a nové svedectvo vydať pravde?

Ale nahajme tento diškurs — nemučme sa vzájomne obživováním bolästi nad hlbokým upadkom církvi. Nahajte mňa samotného. Zase mňa napáda církevní indifferentismus. Najmúdrejší tušim pád, do ktorého teraz padnúť tak je lahúčko. Ach! — a kebych len mohol byt indifferentným; ale ani k indifferentismu sa prcbiť nevládzem. Potrvá den, tri, týden, pôl mesiaca — a zas nové staré muky. Po mojej peštianskej katastrofe bolo mi len sveta žiť! Zhnusili sa mi ludia, upadol som do lahostajnosti vlastne do nicoťy zohledu církvám sveta tohoto, — ale tento raj netrval ani 4 mesiace, kým som z muk neokrál.

Kňaží. Keď sme už tak hlboko zašli, ešte len pôl hodinky, len jednu dve otázky...

Pankleiov. Teda si odfuknime. Vy len mňa naháte hovoriť.

(Prestávka prechodia sa)

Pankleiov. (prechodí sa a šomre sám pre seba) Sviatosti sú v Bohu ukryté tajomstva. Církvi bez sviatostí nechcem.......... Dokial človek hriešny bude... dotial treba sukromnej zpovedí a sviatesti Rozrešenia. Sviatostí a menovite Zpovedi len andelé nepotrebujú........ Služby Božie sú passivné,........ lud keď sa do sytosti nazpieval, pod kázňou drichme jak z partesov.. čo mu hned sam Albach bude kázať... chybuje Liturgia.... tu církev spoluúčinkuje — to je život. .. Pri Paššiach nikdo nedrieme nikdo nespî... Liturgia je dogmatická čiastka služeb Božích; kostol bez liturgie Synagoga je,.... Církvi bez liturgie nechcem.... Symbolické knihy len chudobne a len čiastočne prešli do ascetických knih církevných..... .... Škoda že ten Nový Zpevník nevyšiel aspoň o štyri roky po vydániu Hurbanovej „Unie.“....... Z Peštianskej kancle za tridcať rokov nikdy nepočuli posluchači toho slova že bol Kristus pravý Bôh a pravý človek. Krekáčov murár vždycky na ten výraz čihal. Ale, vraj, vždycky sa len cifrovalo „Vykupitel, prostrednik, nebeský učitel, Syn Boží, Smirce atd. atd........

Kňaží. Namysleli sme sa, podať ti otázku. Keds církvi tolko všeličoho povytýkal, čo myslíš, jak by bolo tomu k odpomoženiu?

Pankleiov. Lahúčko. Vyjmúc jedinkej školy Velko-Revúckej, všetky ostatnie vysoké školy evang. v Uhorsku a z väčša aj v Nemecku, v Jene atd. — podpálit alebo do povetria vyhodiť, aby spolu s nimi zhorela autonomická otrova, ktorá Vieru v cirkvi otrovila. Potom, 16 rokov nekázať v cirkvi, iba zo starších Postill, kým by nové školy nedochovali nových kazatelov. — Tu by aj pravoverní dobri kazatelé terajší museli trpeť s vinnými, a priniesť dobrej veci obeť. Pri kázaniu potom by sa malo vziať za heslo, heslo obecného ludu srbského: „Нећу код цркве попов разум; код цркве само Бог и мой Спасител оћу да ми говори." to jest: „Nechcem v cirkvi kňazovho rozumu; v kostole kroz kňaza nech len Bôh a Kristus ko mne hovorí."

Kňaží. Nieže tak — žart na stranu, — to je drastické.

Pankleiov. Nedbám teda, keď je tento liek múdra hlúposť, — teda zasadnime si tu a držme konvent. Veť je celý život náš církevný len samý konvent. Aj teraz idete z konventu domov quasi re bene gesta. — Naturam furca expellas... Sadnime si teda tak do kolečka, aby žiadon nebol praeses, žeby sme si nezazávideli.

Kňaži. To je múdra nárada!

(posadajú všetci do kola)

Pankleiov. Tento nápad je môj, teda ja otvorím konvent s dajakou rečou. „Slavný konvent!" — Holla! zabudli sme. Jakýže toto konvent bude?

Jeden Kňaz. Nech si bude Lokálny.

Druhý Kňaz. Dajme mu vyšší význam, nech bude Seniorálny.

Viacej hlasov. Povýšme ho na distríktuálny!

Všeccí. Nech je distriktuálny!!

Pankleiov. Dobre teda! Vätšina rozhodla. Mehrheit ist Dummheit, Verstand ist bei Wenigen. Teda bude Generálny.

„Slavný Generálny konvent!"

Otcovia predkovia nedalekí pdedchodcovia naší, pojedli nemecky a madžarský nezrely egreš, — a nám vnukom ztrpli zuby. — (hajjuk!) Nedávni Otcovia, predkovia, predchodcovia naší premárnili poklady nebeské, a my sme teraz pangrott. — (čujme!)

„Jedinký", veliký charakter a spolu aj najtragičnejšia osoba Nemcov je — Luter. Veliký preto, že vystúpenie jeho na všetkých stranách vynútilo mnohonásobné, požehnané prevraty. Stredovekom pokalené zlato prečistilo sa v Tridente a na slavné zas postavilo nohy. Nutnú príležitost k tej potrebe vyvolal Bôh kroz Lutera. — Tra-

gičný preto, že on sám, ten veliký hrdina viery, ten pravý Luter, ten veliký Doktor Písem, nikde, a v Nemecku najmenej, neujal sa celý. Nemci si reformáciu jeho hned a hned naťahovali na Nemecké kopyto. Jako národ svetohistoricky, úlohu len rozumu a nie ducha zastupujúci, a svet i nebe teprv len anatomizujúci, — vniesol i do cirkvi len rozumok svôj, ale ho oslávený z tadial ešte nevyniesol. Utvoril si teda cirkev národniu, cirkev rozumu. Rozum ale je len nízky ešte moment vyvinutosti Ducha ludského. — Luter bol záhrnul všetky živly krestianstva do Reformácie. To bolo ale pre nemecky rozum primnoho. Ližíčkou rozumu sa more večnosti vypiť nedalo. Preto ešte za života Luterovho Nemci, vyšli aj na cirkevnom polí zo zásady autonomickej, ani trech sviatostí vydržať nemôhli, a už za jeho života o sukromnej zpovedi za ktorú bojoval jako lev údatný, tiež nechceli vedieť. Ták autonomne do sveta žiť, zapáčilo sa aj jim. Čo týchto autonomistov Luter aj „ejusmodi sues" tytuloval, nedbalí na to; jak raz zapriahli, tak jeli ďalej. Item, Luter a jeho Reformacia sa v slovanstve najlepšie ujali, o 1000 procentov lepšie, nežli u samých Nemcov. Možno asnad aj preto, okrem vniutrnieho pudu a potreby a svatonárodnej túžby národu nášho po Kristu, že v Reformacii našiel Slovan rakúsky náhradu zaniklej už cirkvi Cyrillo-Methodejskej s národňou bohoslužbou — Lenže ani vo Slovanstve sa Luter ten pravý dlhé veky držať a hlbokých korenov ani tu zaraziť nemohol, lebo Nemecké Akademie prelievali vždycky rozumky svoje do slovenských evangelikov. Cirkevno národní charakter slovanský trpel tu násilie a len pomáli podával sa vplyvu cudzieho, jemu neprirodzeného živlu. Evangelicka liturgia k. p. sa u Slovákov najďalej udržala. Poslednie pozostatky a strapy z nej prešly ešte aj do Tranosciusa, v pozostatkoch tak zvaných Lytanií.

Slabo napodobnený surrogát liturgie zachováva sa ešte v kvetnú nedelu a na Veliký Piátok v známych paššiách, ktoré aj v tejto slabunkej forme viacej pôsobia na lud, väčšieho sú pre cirkev významu, nežli všetky konventy a racionalistické kázne. Súkromná zpoved udržala sa až po dnes dla mena tradícionálne u slovenského ludu, až po dnes siroty hovorá, že idú „ke svatej Zpovedi." — Nemecký rozum na Akademiách všetko, čo púhym rozumom nepáchlo, čo ho prevyšovalo, čo do modzgov studeného svetla nelialo, odmrštil. Čo na srdce a na vôlu malo vplyv, čo nadšenosť svatú pestovalo, čo z tajných hlbin ducha sa lesklo a do života predieralo, dogmy, ktoré rozum rozdrandžirovať bol pritupý, a v ktoré len duch vierou preniknúť môže, — to Akademie nemecké zavrhly. Liturgie tiež zo svojho

stanoviska pochopiť, prirozene neschopní boli. a k filozofii svojej takýchto vecí nepotrebovali. Slovo a myšlienka sa u nich nikdy nemali stať telom viditelným. Zanorili sa i tu a pohrobili za živa do myšlienky, ale tela obsahu jejímu ani v cirkvi ani v živote nedali. Žili v abstrakciách, dokonali v reflexiách; — prehryzli horkú škorupinu, a k jádru sa neprebíli, — es fehlt ihnen der Glaube. (Faust). Svatú službu oltárni prezvali dobre ceremoniami, ale s posmešným v bezhraničnej manyi proti katolicizmu, významom slova tohoto, čo v tomto smyslu aj v národ náš prešlo, ktorý predca svaté obrady či v cirkvi či pri pohraboch velmi oblubuje. Tak stalo sa, že na mesto Krista jalová pýcha rozumu dosiahla kulminácie a zviťazila v cirkvi, k pádu tejto. I kácalo a rúcalo sa to v cirkvi jedno za druhým všetko; pod záminkou opposicie oproti Symbolickým knihám, majstroval rozum vlastne aj Písmo svaté, ktoré název „pápa chartaceus“ dobylo od nemeckych a uhorských Autonomistov. Ba povedzme si tak do očí, do pro ta pravdu, netajme to: V cirkvi protestanskej už ani len Kristus neni auktorita, aj on stojí už pred tribunálom a pod inquisiciou Rozumu. Lebo púhy rozum, tento ešte len pidimužík ducha, čo vpiť a ovládať nemôže, to zbúra, ale na zboreninách náhradu vystaviť, je málomocný. Tak aj národ náš konečne do cudzieho zanoril sa živlu, jakobys rybu z Dunaja do pálenky pustil plovať. Tu stojí teraz aj Uhorská cirkev evangelicka, v autonomných synagogách racionalistickými nemeckými kázňami, vlastne disertaciami do chudosti duchovnej vykrmená, s nemeckým rozumom bez Bozství Krista, bez dogmov, kez liturgie, z vätša bez Trojice Svatej, bez sviatostí, bez zpovedi... v kvete nihilismu a v blate všetkých jeho následkov. Zo symbolov vyzutý, autonomný Novoprotestantismus smeruje k oslobodeniu (rozlučeniu) človeka od Krista pod Firmou Krísta, so lstivým heslom Napredovánia a pokroku, s duchom sveta. (kor szellem) Máme teraz nie Kristom, ale rozumom nemeckym utvorenú cirkev, trefne pojmenovanú autonomickú, t. j. v ktorej nie Kristus ale človek sám je si zákonom, ktorú nie Kristus ale ludia spravujú, nie Duchom Božím, nie Písmom Svatým, ale rozumkom svojím. K takémutu výsledku bol by postačoval tušim aj len Sokrates. Dixi!

Konvent. Élend!! Vivat!

Pankleiov. Teraz predkladám slavnému generalnému konventu predmet dalšieho rokovania, a sice v tej otázke: Jako by sa upadlá cirkev evangelicka zase ku Kristu a k viere vzkriesit a pozdvihnúť mohla, lebo takto jako teraz stojí, mena cirkve už neza-

sluhuje? A tu myslím slavný konvent! že si tento princip môžme vystavit:

Aut — aut!

Alebo: Rožehnejme sa s tým telom.

Alebo: Reformácia! Sphynx sa musí preporodiť!

Konvent. Reformácia! Preporodenie!

Pankleiov. Teda teraz jako? Formulujme návrhy. Ja nárádzam: Nech sa vo vernom preklade, pod garanciou za vernosť túto prešporskej sriadenej superintendencie, vydajú všetky symbolické knihy, cestou predplatenia v jednotlivých svazečkoch za levnú cenu. Cirkevné listy nech sa zmenia v týdenník a priloha k ním mesiačná, nech obsahuje svazočky knih Symbolických. Redaktora máme Dra. Hurbana.

Konvent. Prijíma sa! Tak mosi byť. Lud bude najbezpečnejší strážca a kontrolór učenia svojej cirkvi!

Jeden kňaz. Starý Tranoscius uvedie sa na pospol zpät.

Konvent. Prijíma sa! Velmi dobrý nápad. Nasledujme Hlubočanov.

Druhý kňaz. Súkromná zpoved uvedie sa spátky, tak že sa každú sobotu do poludnia podá priležitosť vyzpovedať sa každému, kdo sám v sebe potrebu toho cítit bude. Nutit nebude sa nikdo. Maličký Katechizmus Luterov má lud náš v úcte. To pôjde. Keď budeme ludu kázať o potrebe vzkriešenia zpovedi súkromnej, chytíme do lävej ruký Luterov Katechizmus, do pravej Bibliu s Krížom.

Sedem angelov. (sa zjaví a zpieva) Sláva! Sláva! Sláva! na výsostech Bohu, a na zemi pokoj Vám! (andelé zmiznú)

Konvent. Sláva na výsostech Bohu! Prijíma sa.

Pankleiov. Navrhujem ďalej, aby vydával dakdo „Kazatela“ t. j. sbor výtečných, čistou, zlatou vierou nadchnutých kázní, cielom tým, aby sa duch na duchu, viera na viere zapalovala, horlivosť a vätšia chuť k pracovaniu pôvodných kázní budila, — myšlienky vzájemne sdelovali — a hlavne, aby už raz prestalo u nás to nadužívanie prekladov tých racionalistických a suchých nemeckých nie kázní ale dissertacií. Táto nemecká kuchyňa i tak nie priam šmakuje ludu; pod kázňami obyčajno buvičká, liturgiou i tak predbežne nie obživený. Varme si sami tu doma. Znamenitých síl máme na dostač. Nie jeden výtečný duch kňazsky rozsieva na dedinke malinkej drahé své perličky, ktoré len úzskému okresu známe zostávajú, a ináčej k večitej škode v širšom okresu nezalesknú sa.

So manchen Edelstein vom reinsten Strahl
Verbirgt des Meeres unerforschter Grund;
So manche Blume glüht allein im Thal,
Ihr süszer Hauch wird nur der Wüste kund.

Kňaží. Tento návrh je nám z duše vyňatý. Stane sa!

Pankleiov. Ešte by sme mnoho mali všeličoho; ale poneváč viem, že aj tento náš konvent potká los a osud všetkých ostatních našich konventov, totiž že sa uzavre, a nič nevykoná, — preto zkončime konvent náš. Prvej však, nežli sa rozideme, nebolo by pekne, keď by sme tu aj služby božie nevykonali. Mám tu starú písanú Agendu evangelicku; sdedil som ju so staršími písmami po mojom dedovi, rectorovi najprv Vrbovčanskom, potom Bukovskom. Jeho písmo je nie, po kom ju on zdedil, neviem. Dosť na tom, starí otcové naši za dávna tak odbývali pocty Bozské. Liturgia, táto dogmatická stránka pocty Božej nechybovala u nich. Naše Kostoly bez liturgie Synagogy sú. Jako kde viera vymiera, tak vymiera aj liturgia. Jím aspoň na pamiatku, odbavme aj my tuna teraz služby Božie podla tejto Agendy, tak po starootcovsky. Spravme na chytro zelený oltár, jeden z Vas nech slúži, traja nech delajú chór, a ostatní budú cirkev.

(Vzdelajú oltár, jeden knez zo starej Agendy započne)

(Knez pred oltárom: „Neysvetejši!" Cirkev. Bože všemohúci atd.)

Knez. (nie zpievajuc) Blahoslavené králoství Ducha Svatého, nyní i vždycky i na veky veků.

Cirkev. Amen. (zpievajúc)

Knez. Pán Bůh budiž s vámi!

Cirkev. I s duchem tvým. (raz)

Knez. (zpievajúc) Veselím se z toho, že mi ríkáno bývá: Poďme do domu Hospodinova.

Cirkev. A že se postavají nohy naše v bránách tvých o Jeruzaléme!

Knez. Modlitba pri počátku služeb Božích.

Cirkev. Sláva Otci i Synu i Duchu Sʌatému, — I nyni i vždycky i na veky vekú.

Chor. (s organom) Amen. (raz)

Knez. (recitativ) Slovo Kristovo prebývejž ve vás bohate se vší múdrostí, účíce a napomínajíce sebe nespolek žalmy a zpevy a písničkámi duchovními s milostí zpívajíce v srdci svém Pánu.

Cirkev. (zpev) Pamatuj človeče! Proč te Pán Bůh stvoril, nade vše stvorení, na zemi povýšil. Proto, abys Jemu slúžil. —

Knez. (recitativ) Chválte Hospodina všickni národové a velebtež ho všickni lidé. Nebo jest rozšíreno nad nami milosrdenství jeho a pravda Hospodinova na veky. — Dobroreč duše má Hospodinu, a všecky vnítrnosti mé jmenu svatému jeho, Nezapomínej se na dobrodiní jeho. On vysvobodzuje od zahynutí život tvůj a nasicuje dobrými večmi ústa tvá, tak že se obnovuje jako orlice mladosť tvá.

Cirkev. Sláva tobe Hospodine! Sláva tobe!

Knez. Ačkoli Otec můj a matka má mne opustilí; Hospodin však mne k sobe privine.

Cirkev. Všickni jenž skladají v Pánu své dúfáni atd. (jeden verš).

Knez. (recitando) Ja jsem Hospodin Bůh tvůj, nebudeš míti Bohů jiných prede mnau. V Bohu skladej duše má nádeji a v človeka nedúfej!

Cirkev. (zpieva) Lépe ver literám Napsaným ná lede, Než svetu marnému, Jeho lstivé rade.

Knez. (zpev) Jen v Boha dúfatí budeme a jen jeho oslavovati na veky.

Cirkev. Amen. (raz)

(Zahrmí z dlúha. Martin Luter v Lutersroku a v kamži prijde, vejde v zelený Oltár a ďalej až do konca slúží z tejže Agendy on.)

Knez Luter. Sla...va....buď...na...výso....stech — Pánu Bo....hu!

Cirkev. (s organom zpieva celú Piesen) A na zemi budiž lidem atd.

* * *

Knez. Pán Bůh budiž s Vámí!

Cirkev. I s duchem tvým. (raz)

Knez. Aj v nepravostí zplozen sem a v chrichu počala mne matka má. Opustilí sme Hospodina, i on také opustí nás.

Cirkev. (všecken lid poklekne a zpívá všecko bez organa. verš 1.) Hospodine Všemohúcí, Pane milý prežadúci, pro tvé milosrdenství, Smiluj se nad námi!

(lid povstane. Krátké ticho)

Knez. Opustili sme Hospodina, i on také opustí nás!

Cirkev. (všecken lid klekne) Kryste z nebe poslaný, Narozený z čisté Panny, Z milosti tvé, O smiluj se Nad nami.

(lid vstane. Krátke ticho)

Knez. Opustili sme Hospodina i cesty jeho, i on také opustí nás!

Cirkev. (všecken lid klekne) Duchu Svatý, odpusť zlosti, A navštev nás svau milostí, Jenžs pro nás mile zstúpil, Smiluj se nad námi!

Knez. (recitativ) Lítostivý a milostivý jest Hospodin! Ne podle hrichů naších nakladá s nami, ani vedle nepravostí naších odplacuje nám. Jako se slitováva Otec nad dítkámi, tak se slitováva Hospodin nad temi, kterýž se ho bojí. Nezamitej ani nás od tvárí sve o Hospodine! Ty zajisté znaš slepení naše, a v pameti máš krehkosť naši.

Cirkev. (zpev) Nebo však jen prach sme a dnové naši sú jako tráva. A jako kvet polní tak kvetú.

Knez. (zpev) Milosrdenstvi ale Hospodinovo zůstáva na veky!

Cirkev. Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, — I nyni i vždycky i na veky veků.

Chór. (s organom) Amen. (raz)

Knez. Aby žáden, kdo uverí a pokrstí se, nezahynul, ale mel život večný — narodil se nám Spasitel!

Cirkev. (zpev) Ten Bůh večny, Nekonečny, Narodil se z panny, V mestečku, Bethléme, V jesličkách, Na slame.

Knez. (zpev) Narodíl se aby snížen a potupen byl až do prachu.

Cirkev. (zpieva verš 1.) Kristus príklad pokory. atd.

Knez. Modlitba o utrpení Krysta Pána

Chór. (s organom) Amen.

Cirkev. (zpieva celú piesen bez organa) Jezu Kriste Pane milý atd.

Knez. U prostred muk a bolestí zavolal na kríži: Bože můj! Bože můj! proč sí mne opustil.

Cirkev. (všecken lid poklekne a zpívá) Můj Ježíši, Neymilejši, Cos učinil, Cos provinil atd. verš 1.)

Knez. (recitando) Jeden pak z ťech zločinců, kterí s ním viseli dí Ježišovi: Pane, rozpomeň se na mne, když prijdeš do království svého.

Cirkev. Pane rozpomeň se i na nás v království tvém.

Knez. Pán Ježiš svolal hlasem velikým a rekl: Otče, v ruce tvé porúčim ducha mého! A to povedev umrel.

Cirkev. (zpieva verš 1) O krev drahá, Lidská sláva. atd.

Knez. Modlime se modlitbu Pane a spolu Preslyšte reči Syna Božího, reči Spasení a Vykupení našeho, zaznamenané u Svatých Evangelistů.

Cirkev. Sláva tobe Jezu Kriste, Sláva tobe!

Knez. (zpieva) Otče náš atd. Pán náš Ježíš Kristus v tú noc v kterú zrazen byl, vzal chléb atd. Tím způsobem když odvečerel vzal kalich atd.

Cirkev. (zpieva verše dva z piesne) Kde si můj premilý Ježíši Kriste. atd.

Knez. (Matúsa V. nápevem jako Confírma Deus hoc opus, zpieva verš 3—11.) Blahoslavení chudi duchem atd. atd.

Cirkev. (povýšeným hlasom verš 12) Radujte se a veselte se; — Nebo odplata vaše hojná jest v nebesích.

Knez. Modlitba pred čtením evangelium nebo epištoly.

Chor. Amen.

Knez. Čita evangelium.

Chór. Sláva tobe atd.

Cirkev zpieva písen pred kázňou s organom.

Po zkončenom zpeve drží Luter od oltára nasledujúcu kázeň:

Kázen Luterova. roku 1863

„O hlubokosti bohatství, maudrostí a umení Božího! jak jsau nezpytatedlní saudové jeho, a nevystižitedlné cesty jeho!“ Takto vyvolává sv. Apoštol v svatej nadšenosti pri pobožnom považovaniu cest ridzenia Božieho, ktorým vyrozumet púhym rozumom bez viery nie je možno. Ked už ale ani len tým cestám Božím vystihnúť nemôžeme, jako by sme teprv mohli pochopiť Jeho Samého! Jakby sme teprv preskúmať môhli to svaté, hlboké tajemsto preblahoslavenej Trojice Svatej! — Len jeden jedinký jesto Bôh, nejsú tré Bohové; ale jedinký tento Bôh je vo troch osobách, a tí traja jedno sú. Prelomiť svatú pečat tajemstva tohoto púhym rozumom, práca zostane na veky marná. Darmo sa nadýmáš v múdrostí rozumu tvojho, človeče! — veť neznáš ešte ani len toho, „JAKO“ vyrostá steblo trávy zo zeme; neznáš ani len ešte toho spôsobu, jako sa to kuriatko vo svojej škorupine k životu utvorí; nejsi tak múdry, žebys vystihnul, jako povstáva obraz Boží človek v žívote materinskom. Keď všetkie rozumy ludské sveta celého spojíš, predca nebudú ani len na tolko múdré, žeby jednoho vrabca, alebo len jednu nohu komára utvoriť vedeli. A Trojicu Svatú chceš pochopiť rozumom! Nepachor, nevypínaj sa nad Boha, žes vynašiel telegrafy, zeleznice, fotografie, parolode. Ty máš pri tom čiastočku najmenšiu; všetky prostredky k tomu v prírode hotové, dávno ležali pred tebou. Sila ohňa a pary vo verkštate prírody už od tisíce rokov pracuje; fotografiu čili svetlopis dávno stvo-

ril Pán Bôh v každom o k u životčícha a človeka; a blesk hromu už tisíc a tisíc rokov telegrafuje na obloze nebeskej. Zardi sa radšej v pokore, keď si na všetky tyto veci tisíce rokov hladel, pred okom a v o k u ich mal, žes teprv až teraz prišiel k povedomí a k poznáni slávy Božej aj z tejto stránky! — Ovšem, veliká je predca v tom sláva aj č l o v e k a, keď sa do tak velikých tajemství Božích v prírode prebije. Najpamatnejší ale pri týchto vynálezoch je to, že ti mužovia, čo tyto veci vynašlí, nevynašlí ích p ú h y m r o z u m o m, ale že všecci mali to najpevnejšie dúfanie a silnú vieru v Boha pritom, a že zúfalcom ani jeden z týchto vynálezov nikdy nepodaril sa. Nie jeden pobožný hlboký a tajný duše vzdych zaslal pôvodca a vynálezca parolodí k Panu Bohu; nie jedna pobožná slza vypadla z oka vynálezcovi telegrafu, ktorá prosila Pána Boha za zdar. Nešlechetná ruka nikdy ešte neodkryla velkého tajemstva v prírode Božej.

Ej hle! jaké pekné naučenie pre nás! A my by sme chceli bez modlitby, bez pobožných slz, b e z v i e r y, púhym rozumom pochopiť tú najhlbšiu vieru a vyskúmať nayvätšie tajemstvo Svatej Trojice. Výsledok t a k ý c h t o naších pokusov je voždy, onen Sv. Augustina Angel u mora, ktorý nám k poučeniu so zlatou ližíčkou všetky vody morské do jamky malej chcel preliať. Blaze nám, že máme takého Trojjediného Pána Boha nad nami, ktorého púhym rozumom pochopiť nemôžme! Lebo čo by to bol za Pán Bôh, ktorého by mizerný človek r o z u m o m svojím ovládal!? Čo by to bolo za more, ktoréby sa do malilinkého náprstka preliať dalo!?

Presvedčme sa o n e d o s t a t o č n o s t i rozumu nášho, a zpytujme t ý m t o c i e l o m Trojícu Svatú po I. z p ú h e h o r o z u m u.

TRAJA s ú; a t i t r a j a JEDNO s ú. — Na počiatku bolo s l o v o. Myslime si aj my slovo jedno, k. p. to slovíčko „LÁSKA“. Kým si slovo toto len myslím, je ono sice len m y š l i e n k a, ale predca už jestvuje, s celou svojou mocou, ohňom, túžbou a silou, všetko ale ešte len n e v i t e d l n e. Jestli ale toto slovo „l á s k a“ aj vyslovím, alebo jestlí tejto myšlience a slovu dám aj viditelné t e l o, jestli ho „n a p í š e m“, vtedy napísané toto slovíčko „l á s k a“ bude už zjavené, — nebude už viac ukryté len v myslienke, v hlave a v duchu mojom. — N a p í s a n é takto a zjavené toto slovo, nie je nič inšieho, nič druhého, nič nového, len to isté, to samé, ktoré som si bol myslel a myslím ešte. A predca budú už aj „d v e l á s k y“, jedna v mysli, druhá na písme, — myšlienka l á s k a v mysli a myslienka láska viditelná, zjavená v napísanom slove. A tieto d v e budú predca len jedno a to samé. — Jestli ďalej ani tu ešte nezastanem, jestlí to

slovo „láska“ nebude len v myslienke, nie len napísané, ale jestli ho zjavím aj v skutku a činu, t. j. jestlí vykonám skutky lásky, jestli teším neštastných, pomáham biednym, napravujem zblúdilých, potešujem ztrápených atď., — tieto moje skutky zase nič nie su nového, sú len ta samá, tá istá láska, ktorú som mal a vždycky mám v myslí, ktorú som potom zjavil v napísanom slove, a konečne ktorá kroz mňa v druhých luďoch blahodarne účinkuje, v skutkoch mojích sa javí. Toto budú už try rozličné lásky, a predca i tá prvá v myslí, i tá druhá v slove napísanom, i tá tretia v skutku a činu, — všetko toto je len tá samá, tá istá láska. Sú try, a to rozdielne, a predca sú len jedno. Sú len jedno, totiž láska, a predca sú aj try: láska v myslí, láska v písme, láska v činu. —

Tak aj Pán Bôh, je takáto láska, vo troch osobách. A tie try osoby jedno sú. —

Toto je pokus vysvetlovánia Trojice Svatej z púheho rozumu. Každý vidí, že namáhanie toto len velmi slabunkú tôňu, kulhavý, nedokonalý a nezralý pochop nám podáva o Tojici Svatej. — Múdrejšie činí ten, kdo sa drží hesla tohoto: „Bôh je láska; človek má byť viera.“ Viera je lásky pravý obraz, tak jako človek pravý obraz Boha, ktorý láska jest. —

Od tohoto jalového rozumovania o Trojici Svatej pokročme k podobenstvu, ale tak, že si k rozumu ale ešte len malinkú kvapočku viery vezneme na pomoc, — a zpytujme po

II. Tajemstvo Nerozdílnej Trojice Svatej z podobenstva.

Bol jeden král, samá láska, sama dobrota. samá spravedlivost. Král tento mal tú tajnú vlasnosť, že sa každých sto rokov sám zo seba preporodil, zo storočného starca, zmenil sa vždy na mladuškého, mocného mládenca, tak že si on bol teda sám sebe aj Otcom, aj Synom. Mal on 12 synov, ale nezdarených. Táto jeho tajná vlasnosť preporoďovania sa mala prejisť aj na jeho dietky, aj oni mali každých sto rokov na novo vždy mládnuť, — ale len po predbežnom vyplneniu jednej výminky, ktorú ím dobrý jích Otec istého dňa predložiť umienil si bol. Povolal ích teda k sebe, keď mál práve 90 rokov, a prehovoril k nim takto: Synovia mojí, dnes vám zvestujem veliké šťästia, ktoré sa vám ale len tak dostane, ak trojročnú vydržíte próbu. Mám ja jednu dalekú Krajinku, v nej vo vrškoch trápenia a v

dolinách smutku jesto škola krížová! Do tej školy isť mosíte — potom budete schopni pokladu toho. — Ale nezdareni synové o tejto škole nechceli nič vedieť, zbúrili sa proti otcovi, nabrali si pokladov, čo len každý uniesť mohol, opustili si otca a odišlí svetom. „Počkajte, počkajte, neposlušné deti, v bolästi a v potutvári chlieb svoj jiesť budete!“ preriekol smutný Otec.

Synovia jeho odišli do ďalekej Krajiny, osádlili, poženili sa tam, žili bujne, vospust sveta; kým poklady trvali, každý deň boly fašangy. Ale táto veselá pesnička mala tiež svôj koniec, za dva roky premárnili všetko; kde sa pred tým vískalo, tam pištala teraz psota. Pracovať neboli navyklí, — šli teda do hôr a zbíjali a zabíjali — a fašangovali zas na novo.

Dobrý otec počul o všetkom, vysílal k ním neprestajne služebnikov svojich, aby jich napomenúlí, a volali zpátky k Otcovi; ale z poslov týchto aní jeden nevrátil sa, zlí synové zabili každého.

Práve chyboval Královí zas do sta rokov ešte len j e d e n deň, kde mal zase nanovo omládnúť. I preriekol takto sám k sebe bolästne: Tie moje dietky zahynú, všetkých služebníkov mojich pomordovali, neuposluchli jich; už k ním vyslať nemôžem žiadneho. Vyšlem k ním teda ešte môjho zajtrašného Syna, vyšlem k nim s a m é h o s e b a. Keď sa zajtra preporodím na mládenca mladého, pôjdem k ním ešte ja sám. Keď nikoho neposlechli, mňa snad len poslechnú.

Na druhý deň o pravom poludni omládnul král, a hned vydal sa na cestu. Synovia jeho práve boli v horách svojich pohromade, keď laskavý Otec nečekane vstúpil medzi nich. Dal sa jim hned do známostí, že on je Otcom jejích a že chce teraz aj Vykupitelom jejích byť. P r i š i e l k s v o j í m v l a s t n í m, a l e o n i n e p o z n a l i h o. Jak jich počal napomínať, aby hriešne cesty opustili, tu zbúrilí sa protí nemu, obviňovali ho z klamstva, nadávali mu bláznov, jakby vraj on bol otcom jejích, ked oni starší sú od neho. Tu jim král odpovedel: „j a a o t e c j e d n o s m e.“ Toto mu vykládali za rúhanie a počali mu hroziť. „Pravdu pravím vám, proč mi neveríte? Otec váš i môj otec je, a predca o n a j a jedno sme.“ „Prišiel som abych vás vykúpil z týchto hriechov. Otec váš nikdy nezomiera, každých sto rokov obnovuje sa mladosť jeho. Aj vy jestli opustíte hriech, zdedite bezsmrtnosť túto Jnáčej zahyniete na veky“. Pri tomto napomínaniu zahoreli všecci hnevom, — povesili ho na drevo a zamordovali a telo mrtvé odvliekli hlboko do hôr. — Na treti deň zo zvedavosti, či ho už ozaj červici pojedli, šli daktori podivať sa. Ale miesto, kde ho boli položili, najšli prázdne. Mocou svojou povstal král k životu a odšiel do

královstva svojho. — Láska jeho neprestala. Umienil si na novo ísť k dietkam svojím neštastným. Aby ho ale zase nezamordovali, a tak hriech na hriechy nemnožilí, odobral sa k nim v osobe bez tela, v osobe neviditelnej, a tak potom jako nevíditelný učinkoval a pracoval v srdciach jejích k dobrému. —

Aj tú máme slabunký nástin Nerozdielnej Trojice Svatej v slabom, nedokonalom podobenstve: Len jeden jedinký to bol král, a predca vo troch rozdielných osobách. A všecky tyto try rozdielne osoby boly predca len jedno. —

Všetky podobné pokusy podávajú nám len pomútený sen a zmatené obrazy Tajemstva toho Svatého; — preto nepokúšajme ďalej Pána Boha, a samých seba, ale radšej vrhnime sa s celým odením viery svatej do života, a vizme po

III. Svatú prácu blahosl. Trojice Svatej v živote.

Keď sa Kristus Pán narodil na svet, hned prišli tré králové a doniesli mu tri dary: zlato, kadidlo a myrrhu. Aj nemluvniatko človek jaknáhle sa narodí, hned pri svatom krste prichodí Trojica Svata s nebeskými dary svojímí. Bôh Otec mu dáva zlato života, Bôh Syn mu nesie kadidlo Spasenia, a Bôh Duch Svatý mu dáva myrrhu posvecenia k životu večnému. Všetko to deje sa, keď sa krstí detiatko ve jmeno Otce i Syna i Ducha Svatého. — Čoby sme povedeli na to, keby tak boli prišli traja chlapi, a tie dary, ktoré onni tré králové priniesli boli nemluvňatku v jesličkách Bethlehemských, boli by mu ukradli? — Povedelí by sme to, že to boli traja zbojníci. A keby tak niekdo za týchto časov vieru o Svatej Trojici z cirkvi von vysotil, aj ten by každé novonarodzené detiatko oraboval z tých troch nebeských darov, ktoré mu Trojica Svatá pri svátosti svatého krstu prináša. Aj toto boló by zbojníctvo, na millíonoch a millíonoch nemluvniatek spáchané.

Vo kvete mladosti svojej kráča si mládenec k oltáru svatému, a u boku svojho vedie sí nevestu k sobášu. Ve jmeno Boha Otca, i Syna i Ducha Svatého požehná kňaz manželstvo jejích. Trojica Svatá aj tu je prítomná. Bôh Otec dáva tu dietkam svojím svoje otcovské požehnanie; Bôh Syn nalieva do nádob srdca mladoženichov vína blaženej vzájemnej lásky, a Bôh Duch Svatý lásku túto rozplameňúje a zošlechtuje svatým ohňom vernosti nezlomnej. V hodinách veselých posvecuje radosti manželské, v hodinách zármutku a kríža teší a posiluje, a v mesiacoch trápenia dáva svatej trpelivosti. — Odstraňme od

sobášu manželského Trojicu Svätú, — a na chlipné zviera zmenili sme človeka. —

Poďme na pohräb. U prostred dvora na márách leží mrtvý; okolo már zalamuje rukama osiralá rodinka. Kdože ju poteší? Kdo jej dá nádeju? Kdo jej vzkriesí zas mrtvého?

Bôh všemohúcí, ktorý vedel človeka stvorit z prachu zeme, môže ho aj vzkriesiť zase z prachu hrobu. Keď nebolo nemožným ono, nie je nemožným ani toto. Ten ktorý vedel a môhol mnohé milliony ohromných svetov udelať z ničoho, tomu je snadná vec červička človeka zase z hrobu vzkriesit. Ten všemohúci Bôh, ktorý učinil človeka k obrazu svojmu, svôj vlastní obraz nemôže chcieť zničiť. Veť už samé to tvorenie človeka vyznačené je v Písme svatom spôsobom zláštným. Na počiatku stvoril Bôh nebe a zeme, a tak ďalej všetko ostatní stvoril Jak ale prišiel rad na človeka, tu hovorí písmo: Rekl opet Bôh: „UČINME, človeka k obrazu NAŠEMU". K čijemu obrazu? K obrazu Trojice Svatej, Ináčej by nestálo v Písme, „Učinme," ale len „učiním," — nie k obrazu „Našemu," ale by stálo len k obrazu mojmu. Toto neni v Biblií náhodné, keď Mojžiš slovo Elohim, raz množne, a zas jednotne užíva. Vaších protitrojičníkov ballagovská grammatika Trojicu Svatú, ktorá nie len tu, ale z každej literky v celej Biblií hovorí, — takto podvrátit darmo sa usiluje. Tu sa hovorí teda vo mene tých troch rozdielnych osob nerozdielnej Trojice Svatej. — A keď hned na to stojí v Písme: „I stvoril Bôh človeka k obrazu svojmu" — tým sa zas označuje jednota a nerozdielnosť Trojice Svatej. Jakoby môhla teda Trojica Svetá, tá Všemohúca, dopustiť, aby obraz jej vlastný — človeka v hrobe červíci zedli, aby v zemi zhnil a viacej nepovstal. Každý jeden jedinky človek má väčšiu cenu, nežli všetky ostatnie svety; lebo Bôh viacej je, nežli všetky svety svetov, a za spasenie človeka predca sám Bôh tento Pán svetov obetoval v Kristu sameho seba. Živ je Bôh náš Trojjediný, aj my živi budeme! Vstal Kristus Pán z hrobu svojho, aj my vstaneme z naších! Ja som vzkríšenie aj život, kdo verí vo mne, čo by aj umrel, živ bude! Takto hovorí sám ten Boži Syn, ktorý nikdy nelhal. Viacej istoty za nesmrtedlnosť nepotrebujeme. Bôh Otec nás k životu večnému stvoril, Bôh Syn nás k životu večnému vykúpil, Bôh Duch Svatý nás k životu večnému posvätil.

Odejmime sirotám pri pohrabe otca jejích túto Trojicu Svätú, a orabovali sme ích zo všetkého potešenia! Cinter bez Trojice Svatej je komora zabitých. Cinter so svatým krížom, na ktorom pravý Bôh a

pravý človek Kristus za všetkých umrel, — takýto cinterín je zahrada nebeská, ktorej zahradníkom je sám Kristus Pán, a v ktorej odpočívajú zosnulí ku vzkriešniu k životu večnému. Trojjediny milý Pán Bôh zobudí ích. V cinteri zaspali, v nebi sa prebudia, tak jako boly dušičky jejich v lone Božom v Nebi tvrdo zadriemali, a potom k životu časnému v živote materinskom prebudili sa. Blažené, nadšené momenty radosti na zemi, sú slabunké rozpomienky tam na ten pôvodny život náš v Bohu. —

Veroučenie o Blahoslovenej Trojici Svatej je fundament cirkve vašej. Vezmite kresťanstvu učenie toto, — nič vám potom z neho nezostane. Preto Synáčkové mojí! buďte verní strážcové svatého Sionu evangelického! Nebuďte psi nemí, keď sa zlodejé prelamujú okny do Svatyň, aby ich z Trojice Svatej orabovali. Držte sa pevne celého učenia tej cirkve, ktoréj som ja púzenim Ducha Svatého bol reformátorom. Za učenie a vieru Trojice Svatej klaďte jako dobrí pastieri aj životy vaše, lebo cirkev bez tejto viery mrtvé je telo, a z tela mrtvého duše preč poodletujú do tel živých. Huncvut je ten žid, ktorý nedrží zákona svojho! Huncvut je ten Turek, ktorý nezachováva Korána svojho! Huncvut je ten katolík, ktorý nedrži pevne všetko, čo cirkev jaho svatá učí! Huncvut je ten evangelík, ktorý nedrži všetko to, čo cirkevné učenie v svatých symbolických knihách cirkve jeho obsažené, a z Písem svatých tak jako to víno z hrozna v symbolách tých vyprešované, učí a k vereniu mu predkladá! Amen!

Po kázní tejto publikuje Luter zo starej Agendy nasledujúcu Excommunikáciu: Ponevádž tré superintendenti v Uhorsku z biskupskej prísahy, ktorá je spolu osvedčenie viery jejích, Blahoslavenú Trojicu Svatú von vyhodili a tak základem celého krestianského učenia pohli, úrad biskupsky pošpinili, cirkev svatu najdražšieho klenôtu jejího pozbavili, a týmto činom Krista Pána, jako druhú osobu večního Bozství, z trónu Bozství zhodili, a skrze to v cirkvi Božej velikého pohoršenia zapríčinili — preto úradov svojích nehodných týchto Superintendentov Sekáča, Mádayho a Gedulyho, — toho prvého okrem toho aj preto, že roku 1849 vykrýkoval z kancla dolu „Mind álnok az a pap, a ki három száz év óta Austriai háznak hűséget esküdött!“ — z cirkvi exkomunikujem, a diablu Satanášoví dávám a porúčim k zkáze tela, aby Duše jejích spasena byla v deň Páne, kdyby zase opravdivé a stálé pokáni učinili. Také jim zapovídám velebnú Svátosť Tela a Krve Pána našeho Ježíše Krista, netoliko aby ji žádnému neprisluhovali, a oni sami neprijímali, ale také pri prisluhování té Svá-

tosti (krome kázání) nebývalí, žádnému kmotrem nebyli, ažby se polepšili, a odpuštení žádalí, rozrešování zjevne v cirkvi príjali, a s Církví kterúž pohoršovali, zase se smírili. — Amen.

Zpev. 1 verš z piesne.

Knez Luter. (od oltára) Pán Bůh budiž s Vámi!

Cirkev. I s duchem tvým.

Knez. Modlitba.

Cirkev. Amen.

Knez. (číta litaniu obecnú, tak jako je aj v Tranosciusi pod číslom 660. zachovaná) Otče nebeský Bože!

Cirkev. Smiluj se nad námi.

Knez. Synu Vykupiteli Sveta Bože!

Cirkev. Smiluj se nad nami.

Knez. Duchu Svatý posvetiteli náš Bože!

Cirkev. Smiluj se nad námi.

Knez. Vysvoboď nás Pane od každého hrichu, od každého bludu, ode všeho zlého, od úkladů ďábelských, od zlé a nenadálé smrti atd.

Cirkev. Te prosíme uslyš nás.

Knez. V hodinu smrti milostivý nám buď atd.

Cirkev. Te prosíme, uslyš nás.

Knez. Aby cirkev svú svatú, obecnú, Kresťanskú zpravovatí a opatrovati ráčil; — Aby všecky Byskupy, Pastýre a služebníky Cirkve své, v zdravém učení a v šlechetném živote zachovati ráčil, — Aby všecky sekty, roty a pohoršení z cirkve sve vykoreniti ráčil, nebo království Boží ustavične násilí trpí a lstiví proroci povstávají u postred nás.

Cirkev. (zpieva) Ale pravda predce zůstane, Svet odplaty hrozné dostane, Cirkve vstúpení V nebe nastane.

Knez. Aby bludné a svedené na cestu pravdy privéstí ráčil atd. atd. až do konce jak v Tranosciusi stojí.

Knez. Modlitba.

Cirkev. Amen.

Knez. Všeobecné vyznání Víry stridave, v jednu nedelu Apoštolské, v druhú Athanasianské, — Nicenské, podla malého katechisma Luterovho.

Cirkev. (hlasité) Amen, — a hned na to jeden verš z písne 292. Trojici blahoslavenú atd.

Knez. Požehnání. —

Luter. (ke kňazom) Synáčkové mojí, nemilujte Sveta. Pri službách Božích evangelických už nikdy neklăká cirkev keď sa modli. Pokorte sa pred Pánom Bohom! Pán Bůh budiž s Vámi.

Kňaží. I duch tvoj veriací. (Luter sa ztrati)

Pankleiov. A tak teraz choďte a zostávajte s milým Pánom Bohom!

Kňaží. I s jeho Synom! Ešte jedno! Na rozlučnú — vpíš nám dačo do pamatníka.

Pankleiov. (myslí) Dobre, mojí milí Rimané — Do pamatníka toto vám: (píše na jednu cedulku)

„Delicta majorum immeritus lues
Romane, donec templa refeceris
Aedesque labentes deorum“. (Horac) — (oddá jim cedulku)

Tolko vám do pamatníka. Do pamäti ale vpíšte si toto:
Kríčí sa kdekade — píše aj v Novinách,
„Pracuj, trp za národ, a národ ten,
Keď ho osvietiš a upovedomíš,
Vdačným ti bude.
Pozná i národ svojích, a potom
Celou dúverou
Pritúli sa k nim.“ —
Nikstraus!
Týmto sa nemámte, na tom grunte nebudujte.
Sú to pekné reči, ale niet v nich veci.
Kto je upovedomený, osvietený,
Nie je ešte „posvätený“. A v tom fatálny rozdiel!
Už je tomu pekná chvílka, čo svet svetom stojí,
A massa ludu nikdy ešte nikde,
Ani tá nízka, ani tá vysoká luza,
Vďačnosti k svojím nevydržala;
Národ náš najmenej.
Za živa ťa pečie, a za náprstok slz
Pri pohrabe potom na hrob ti vytočí.
Lud tyrannov málo,
Svojích prorokov všetkých mordoval
Na odmenu.
A svedomie jeho boli vždy proroci.
Vraždenie toh'to svedomia dalo cirkvi Svatých.
Nevďačná cirkev ktorá Svatých nemá!
Oslávené duše krvopotne za nás

Pracovali tuná trpeli muk tišíc,
Za pravdu, Krista životy sú kládli.
Dali sa mučit, pilovať, katovať,
Križovať, rezať, vešať ohňom páliť —
Išli jak ovečky na mesta popravné
Pod nožom kata Krista vyznávali.
Tak nám budúcnost volnú pripravali:
A — ani kukučka už nezpomene ích.
Protestantský rozum vyhodil von z cirkvi
Aj pamiatku jejích. — *To jím je odplata.*
Korunu odmeny sic, len Pán Boh dáva,
Ale cirkev má pliesť *tiež* venček vďačnosti.
Mocnári sveta zaslúžilých ludí
Na stupne hrabat, kniežat povyšujú;
A to právom svatým daným jim od Boha.
Aj cirkev je takým ozdobená právom,
Ona mučeníkov tiež si vyznačuje,
Ctí citom vďačnosti pokornej svých Svatých.
V tých *starých* bibliach, v tých postilkách *dávnych*,
Máme ešte „*texty*“ na tých Oslávenych.
Ale už teraz keď prijdu jich sviatky,
Zvony nás nezovú do vdačnosti chrámu,
Po krčmách židovských pálenku lud slope.
A predca aj pes vďačnosťou rád platí,
A aj ten hrob ešte je mu drahý, svatý,
Čo mu dobrodinca jeho, kryje kosti. —
Nectenie Svatých je nevdačnosť dogmatická,
Z ktorej sa tisíce potokov prelieva
Kalnej morálky do života ludí.
Kdo si tie duchovné neuctí kniežata,
Jak uctí *rodiča*? jak uctí svých *dedov*?
Jak ctiť bude *národ*? Jak *reč materinskú*?
Uctí viac pastiera, čo mu kravu pasie,
Nežli *učitela* lebo *kňaza* svojho!
Neni rád tým, čim je, mre za odrodilstvom,
Hanbí sa za prsá slovenskej mamičky
Nevdačný pluje na hrob svojích dedov.
Odrodilstvom hýbe kostmi otcov v zemi.
Že sa Apoštolia, proroci a Svatí
Križovať a mučiť pro Krista dávalí,

To Protestantovi len marný b a g a t e l.
Stiskne pekne plecom, povie v svej múdrosti,
Že to bol v tých časiech taký f a n a t i z m u s.
S tým je vyplatený každý m u č e d l n í k.
Bo Autonomista, len tú bolásť cíti,
Keď ho j e h o bolí brucho lebo hlava.
Človečenstva rany, nejsú j e h o rany,
Vnukov jeho šťastie, nie je j e h o šťastie.
Cudzie ho nešťastie nikdy nezabolí,
A koho „t o" bolí — ten mu je f a n a t i k. — —
Pokušenia ani dosť malého
Lud nevydrží.
Za groš, za flašku, za dlaň mrtvej hrudy,
Za handru osobnej, pochlebnej lichoty,
Oproti lepšiemu presvedčeniu svojmu,
Križuje aj Boha opluje aj Nebe.
Hriech proti Svatému Duchu trvá porad.
A čo mu hned slnce zazneš,
On nocou ísť volí.
Kto myslí že p ú h a osveta a holé známosti
Pozdvihnú národ — je blázon,
Čo do vody oheň kreše.
Blázon,
Jak ten v cintoríne, čo zažal tísíc sviec,
A s tristo bandámi dal vyhrávať hrobom..
Ale mrtví len mrtví ležali,
Čo ím jak pekne hrál, predc netancovali,
A hnili len ďalej.
Tak je s vykríčanou osvetou na svete!
Najvätší holomok je u č e n ý človek;
Čím viac má známostí, tým vätší lotor,
Ak mu pri tom chybuje Nebeská pečať:
V I E R A.
Viera tá, ktorú nebe,
Z dvoch složilo živlov:
Zo s v e t l a a z o h ň a, —
Z poznánia pravdy a — z lásky k nej,
A tá p r a v d a Kristus je.
Krista len znať a učenie jeko,
To teprv pôl cesty k Trojici.

Aj ohňom k nemu mosíme zahoreť.
Syn Boží osvietil a vyučil svojích
Dvanást Apoštolov;
Ale na tejto pôl ceste nezastal.
Poslal ešte Svatý z Neba na ních Oheň.
Cirkev bez ohňa toh'to svatého,
Je národov Siberia.
Aj na slncí zmrznúť možno,
Aj pri pol viere.
To náš Novo-Protestantismus; To jeho pyšná osveta.
Láska bez svetla slepá je;
Svetlo bez lásky pekla lesk.
Známosť bez lásky — takejto pol viery,
Majú aj diabli, a predca sa trasú.
Aj diabli sú Osvícení. —
Oheň vládne vôlou,
Známosť holá vlády nemá.
Tak bohatej známosti jako Hurban,
Mali snad aj viacej kňaži.
A predca len jediný, — jak prst, — samulinký,
Proti Všemohúcim konventom tyranov
„ON“ — vystúpil s „Uniou.“ —
(Oheň vládne vôlou,
Známosť holá VŽDYCKY slabá bola!)
Keď taká sa viera v človeka vtelila,
Rodí v ňom svedomie.
Nebeský triumf tohoto,
„Modlitba je.“ (Nie odrikovánie modlitby)
Nad modlitbu vyššej sa vzniesť
Na zemi nie možno.
Najvyššia úloha národov
Modlitba je.
Modlitba, — osvety, viery, svedomia,
Zrälý je kvet.
Katolicizmus modlitbou stojí.
Dis te minorem quod geris, imperas!
Kdo pred Kristom kläká, panuje nad svetom. —
„Video meliora, sequor deteriora“.
Je vyznanie velkej duše v momentoch slabosti.
Školy nášho veku darmo to podvracujú.

Apoštol nelhal.
Osveta bez sily — malovaný oheň.
Bez viery sme na svete Vysokoučení,
Tekintetes, Perillustres, Reverendi, Clarissimi,
Vysokourodzeni, Dôstojní, Velkomožní, Osviecení,
Excellentní, Magnifici a Spectabiles holomci.
Jestliže v Mineralogii,
Medicíne a Physíce,
Ba aj v suchých grammatikách,
Hlubokosť múdrosti
Neobdivuješ zákonov Bozských —
Neznabohov vychovávaš.
Celý vesmír Dogmatika je;
Každý červíček slávu Boha kryje celú.
Dajme ludu celú vieru, budeme mať národ.
Národ bez viery luza je. —
Viery sa nebojme, že svety zaslepí,
Viera neni slepá, Božím vidí okom. —
Náš svet viery málo má, a len viera je vdačná.
Žijeme stoletie velmo osvietené,
Leš osvety chladnej, prímrznutej k svetu,
A odsihotenej od slniečka Krista.
Preto,
Komu sa na svete o vďačnosti sníva,
Ten lanský sňah hladá, deň včerajší volá.
Svet ani k Bohu vdačným neni,
Kdeže k človekovi!
Preto v hriech dedičný len osol neverí.
Chceteli vdačnost národa,
Dajte mu vieru.
Národ bez viery luza je.
V luďí nikdy nedúfajte,
Vo vdačnosť luzy neverte,
Ba ani len uznalosti, tej lacnej odmeny,
Nikdy nečakajte.
Pracujte na blahu ludu, nie za slávu, uznalosť.
Ale z povinnosti. Jnač ste nie posvätení.
Qui gloriam spreverit, veram habebit.
Bôh vám zaplatí, vďačnosť je len v Nebí.
Nebe je vďačné ke všetkým,

K nebi nikdo.
S Pánom Bohom!

Kňaži. I s jeho Synom!
Pankleiov. Víťazstvo Ducha Svatého je ešte ďaleko.
Vo Slovanskom svete.
Srećan put!

(Knaži odídu).

DEJ IV.

Motto. Nerad bych zomrel, ky'm si Hroš s Hurbanom nepadnú v náručia! Lebo jich hroby už nejsú velmi daleko.

Ta samá HORA. Pankleiov samotný.

Pankleiov. Teraz mám ešte pár listov napísať a na počtu oddať. Najsamprv odpíšem — už viem komu. Jednej dobrej duši, ale nevolnej obeti dvoch so svetom zblúdilých kamarátov. Už je tomu 17 rokov, ešte som to nezabudol. Naučil som sa od neho tento pekný veršík: So lang' ein braver Biedermann,
Sich mit einem Glied' noch Brod verschaffen kann,
So lang' schäm' er sich nach Gnadenbrod zu lungern.
Und thut ihm endlich keins mehr gut,
So hab' er Kraft genug und Muth,
Sich aus der Welt hinauszuhungern!

Ešte pamätám si počiatok peknej, nim složenej pesničky v caš panujúcej cholery, ktorá chvatom prešla bola v národ. — Počul som ju vo Chvojnici keď si ju jedna dieučička pri huskách zpievala — potom zvedel som sa u Klsáka, kdo ju složil.

„Plove v mori zbúreném
Loď života mého,
Čekám každú hodinu
Utonutí svého. atd.“

Škoda! — že aj on dal sa vovábiť tým autonomným Sirénám, a vstal tiež za člena Inquizítorov — aj proti Hajnocimu. Keď bol On, na maďarskej reči v Sallibách — keď sa tam On jedenraz pri kúpaniu topil už vo vode, — Pán Boh ho kroz Ferdinanda Benžayho vyslobodil z mokrého hrobu vln hlbokých; a on, keď holomci brata Hajnóciho topili — „neučinil tiež.“......

Čo mu písať? Na krátko len to Caesarovo:

„Et tu mi fili Brute?“

Tak! — teraz na počtu. (zahvizdne) — Tys to Sokolík môj? Na! toto písemko; zaneseš ho z Hory ztratenej nádeje na Brezovú — Hrošovi. (vyhodí listok do povetria. —

Teraz ešte náhly list erga Retour Recepisse Biskupovi Kuzmánymu.

„Dôstojný Otče pet sto tisíc sirot!
Znám peknú poveru medzi ludom sprostým,
A ja sám sa na tom vždy hnevám aj zlostím,
Keď jak vláky z pluha tie divé husičky,
V utešených radoch letia do hôr k plesu,
Na krídelkách bielych nám už zimu nesú, —
Že je tak velký hriech rozplašiť ích v letu,
Tak velký, jak hniezdo zhubiť lastovičky.
Lebo vraj moc práce tie husičky majú,
Kým sa pomýlené zas v poriadok dajú:
A sriadeným letom neškodia vraj svetu. —
Ej ktože pomylil, kto nám tak rozplašil,
Kto ích nebožiatka tak s čímsi postrašil,
Že tak pomúteno, tak splašeno letia,
Tie naše zmýlené, belunké husičky,
Tie evangelícke slovenské dušičky?
A jakože sa zas v poriadok zasvetia?
Sú teraz rozpadlé na sekty na strany,
Jak keď hor v povetrí vojnu vedú vrany,
V cirkvách ím vyzerá jak v škaredú stredu. —

Kedy človek, národ, najskôr zprašiveje?
V ktorom veku kotia sa v svet Pifkyady?
Kedy rajské stromy najviac plánok rodia?
Ktorá doba najviac počíta Kukavic?
Ktorý vek má podlých vždycky najviac duší?
Kedy sa brat s bratom morduje, hašterí?
Kedy má vždy národ k nezdobám príčinu?
Kedy??
Keď žijeme doby bez velkého činu, —
Nech si brat bratovi oči v hneve kole,
Čo hned celý národ vo vlasoch si leží:
Pustia sa! — a padnú si v lásky náručia,
Ke svatoslavnému keď ích vyzveš deju.
Lebo sladký je med — ešte sladší život,
Najsladšie sú ale momenty smierenia.
S jedným velkým skutkom, svetohistorickým,
Aj Vulkána oheň trúfal bych zahasiť.

Ba ešte na väčšie odvážim sa slovo:
Nech povstane teraz v roztrepanej cirkvi
Muž po srdcu Boha, vysloví myšlienku,
Myšlienku svatú, cirkevno-národniu —
Aj Teszák Hurbana obejme si v slzách.
Lebo významnejšie bozské času činy,
Vždy nutili ludí odpúštať si viny.
Pri velikých činoch len hovádko polnie
V nadšenosť nebeskú rozplynúť nezná sa.
A aj ten darebák aspoň zbládne pri ních.
Ale nič velkého v cirkvi sa nevarí,
V jalových sa časiech aj šlechetní tratia.
  Brkovým bojom, prudkým polemikám,
Zvon doby odzvonil, už do prázdna bijú. —
  Znám ja sice dobre moc slova velikú,
Ale moc slova len vteleného,
V positivnom činu svetu zjaveného. —
  Šturom a Kollárom — andelmi Slovákov,
Vkresané v národ myšlienky, idey,
Už pomaličky von z hlavy odznely,
A s nimi aj doby nadšenia vymrely. —
  Dobre že vymrely! Škoda že vymrely!
Tak v hotovej Všeslávii všech rakúzských kmenov,
Bez potu, bez práce — to milý bol život!
Kollár Panslaviu vystavil bol hmotnú,
Štúr v ohromnú hmotu vdechnul Ducha Slávy.
Národ sa v slovanské tie svety rozplynul,
Žil v ohromnej tejto abštraktnej idei,
Žil rajské hodiny peknej nadšenosti. —
Z idey však tejto von vystúpit mosel,
Tak jako včelička von z úla do pola.
Sám Lúdevít vyhnal národ z toh'to rája,
Keď povedel k nemu: „V potu tvári mosíš
„Svôj“ chlieb vyhladávať; zosil sa jako kmen:
Nevolno ti mrtvým byť ohnivkom v celku!!
Tak, rajská slovanov prestala na oko
Vzájemnosť, a každý o seba stará sa.
„Zdá sa“ ze sa bratia neznajú rodinní.
Čech, Moravan, Slezák, Srb hrdý s Horvatom,
Každý sa po svojský v svoje stavá nohy, —

A Slovák sa rojí kolo svej Matičky:
Aby keď zazvoní velký zvon Slávie
A malé Rakúsko stane sa velikým,
Každý kmen zavolať hrdo mohol: „tu som!“
Keď tento deň Boží, den Boha veliký,
Zasvítne všem kmenom Bohu, Kristu verným, —
Čo? — s evangelickým bude slavským ludom,
Keď už v jeho cirkvi aj sám ten Boží Syn,
Pod inquiziciu prepadol Rozumu??
Kdo túto hrstečku vyrve, oslobodí,
Z hrtána nevery, potvory tej zhubnej?
Kdo pomkne národom zmýleným zas k Bohu,
Národom, — čo svojích rád križuje vodcov,
Čo so sebou sveta dá vymetať smeti?...
Jak hrstečku túto udržať v živote??..
Lebo čo v nevere zomrelo, — to zmizne;
More, mrtvé ryby na breh vyšplechuje.

Kdeže si mamičko v otrhaných hábkoch,
Čobys porodila v chudobnej maštálce,
Tam niekde na slame — genia stoletia,
Čo by vyslobodil národ zo zakletia,
A čoby v ňom zažal svedomia ideu!
Ideu svedomia, z viery v Krista silnej,
Viery v Otca, Syna, i Svatého Ducha,
A viery vo svatú cirkev Apoštolskú,
Ktorú v ňom zabila už Autonomia,
A dávnych vieru zemdlela v ňom otcov?...

Ťažko je ten kameň vyhodiť k slniečku,
Ešte ťažšie národ pomknúť o vlas ďalej,
Najtažšie Slovenský. —
My Slováci tým sa delíme od druhých,
Že národ náš nemá jako druhí — zlče,
Že ho ťažko pohnúť ke svatému hnevu.
Slovanom — slzámi Pán Bôh zlč naplnil,
Hnevať sa nevedia, len plačú pod krivdou. —
Ale ked tie slzy raz k hnevu dozrejú,
K svatému,
Horyzonty svetov krvou zčervenejú.

Slovanskej idey ťažký bude pôrod. —
Dôstojný Otče, pôl milliona sirot!
Viď len Synagogy tie evangelícke,
V ktoré sa zmenili svaté Krista chrámy,
Čuj vo vlasti milej tých Autonomistov,
Tých vela Rabinov, a tých Főrabínov,
V ktorých sa zmenili ti Dvojí cti hodní,
Čo rozumkárstvom a kázňami Nemcov,
Krmia aj tak mnohé slovenské dušičky.
Vkreš v siroty tyto vieru otcov starých,
Rozpál oheň zhaslej církevnosti,
Vystup s dejom v tejto rozpadlosti,
Čo sežidovčené zas skresťanští zbory.
— Len smelý čin smieri spory. —
Kývni prstom, k tým sirotám k ludu,
Snád poletí k tebe, k Otcovi,
A opustí svojích Otčimov,
Len mu povedz:
„Dietky moje! takto z nás nič;
POD'ME K LUTEROVI.“
Neni pod slncom tak hnusnej podlosti,
Ktoráby pri slavnom, svatom času činu,
Nezahorela k nebeskej radosti. —
Kdo keď zblúdil z cesty, vzdálil sa od ciela,
A cúva potom zpátky a nie vopred,
Ten nerakuje,
Ten napreduje,
Čo aj zpátočný zase tlačí chodník.
Jak v Augšpurku v slavnom veku onom,
Nech sa vpíšu všecci v Kristov zbor:
K tomu národ sezvon velkým zvonom! —
Ak to naše túžby nevytúža,
Potom zkríknem k svetu z týchto hôr:
Mizerné stoletie, nevie zplodiť muža!!!“

(pohledne do vysoka.)

Aj bez volania, — už tu čaká môj hlavní počtár Orol. (vyhodí list do povetria a zavolá k Orlovi) — Do Svatého Martina!! —

* * *

A Teraz už aj ten najmilejší,
Dlh vďačností zo všech najsvatejší,
Zplatiť dlužno jednej ušlechtilej,
Tam ďaleko drahej duši milej. — —
Volal bych k svetu — vďačnosti prázdny je.

Zavolám k Nebi. (Kläkne a pomodlí sa) Nebeský Otče môj! Sešli teraz dolu nebeský hudebný svatý zbor, nech sestúpi v svatú službu vďačnej obeti mojej. Kým ju tu vykonám, nech vyhráva tuná nebeských svetov krásne melodie.

(Neviditelná muzyka začne tichúčko vyhrávať, a hraje piano až do konca výjavu tohoto)

Pankleiov. (zahvízdne v horách na prstoch do jednej strany sveta)

Sem sa, sem ko mne! sem škriváriočku môj,
Teraz mi ke službe s tvojími druhy stoj:
Povedz svým súdruhom nech sa hned rozletia,
A najpeknejšieho donesú mi kvieťa.
Nezabúdok drobných, ružičiek červených,
Laurinových jarých perútok zelených.
Nesmejú tiež chybieť belunké lalije, —
Nech Mu ruka moja znak vďaky uvije,
Ním ozdobím jeho úctyhodné čelo. —

(sadne si)

Tak — škrvánkov dve sto už svetom letelo.
Tuto mu venček uvijem. —
A do venca vpíšem na cedulku toto: (píše)
„Aj ja, jak Ty, hrdým som na to
Že som z rodu slavianského.
Koho svet mučí, a koho umučí,
V tom potom časné sám hladá spasenie.
„Mučenícky národ“ spasí aj Rakúsko.
Veliké a večné idey sa vždycky,
Vo viacej formách v svete rozpádaju.
Rozratolestilo sa tak aj Kresťanství.
Tak aj Panslávia nebude štát „jeden“.
Z tejto už chymäri múdri vytriezveli.
Aj svet má dva póly — aj Slovanstvo bude.
Veliká Russia je pól positivny

A negativny pól štát druhý utvorí,
Keď Sphynx Rakúsky v slovanský sa zmení.
A toto stane sa keď faktične všecko
Už k hrobu poletí.
„Bo svet národov našinských
Hlasom hromu vetí:
Kdo chce žiť, nech vloží ruku,
V ruku mojich detí.“
Nech Országgyülések storazí ešte
Ortel smrti národnej nad nami vynesú, —
Kalendárska práca! —
„Čo sto vekov bludných hodlalo, zvrtne doba“.
Boha v historii zákon nezabije,
Ani plán jeho nepomútia Snemy,
Už Ducha v Slovanstve svet nezahrdúsi.
Námer vraždy nášho rodu a jazyka,
Snaha je: vývin ludstva chcieť zahatiť.
No Kalendár darmo vnáša Máj do Zimy
Nie po Kalendároch padá dáždik z Neba.
Kdo Slovanstvo tlačí je angelem jeho,
Zo sna ho zobúdza, sily zoceluje.
Dualizmus by len priskoril deň Slávy.
Mrtvé cinteriny, državy netvoria,
Darobný je sobáš so skeletom mrtvým,
Keď ho už len dráty kunštovné spojujú.
K štátu je potrebný material živý.
Aj ja, jak Ty, radujem sa z toho,
Že malé Rakúsko stane sa velikým,
Bo v ňom dozrievajú mladé Slávov kmeny,
Budúcnosť Rakúska slavnú kryjúc v sebe;
Aj svoju. — “

(padne mu všelijákého kvieťa do lona)

(začne viť veniec)

Sladkej rozpomienky drobnými perlámi,
Zkropím ti ten venčok vďačnosti slzámi.

(vije ďalej)

Túto nezabúdku na pamiatku vpletám,
Keď sa v duchu teraz s rozpomienkou stretám,
Jako mňa velzradcov plemeno topilo,
A v propasť bezednú s triumfom sotilo.

Ale jak som žblunknul do bezdnej hlbiny,
Andels, — skočils' za mnou ajhned n e l e n í v ý!
Keď som už už hynul v Benickovskom hluku,
„T y j e d i n k ý“ z Viedne vystrels ko mne ruku. (vije ďalej)
Teraz dve Ľordinky, a k nim šest ružičiek,
Za to, že ochránil š e s t e r o dušičiek.
(vije do venca ruže)
Jak v starom Zákone patriarcha Jákob,
Keď s čeladou svojou tiahol do Egypta,
Tak som aj ja k n e m u len na „V e r í m v B o h a“
Prikvitnul v Auguste,
— Nikdy mi to z mojej mysli nevyleti, —
S malou kompániou milých, drobných detí.
Hm.
On tiež, jak statočný luteránsky farár,
S krásnou svojou milou ženičkou čerstvý pár,
Je nie len horlivý, výrečný, dobrý kňaz,
Ale má aj všetkých kňazov ten istý ráz:
Jako ten ker v máji kvetom obsypaný, —
Drobnou je rodinkou dobre požehnaný.
Keď sa táto drobná, milá malá chasa,
Pomiešala spolu sťa dvoch dvorov húsky,
A hrala sa v bábky, hrala na Karasa, —
Štyri sú tam velké chyže malované,
V týchto štyroch izbach vela jesto Kútov,
Ale všetky boly deťmi zaujaté,
V každom sa bavili detí rozihraté.
Ktožeby Kalendár znal z pamäti celý! —,
Ťažko z nich každému trafiť bolo mena. —
Vlídnosť pohostinskú môjho hospodára,
Zdedilí aj v plnej miere dietky jeho.
Mojím — nesmelejším, slubovali veru,
Že v č e r a zavedú aj ích do Práteru.
A Práter ten že je až daleko v poli,
Že oni tam z a j t r a aj s Mamínkou boly. —
V celom tom vyhnanstve nebolo nám zle.
Štvrť roka sme hosťov požívali práva,
A n e s t a l o sa nám, čo sa r y b e stáva. —
Ochotný, laskavý, výslužný gazda môj,
Mal starostí so mnou devätdesiať deväť.

Krem neho ani pes neobzrel sa o nás.
Každý deň prebehal sedem rázov Viedeň,
Pochodil Kajfaša, Judáša, Piláta,
Kdejaká opica Čáp, holomok Trieska,
Všetky plány vždycky zkazí a roztrieska.
Až keď sme na dvere tam Cisára Pána,
Len raz zaklopkali — hned prišla ochrana. —
(veniec je hotový)
Tak — veniec hotový — teraz mu ho pošlem.
(Vstane hor; zahvizdne tri razi na prsty po Horách)
Milé holubičky, už ste prileteli?
Jeli vás dvanásť?.... Aby ste vedeli,
Pôjdete do Viedne.
Jak deputáciu vysielam vás preč,
Takúto kraťučkú naučte sa reč:
„Nesieme od našho Pána pozdravenie,
Nesieme od nášho pána s „Pánom Bohom!“
My sme teraz v Horách jeho verným sluhom,
Tu Ti tento veniec už na rozlúčenie.
Nech kvitne na Tvojom ucty hodnom čele,
Ži v sídelnom meste doby vždy veselé.
Nech vzdáli od Teba, Boh smutnú náhodu,
Nešťastnému šťastný ži dlho národu!“
(Zahvizdne štyri raz na prstoch do štyroch strán sveta)
Sem sa sem ko mne dvanásť Orlov z Tatier,
Prijmite rozkazy:
Vysielam tu dvanásť holubičiek s vencom,
Vám, jako statočným Tatranským mládencom,
Určil som úlohu čestnej stráže pri nich,
By jich v ceste jastráb nezmýlil nevinných.
Každý z vás sa mečom ku boku opášte,
A jednu po jednom holubičku strážte.
(Zahvizdne na prsty sedem raz po Horách, do sedmi strán sveta)
Sem trí sto Slávičkov! Opustite vaše
Tatry, hory, háje, slovenské salaše.
Do Viedne s vyslanstvom aj vy poletíte,
A hudebnú bandu pri ňom zastúpite.
Vylúďte z hrtánkov čarokrásne zpevy,
Rozlievajte cestou nebeské výlevy. —
Jedno sto Slávikov k Štiavnici poleti,

K mrtvému Otcovi statných synov, detí.
Tam kde zašlých časov rozpomienky chvejú,
Kde biskupské jeho tiché kosti tlejú,
Nad Jeho mohylou žalmov nôty vašej
Hlas, — nech oplakáva „skelet cirkvi našej,"
Cirkvi, kde už rozum Tútorom je Krista.
Vy ostatní ale slávy harmonïe,
Vylievajte hlučne tam, kde mu Syn žije.
Syn, čo ho Slovákom už tak bolo treba,
Jak každodennieho kulinočok chleba.
Vy sa sem už z Viedne viacej nevracajte,
Nad jeho tam bytom večite zpievajte.
Aby keď Slovenska ukrivdené deti,
Prijdú tam, zo zpevu hned mohli zvedetí:
Kde býva vo Viedni, v ktorom küte, síni....
Slovan Zlatoustý — Jan Seberiny.
(vyhodí veniec do povetria)
Tak — leťte s Pánom Bohom! a
S pozdravom mojím. —
Teraz pozrem jak cestuje to vyslanstvo moje. (hladí svetom)
Nuž — kde sas ty tu vzal?
Čože ty tu hladáš?....
Pekný biely Havran.
Riedky fták!
Viem už viem čo čakáš!
Ber sa Havran Biely ešte aj ty v cestu,
Až hen tam do Sliezka k Tešinskému mestu.
Kalinčiakovi tam vďaku dobroprajnú,
Nes od mojích detí,
Ale vďaku — tajnú! —

Teraz mám už lahké svedomie, som dobrej vôle. Napíšem tu moju „Prvú Slzu v Nebi". Má to byť Tragíco-Satyra, veselá bolásť, a bolästný smiech. Ani neverím, — každý opravdivý Satyrik, keď satyru píše, mosí si naliať do kalamára mesto černidla pol žajdlíka slz, ktoré z oka neštastných ludí vo svete posbieral. Dobrá Satyra sa tušim len tam zdarí, kde žije pôvodca u konca dajakej domierajúcej epochy, lebo satyru možno len tam spisať kde sa čuje zápach umrlčiny velikého tela. Aj mne sa chce teraz plakať, a slz už nemám, boläsť mi už všetky vypila. Plač bez slz je smiešna práca. To je Satyra. Všejedno! Plač abo plač! Napišem ju. Kúpim si za

krajciar tri hárky papieru, za pôl krajciara černidla — tolko penazí ešte práve mám — akkurát tolko som si shospodáril v Pešti za 14 rokov. — Ale na pero mi nevystáva. Zas je nič. (hladí do Neba) Ihh! — hen piaď od slnka práve teraz letí orol — keby chcel brko dolu pustiť....... a nesie v drapách jahniatko — chúdia! Už je do poly rozdrandžirované..... Hla! na ruku mi z neho z nebožiatka práve kvapočka krvi padla. (sletí brko pustené orlom) — Aj brko je tu! Všetko vhod. S týmto teraz napíšem Satyru prozaickým veršom. Lebo verš, ak v ňom prózy není nevela stojí. Pero z Orla, čo daleko vidí, a krev z jahniatka, — budem pisať literámi červenými, slzámi krvávými. (s velikou bolästou) Oh oh! Vy orli! draví orli! Autonomisté! Vy ste nám rozdrandžirovali jahniatka naše!!!

(Piše: „Prvá slza v Nebi. Cinter. Kandidat. Marinka. — Učitel. háj — — — — tak. — — Kus je už hotový. Smutno sa zkončil. velmi smutno — čo sa v ňom aj výskalo." — —)

Ide cestou jedna malá kočujúca společnosť česká, čo svetom po jarmarkoch chodí a tam všelijaké, najviac strašlivé a ukrutné udalosti sveta a príhody, zbojnícké kúsky a rabunky na velíkých obrazoch vymalované sebou nosí, na jarmarkoch ich rozostre, k nim bubnom lud svoláva, a potom verkluje. Nato začne namalovanú Kroniku najprv v mizerných veršoch vykladať. Obyčajne sa tá výkladná pieseň takto započína: „Poslyšte lidički novinu." Po zkončenej a monotomne vyzpievanej, piesni, vezme muž, či čo je, palicu, ukazuje a vysvetluje udalosti z obrazu, čo medzi tým ženská peniaze vyberá do taniera od miešaného obecenstva. Táto tu společnosť pozostáva z jednoho dve kapitulácie vyslúživšieho kanonirského ôbšitníka, Francka; jednej hrbatej, rapavej ženskej Maržiny a z vysložilého tiež vojaka, bývaleho bakančoša — teraz tu kočiša, Václava.

Maržina. (k Pankle.oví) Copak voni zde delají Pán můj?

Pankleiov. A ja se zpytuji copak voni zde hledají? Ja zde delám verše do Kalendárže.

Maržinka. Ach Jesus Maria! to je štestí! Tož voňi i verše umjejí delati.

Pankleiov. Umim.

Maržinka. Na mou duší! to by voňi mohli s namí jít. Takey kamaratšaft bychom just potržebovali. (k Franckovi) Copak ty Francku ržeknes k tomu?

Francek. Jak umí pán hezký verše delat, na mou duší, toby sme si nadelali penez, jako plev Já bych vymeyšlel kroniky, a von by k tomu uďelal verše. Těch vobrazů bych ja k tomu namazal.

Maržinka. Jezusmaria! To je štestí! Voňi by mohli s nami

Pankleiov. Nu, proč pak ne? jestli mne prijmú.

Francek. I, nech se jen líbí, majíli vůli.

Maržinka. Tu nedaleko jede s vozem naším Václav. Jdi Francku, aby nás nevodjel. Nech počká. (Francek odíde)

Pankleiov. A kam pak putují teď?

Maržinka. Teď jdeme do Peštu Pak se vratime, a půdem zpátky do Senice, do Sobotišta, na Vrbovce, na Myjavu, do Brezovej, do Novýho Mesta u Váhu, do Trenčína. Ach nech idou s namí. Ani v materžinském životu jim lépší nebylo. Tak dobrže mají u nás mit.

Pankleiov. Půjdu — jestli mi vudelají, oč jich poprosím.

Maržinka. Vudelám všechno. A co bych hned čertoví vosýpky štepiť musela.

Pankleiov. Tož dobrže. Musejí mi vyloupiť voči.

Maržinka. Matičko Boží! To nevudelám ani za celey sviet.

Pankleiov. Tak nebude z naší cesty nic. Musejí znat, kdyby mne voči vylouply, že mne tým veliké dobrodiní vudelají.

Maržinka. Ale k čemu by to bylo, oči vyloupiť!

Pankleiov. Videjí, to je takto. Svatú církev moju holomci autonomisté orabovali z toho neysvetejšího, Národ múj mravne zabili. — Ja proto na tyto lidíčky bez velkej bolesti hledeti nemohu. A kdybych takto putoval s nimí k. p. jen do Peštu, tu bych musel videti neyvetších autonomných keyklírů.

Maržinka. I když je to ve veci, ač nerada, nechť sem dají voči, ja jím je vyloupim.

Pankleiov. Neyvetší dobrodiní vykonají na mne. Tak budu bezpečen, že v mém živote nikdy vice neuzrím vystrželek pekla — autonomístu, A to velké štestí, když človek celý svet múže prejíti, a predce nikde arcilotra nespatrží! —

Ach! (hovorí sám k sebe) Nemôžem na svet hladieť! Národ môj aj cirkev svatá moja kvílili dosial jako neštastná žertva zúfalého Maďarizmu. A teraz sa k tomu chystá, na kolko ešte národ môj, pobeťareny nie jé, aby na kolesách Dualizmu vypustil ducha národného a vytretý bol z knihy života! — Čo je Dualizmus? Časy, — kde šteniatko bude smieť milovat svoju sučku, teliatko svoju matku, slávik svoje háje a zpevy; len slovan nie seba, národ a reč svoju. Čo je dualízmus? Samovražda državy. Hlúpa snaha, stelesnenú loyálnost

národu královskéso chcieť zbeťárčit, a trinact milliónov verných dobrých detí chciet v pankhartov nebezpečných predreksklovať. Kdo je nie loyalným k samému sebe a rodu svojmu, ten k nikomu loyálnym nebýva! Čo je dualizmus? Švárny slovensky šuhaju! Keď zaklopeš u krásnej panenky, pôjdeš k nej na vohlady, — a nezapreš si sladkej slovenskej mamičky, — v pomyjách namočia metlu na teba a von ťa vyženú. To je dualizmus.

Čo počneme? Ke komu pôjdeme? Či máme isť k moru, a pochovat sa tam za živa vo vlnách, nechby potvoril svet po nás, naše hory vrchy, ale nie nás? Trinást millionov mrtvých tel slovanských by vody morské vytiskli z koryta, a zatopili by dualistov naších. To teda nesmieme, lebo Bôh volá: „Mne pomsta, ja odplatim" — Poďme teda k Bohu, klaknime, a 13 millionov úst modli sa takto: „Milosrdný Pane Bože! Hriešni sme. Odpusti nám! Slovanské ale ruky naše, ktoré k tebe dvíhame, čisté sú od národnej vraždy. Ani jeden z národov tvojích nezamordovali sme národne ani neolúpili z reči, ktorús mu ty dal. Nedopusť ani ty Pane Bože, aby nás svet národne ešte aj ďalej mordoval a lúpil! Aj k tebe sa blížime Boží Synu Kríste! nie aby sme ťa zradili, ani nie aby sme tí dali polúbenie jako Judáš, ani nie aby sme tajemstvo tvoje vyzradili nepriatelom tvojím; s modlitbou prichodíme: oroduj za nás neštastných Slovanov u Otca, a pošli nám sily Ducha Svatého! a slzy naše zmeň v Svatú zlč!

Maržinka. Ja jim na mouduši, nerozumím, ale mi jde do pláče.

Pankleiov. Ach darmo je, ja nejsem slunečko, nemohu déle na zlosť sveta hledet. Cirkev musela byt dosud služkou Maďarizmu, nyčkom bude služkou dualizmu. Smilují se nade mnou.

Maržinka. Nu vudelám jím to. (pristupi k Pankleiovi a vylúpi mu dve oči z hlavy)

Pankleiov. Dekuji.

Maržinka. Teď jim prázdne jamy bílym šátkem uváži. (zaviaže mu bielym ručničkom krvavé oči) — Jesus Maria! Na tech místech, kde byly voči, vystoupila jim teď krév.

Pankleiov. To nic nedelá. — Teď poďme!

(odídu preč)

DEJ V.

MESTO: PEŠŤ.

Na Kohlmarktu oproti starému evangeliskému kostolu a na židovskom placi stoji veliky' vyročny jarmaro'. Lud, sedliaci, páni, panie, cigáni, židia, opili, striezvi, poloztriezvi, — hemžia sa sem i tam. Všady trma mrva.

Dvaja slováci, kupujú pár čižiem. Jednajú sa, a bijú si do dlaní.

Čizmár Ešte vám zpustím groš! Ak dáte oldomáš.

Slovák. Už vám dám len tých rovných sešt. (pleskne mu do dlane až tak zem zabrní:)

Čižmár. Dáte ešte tie dva groše — požehnajnás Bőh! pleskne mu do dlane — jak by hen zo zámku v Budíne z dela bolí strelili)

(prijde viacej sedliakov, vyberajú čižmy.)

Dvaja páni (stojá, shovárajú sa spolu a kukajú v jednu stranu.)

Jeden pán. Hen ten žid sa s tým cigáňom dlho nemôžu na tom koňovi pojednať. Som zvedavý, ktorý ozaj kroréko oklame; ći cigán žida, a ći žid toho cigáňa!

Druhý pán. Ja kývnem na toho žida a upozorním ho. (kývne rukou)

Žid (prijde k pánovi.)

Druhý pán. Počuješ ty žide. Teba ten cígán na tom koňovi oklame. Veď je ten kôň na jednu nohu chybný — kulhá.

Žid. Neoklame ma ten pane. Kôň ten je nie chybný, — je len na jedncj nohe zakutý. Cigáň ho len nešikovno podkuval. (žid odide)

Pán. (kývne potajmo na cigáňa.)

Cigán. (prijde k pánovi.)

Pán. Počuješ ty cigán, veť teba ten žid na tom koňovi oklame. Ten kôň kulha na jednu nohu, ale preto neni chybný. Kôň ten je len na jednej nohe zakutý.

Cigáň. Nebojte ša pán môj, neoklame ma ten. Kôň ten je skutoćne, na tú nohú chybný a kulhá aj bež potkovy. Koňa toho šom ja

schválne zakul, aby sa myslelo, že je len v tom galiba. (Cigán odchodí.)

Pán. Ej to je už inšie.

(Cudzinci, garbiari, jeden podgurášený, motajú sa po rynku.)

Jeden garbiar. (Všetko treba tvrdo vyslovovať:) Ale sváko, vet ste mu nen uš ten zlatý muohli rozadanymám prihodit.

Podgurášený. Och, volentier, a čvo bych robel — a namudušu neprihodým. Odvislec. Šak mal dat. Vet mí aždа místr (:šinter:) v tom Prešporku, peknejších psinek nedá. Namudušu dá a lacno. Nen donesem tej jeho Rozíne pod kepenom toho Hoštackého za flašu. Och zurvalec odvislý, nech si vuon nemystí — rozadanymám dá — ja Rozínu dobre znám, ešte nám aj pridá za landrík z tej omasty,

Prvý garbiar. Ale milý mocný Bože — rozadanymám vet ste vy len sváko. Ešte ste místrovi v Prešporku za dve fúre dlžny — rozadanymám vám už ani jednej psinky nedá. A tu by vám boli čakali polovicu do Michala. Prideme domuov bez psinek. Aj sa nám tu dali najest a napit, aj sme už boli pojednani — a potom ste zbehli. Čo povie o nas, darmo sme sa napili.

Podgurášený. Och namudušu a nech si vuon nemysli Volentier, keď vuon ke mne príde, — och nie! — nedám sa mu ani ja z hnojouky napit ani ráf oblízat. Odvislec.

(odídu dalej)

Kočujúca česká společnosť príde s bubnom, s verklom a s velikým obrazom. Pankleiov s nimi, má bielym ručníkom poviazané oči — nad každým okom na ručníku videt dva krvavé flaky. Marina, Francek a Václav rozostrú veliký obraz oproti starému evangelickému kostolu a fare. Na Obraze tom videť vymalované všelijaké búrne konventy — Hlubockú deputáciu blatom ochvístanú — v Mokrej Lúke jednu šopu v plameni. — v Rybniku lud s flaškama v jednej a zeleznymi drúgy v druhej ruke naháňa a chce zabiť svojho farára. atď. Na vrchu obrazu je nápis: Patent a autonomia.

Václav. (započne nešeredne bubnovat.)

Francek. (pochytí verkel, á bubnuje)

Cigáni, nahaté cigančata, a ciganky v červených sukňách sedliaci, páni, mládenci, ženy, opili, triezvi, domáci cudzinci, Čabané, Sarvašane Brezované, Senićané, Sobotištané, pár Trenčanov, pár Novomestských pánov a židov — šhrňajú sa okolo obrazu. Z evangelického starého kostola valí sa slovenská autonomická cirkevná sekta z nešporu, a tiskne sa tiež k tomuto divadlu. Na prvom a na druhom štoku evangelickej autonomnej fary pootvárajú sa všetkie obloky. Ke generálnemu Konventu práve tam shromaždeni dústojni páni traja superin-

tendenti, item páni seniori, vyslanci, inspektori, protestanští advokati z celého sveta, ešte až hen z mesiaca a z Velkej Medvedice po telegrafoch prišli, a kňaži hladia z oblokov v ornátoch svojich dolu a počuvaju:

Pankleiov, Maržinka, Francek a Václav s ukazujúcim v hrsti prutom, zastanú si k obrazu — zástup načúva s otvorenými ústami, kde kdo vypína hlavu aby obraz vídel.

Pankleiov, Maržinka, Francek započnú zpívat. Václav ukazuje palicou figúry na obraze, a pomaha tiež:

„Poslyšte lidičky novinu, A zaplačte k Hospodinu,
Co se teď stalo v té herské, V té mile zemí Vuherské.

Vono to tam šlo hore důl, Pána svojého neznal vůl,
Ani již svoje jeslice, Nepoznala si voslice.

Chudáček Luter plače teď, Že Krista Pána tupí svet,
Autonomný Velebníček, Stará se jen o chlebíček.

Chudáček Luter naříka, Že mu to hanba velika,
Chrámy Boží se zprznili, V synagogy je zmenili.

Chudáček Luter lká nyní, Že autonomni Rabíní,
Nosejí jeho Lutersrok, A bodú také v Kristův Bok.

Rektorů, knezů zmučili, Cirkev, v jích jatku zmenili,
V peleš lotrovskú dum Páne, Tí autonomní Křestané.

Z koštelů svojích Trojicí, Vyhodilí ven ti klucí.
Svátosti z cirkvi mrskli přič, Nezustalo jím nic a nic.

Teď v holých stenách chrámových, Bůžků štavejí si nových,
S neverou smilní, hoduji, Veřících knezů mordují.

To vida Pán Bůh na Nebí, Uznal i hned za potrebí,
Vyslat k nim svého milého, Ježiše Syna drahého.

Viz Syn můj hen tu planetu, Jdi pomož tam zlému svetu,
Neb již v nevere své hyne, A pokuta jej nemine.

Beránek Ježiš milý Pán, Hned se on na to vybral k nám,
Vybral se v kutku do herské, Do slavné zeme Vuherské.

Ve Vídni páni velicí, Dali mu Patent, oslicí,
Aby na ní vjel do herské, Do milé zeme Vuherské.

Aby tam lidičky bezbožné, Málo — í Veliko možné,
Přivedl vas k Pánu Bohu. — Ach! težkú, težkú vúlohu!!

Leta Páne tisícího, Osm što padesátýho,
I devátého, k hranici Uherské jel na voslici.

S patentem šeł tam milý Pán, Aby był z novu Křižován,
V té vlasti slavné a herské, Slobodné zemi Vuherské.

Když přijel na té oslicí, Již k te uherské hranici,
Zaplakal tam nad tou vlastí, Sléz, voslici nechal pástí.

Cíte svou velkou vúlohu, Odšel se modliti Bohu,
Vzdáli jen na dvadcet kroků. Na jednu horu vysokú.

Mezi tim zazrel voslíci, Na hranici se pasící,
Jeden Protestant velkey kluk, Zkržík v zlém svedomí: „to je vlk!“

Bežel o zlom krk do Pešti, Chýr tento nový zanésti;
Hned všechny své sakrmenty, Shnal a drželi Konventy.

Tu v protestantskom jich lone, Tak jako rajtarské kone,
Začali se hryzt, vaditi, Autonomicky raditi.

„Vlk na nás z Vídne se bere, Konštitúcí nám sežere,
Videli sme ho tam v chrašti, Již na hranici se pástí!“

V konvente povstal velký strach, Všechnem byl břicho nadul hrach,
Trásla s nimí strach, mráz, muka, Uzavreli — „zabit vlka.“

I vytáhlí jsü do pola, Obstápilí chrasť do kola,
Kde ten somárek nevinný, Jedl trávíčku, bylíny.

Strach napadl je veliký, Trásli se jako osiky,
„Veliký vlk!“ strachem shííklí, „Zabime ho!“ všichni zkřikli.

Jako na ztratenej varte, Napoleon Bonaparte,
Když chtel Rusko podmanití: Hnali se vosla zabiti.

Ten ho ovalil kamenem, Jiný ťal mocným ramenem,
Třetí střílel a šablí ťal, Až somárek mrtev zůstal.

„Élend!! již sme zvítezili! Konstitúci vobránili! —"
Od radosti jsú plakali, Vítezstvu se radovali. —

Než závist plétla hned motúz, Každý chtel byt jen sám viťúz,
Každý si to osvojoval, Že von vlka zamordoval.

„Ja sem první byl tým smělým!" Křičel jeden hrdlem celým
Druhý v křiku tom velikom: „A jách máchol ho kulikom!"

„A jách máchol ho palicú A mauch v nej kameň žabicu!"
Ozval se hlas z jiné strany, „Jách mu zasadil try rany!"

Až tu jeden blíže kouka, Na chudáka kvázivlka.
Zadiveney se vopeytá: Málí vlk též i kopyta?

Tu všichni ídou ... Koukají.... Chudáčka osla poznají;
Hlavička byla rozbitá, Mel vytrčené kopyta. —

*
* *

Když se pomodlil na hore, Drahý syn Boží v pokore,
Nalezl svoje chuďátko, V krvi zabité oslátko.

„Ach čí sem príšel k zlým detem!" Zaplakal horce nad svetem,
Že plemeno to bezbožné, Vykoupit mu není možné.

„Když sem se ubíral k mému, Jeruzalému drahému,
Aspoň mne slavne přijalí Ratolesti mi sekali."

„A jak blížil sem se k mestu, Rúcha stlali jsú na cestu.
Tam — — aspoň oslátko ctilí; Tu — — aj oslátko zabili." —

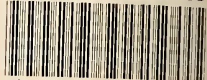
*

V tom se jasný oblak na zem, Spustil dolu jedným rázem.
. . . .
Nepřinde již — odšel přič, — K tem mordérům — nikdy víc."

Maržinka vezme tanier, — íde krajciare vyberat, v jednu str̃anu. Verkel hraje. bubnuje na novo. Nebe je jasné, slniečko peče.

Francek dá do ruky Paukleiovi tanier a vedie ho v druhú stranu, k evangelickej fare. Pankleioví vystúpi čerstvá krév červená na bielom ručníku nad očma vylupenýma.

Sekáč Superintendent a Kubiny Ferko, hodia Pankleiovi z horného štoku evangelíckej fary — po krajciariku dolu. Začne sa z jasna blískať a hrmeť. Do väže uderí sedem hromov; z jasna prši prudký dášt. Slniečko pri tom pekne jasne svieti na spravedlivé i na ty nespravedlivé. Lud naplašený rozuteká sa.)

U vydavatela „Slávika a Zorničky“ k dostaniu sa,

1. Slávik a Zornička svãzok I. . . . . 50 k. r. č.

OBSAH:

„Marinka“ dobré dieťa zlých rodičov. divadielko.
„Andel Strážca“ male divadielko pre dietky.
„Korhel a jeho Nebožiatka.“ divadlo.
„Závist a Skúpost.“ atď.

2. Slávik a Zornička svãzok II. . . . . 50 k. r. č.

OBSAH:

„Sikorka, čili štedrý večer jednej chudobnej vdovičky“.
„Novoročné prasiatko.“ divadielko pre dietky.
„Kronika bratrskej lásky ke Slovákom.
„Parta a Oplecko.“
„Švárna Skaličianka.“ divadlo.
„Iskrice.“

3. Zornička svãzok IV a V. . . . . . 80 k. r. č.

OBSAH:

„Hora ztratenej nádeje.“ Predihra k Prvej slze v Nebi.

...amenanie.

Kdo k udaným cenám pripojí 10 kr. — obdrží knižku po počto franko. Zo svãzku III. jesto len 8 výtiskov na sklade. Adressa:

JOSEF PODHRADSKY,
Professor
v
Novom Sade (Neusatz)

Predplatky na další pél rok neprijímajú sa viacej. Red.

